

Forholdet mellom akvakulturproduzenters informasjons- og rapporteringsplikt og vernet mot selvinkriminering etter EMK artikkel 6

Amalie Jota

Stor masteroppgave i rettsvitenskap vår 2016

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	5
1.1	Presentasjon av tema og problemstillinger.....	5
1.2	Oppgavens aktualitet	7
1.3	Begrepsavklaring.....	9
1.4	Vernet mot selvinkriminerings rettslige grunnlag etter internasjonal- og norsk rett	11
1.5	Avgrensning.....	14
1.6	Veien videre.....	15
2	Vernets anvendelsesområde etter EMK artikkel 6, noen utgangspunkter	17
2.1	Innledning.....	17
2.2	Omfattes juridiske personer av vernet mot selvinkriminering?	18
2.3	Den europeiske menneskerettighetskonvensjon artikkel 6 straffebegrep	20
2.4	En vurdering av enkelte av akvakulturlovens administrative sanksjoner og om disse omfattes av EMK artikkel 6 straffebegrep	22
2.4.1	Overtredelsesgebyr	23
2.4.2	Tap av akvakulturtillatelse	27
2.4.3	Tvangsmulkt.....	29
2.5	Oppsummering av kapittel 2 og veien videre	32
3	Hvilke opplysninger har kontrollsubjektet plikt til å rapportere og oppgi til tilsynsmyndighetene?	34
3.1	Innledning.....	34
3.2	Hvem har rett til å drive tilsyn og kreve informasjon av produsenter innen matfisk og stamfisk?	35
3.2.1	Nærings- og Fiskeridepartementet	35
3.2.2	Andre myndigheter	36
3.3	Generell informasjonsplikt	38
3.3.1	Innledning	38
3.3.2	Kontrollsubjektets plikt til å føre driftsjournal.....	39
3.3.3	Kontrollsubjektets rapporteringsplikt	39
3.3.4	Oppsummering.....	40
3.4	Spesiell informasjonsplikt.....	41
3.4.1	Innledning	41
3.4.2	Spesiell informasjonsplikt etter akvakulturloven § 24 første og andre ledd.....	41

3.4.3	Spesiell informasjonsplikt etter forskriftsbestemmelser i tilknytning til akvakulturloven § 24.....	44
3.5	Kontrollsubjektets varslingsplikt.....	48
3.6	Oppsummering og veien videre.....	49
4	Når inntreer vernet mot selvinkriminering på kontrollstadiet?.....	50
4.1	Innledning.....	50
4.2	EMK artikkel 6 straffesiktelsesbegrep.....	50
4.2.1	Generelt.....	50
4.2.2	EMDs momenter angående når kontrollsubjekt anses for å være "substantially affected"	51
4.3	Vurderinger av når produsenter av matfisk og stamfisk får status som siktet på kontrollstadiet.....	54
4.3.1	Innledning	54
4.3.2	Når skal kontrollsubjektet motta formelt varsel om mistanke for brudd på loven?	55
4.3.3	Kan kontrollsubjektet få status som siktet ved jevnlig rapportering av opplysninger til kontrollmyndigheten?	58
4.3.4	Kan kontrollsubjektet få status som siktet etter at det har mottatt pålegg om utlevering av informasjon fra tilsynsmyndighetene?.....	60
4.3.5	Kan kontrollsubjektet få status som siktet når det har plikt til å rapportere om konkrete tilfeller?.....	64
4.3.6	Kan kontrollsubjektet få status som siktet på bakgrunn av adgangen til samarbeid og deling av informasjon mellom de ulike kontrollmyndighetene?	65
4.4	Oppsummering og veien videre.....	67
5	Hvilke opplysninger omfattes av kontrollsubjektets vern mot selvinkriminering?.....	69
5.1	Innledning.....	69
5.2	EMDs utgangspunkt angående hvilke bevis som inngår og ikke inngår i selvinkrimineringsvernet.....	69
5.3	Hvilke deler av kontrollsubjektets informasjonsplikt omfattes av vernet mot selvinkriminering?.....	72
5.3.1	Innledning	72
5.3.2	Kontrollsubjektets rapporteringsplikt	72
5.3.3	Kontrollsubjektets informasjonsplikt etter akvakulturloven § 24 og forskriftsbestemmelsene i tilknytning til loven.....	73
5.3.4	Oppsummering.....	76

5.4	Oppsummering og veien videre.....	76
6	Nærmere om den avsluttende helhetsvurderingen etter EMK artikkel 6.....	77
6.1	Innledning.....	77
6.2	En nærmere beskrivelse av momentene som inngår i helhetsvurderingen etter EMK artikkel 6	78
6.2.1	Graden og karakteren av den tvang som er benyttet.....	78
6.2.2	Eksistensen av prosessuelle garantier.....	80
6.2.3	Bruken av det ervervede bevis.....	81
6.3	Momentene i den avsluttende hetsvurdering anvendt på akvakulturettens område	81
6.3.1	Innledning	81
6.3.2	Graden og karakteren av den tvang som benyttes ved innhenting av opplysninger.....	82
6.3.3	Kontrollsubjektets prosessuelle garantier.....	84
6.3.4	Bruken av det ervervede bevis.....	86
6.3.5	Oppsummering og konklusjon på helhetsvurderingen	86
7	Avslutning.....	88
7.1	Innledning.....	88
7.2	Akvakulturprodusentenes vern etter gjeldende rett.....	88
7.3	Vurderinger av lovforslag som omhandler selvinkrimineringsvernet.....	89
8	Kildeliste.....	92
8.1	Lov.....	92
8.2	Internasjonale kilder.....	92
8.3	Forskrift.....	92
8.4	Forarbeider.....	93
8.5	Norsk rettspraksis.....	93
8.6	Praksis fra Den europeiske menneskerettighetsdomstol	93
8.7	Litteratur	95
8.8	Andre kilder	95

1 Innledning

1.1 Presentasjon av tema og problemstillinger

Oppgavens tema er forholdet mellom akvakulturproduzenters informasjons- og rapporteringsplikt og vernet mot selvinkriminering etter EMK¹ artikkel 6.

Akvakulturprodusenter er foretak med særskilt tillatelse til å drive produksjon av akvatiske organismer.² Med produksjon av akvatiske organismer menes ethvert tiltak som påvirker vannlevende dyr og organismers vekt, størrelse, antall, egenskaper eller kvalitet.³ Den enkelte akvakulturtillatelse gir en rett til produksjon av bestemte arter på avgrensede geografiske områder.⁴

Akvakulturproduzentenes rapporterings- og informasjonsplikt er omfattende og detaljert regulert.⁵ Produsentenes informasjonsplikt fører til at kontrollmyndighetene får tilsendt en rekke opplysninger om produksjonen. Kontrollmyndighetene har i tillegg rett til å kreve ytterligere opplysninger, jf. akvakulturloven § 24. Dersom akvakulturproduzentene nekter å etterkomme informasjonspålegg, kan kontrollmyndighetene reagere med løpende tvangsmulkt.⁶ Ved slike tilfeller ilegges tvangsmulkten for å presse akvakulturproduzenten til oppfyllelse av informasjonspålegget.⁷

Opplysningene som sendes inn, anvendes ofte som bevis i sak om ileggelse av administrative sanksjoner for brudd på lov eller forskrift.⁸ Akvakulturlovens administrative sanksjoner regnes ikke som straff etter norsk rett.⁹ EMK artikkel 6 straffebegrep ("criminal charge") er

¹ Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (heretter omtalt EMK som er den norske forkortelsen av konvensjonen), vedtatt 4 november 1950.

² Lov 17 juni 2005 nr. 79 om akvakultur (heretter akvakulturloven) § 4, det er departementet har myndighet til å gi akvakulturtillatelser. Tillatelse kan også erverves ved overføring, jf. akvakulturloven § 19.

³ Akvakulturloven § 2 første ledd.

⁴ Akvakulturloven § 5 første ledd.

⁵ Se oppgavens kapittel 3 for nærmere redegjørelse.

⁶ Akvakulturloven § 28.

⁷ Se blant annet Prop. 103 L (2012-2013) side 71.

⁸ Se akvakulturloven kapittel 7.

⁹ Se oppgavens kapittel 2 for nærmere redegjørelse.

imidlertid ”*vesentlig videre*” enn norsk retts straffebegrep.¹⁰ Dette fører til at enkelte av akvakulturlovens administrative sanksjoner er straff etter EMK artikkel 6.¹¹

EMK artikkel 6 og vernet mot selvinkriminering kommer til anvendelse når det foreligger en ”*determination*” av en ”*criminal charge*”.¹² Vernet skal hindre at den som er utsatt for en straffesiktelse blir tvunget til å bidra til egen domfellelse. Det er den straffesiktedes vilje som skal beskyttes.¹³ Den siktede skal vernes fra å velge mellom å lyve eller bidra til egen domfellelse. Opplysninger som oppgis gis frivillig, eller innhentes i samarbeid med kontrollmyndighetene, vil ikke være problematisk etter selvinkrimineringsvernet.¹⁴

Dersom akvakulturprodusentene ikke ønsker å oppgi informasjon, eller er mistenkt for brudd på loven, kan vernet etter EMK artikkel 6 komme til anvendelse.¹⁵ Kontrollmyndighetenes adgang til å kreve opplysninger kan ved slike tilfeller være problematisk etter EMK artikkel 6. Vernet mot selvinkriminering kan igjen føre til begrensninger i kontrollmyndighetenes adgang og rett til å kreve informasjon.

Opplysningene kontrollmyndighetene mottar gjennom akvakulturprodusentenes informasjons- og rapporteringsplikt, er nødvendig for at myndighetene skal kunne utføre sine oppgaver etter loven.¹⁶ På den andre siden skal vernet mot selvinkriminering beskytte den straffesiktede mot tvang til å oppgi bevis i straffesaken. Hensynet til kontrollmyndighetenes effektivitet og rett til informasjon må veies opp mot akvakulturprodusentenes vern mot selvinkriminering etter EMK artikkel 6. Begge rettighetene kan ikke gjennomføres fullt ut. Oppgaven vil behandle flere problemstillinger som oppstår i spenningen mellom selvinkrimineringsvernet og myndighetenes rett til informasjon. Vernets anvendelsesområde og omfang på akvakulturrettens område er uavklart, og vil bli søkt nærmere klarlagt i denne oppgaven.

¹⁰ Rt. 2014 s 620 avsnitt 47.

¹¹ Se oppgavens kapittel 2, punkt 2.4 for nærmere redegjørelse.

¹² Se oppgavens kapittel 2 og 4 for nærmere redegjørelse av begrepene ”*determination*” og ”*criminal charge*”.

¹³ Se blant annet *Saunders v. The United Kingdom*, Application no. 19187/91, Judgment 17 December 1996, Court (Chamber), avsnitt 69.

¹⁴ Se blant annet Prop. 62 L (2015-2016) side 135-136.

¹⁵ Se kapittel 4 for nærmere redegjørelse.

¹⁶ Se blant annet Prop. 62 L (2015-2016) side 136.

Videre vil innledningens punkt 1.2 inneholde en presentasjon av oppgavens aktualitet. Punkt 1.3 vil klarlegge enkelte begrep som benyttes i oppgaven. Selvinkrimineringsvernets rettslige grunnlag i norsk og internasjonal rett vil bli klarlagt i oppgavens punkt 1.4. Avgrensninger vil bli presentert i oppgavens punkt 1.5. Oppgavens punkt 1.6 inneholder en nærmere beskrivelse av oppgavens disposisjon og veien videre.

1.2 Oppgavens aktualitet

Stadig flere kontrollmyndigheter får adgang til å ilegge administrative sanksjoner for brudd på lov eller forskrift. I forarbeidene (år 2012-2013) til akvakulturloven, uttalte departementet at det: *”... er det vedtatt nærmere 40 lover med hjemmel til å ilegge overtredelsesgebyr eller tilsvarende ... (...) ... siden 2003.”*¹⁷

Hensynet til forvaltningens effektivitet fører til at kontrollmyndighetene får adgang til å ilegge overtredelsesgebyr. I denne forbindelse ble det i forarbeidene til akvakulturloven blant annet uttalt at det er: *”... et stort behov for hjemmel til å ilegge overtredelsesgebyr i akvakulturloven.”*¹⁸

Adgangen begrunnes med at staten bør ha mulighet til å oppdage og reagere raskt ved brudd på lov, forskrift eller akvakulturtillatelser.¹⁹ Akvakulturnæringen er omfattende og forutsetter:

*”... inngående kunnskap om næringens særegenheter. Sakene kan være preget av et komplisert og omfattende faktum og det kan være ressurskrevende å innhente beviser”.*²⁰

Akvakulturnæringens særegenheter har vært problematiske for politi- og påtalemyndighetens etterforskningsarbeid av næringen.²¹ Forvaltningen har bedre kunnskap og forutsetninger for å drive kontroll av akvakulturnæringen.²² Kontrollmyndighetenes adgang til å reagere med administrative sanksjoner vil dermed sikre forvaltningens effektivitet og adgang til å reagere raskt ved brudd på lov eller akvakulturtillatelse.

¹⁷ Se Prop. 103 L (2012-2013) side 51.

¹⁸ Se Prop. 103 L (2012-2013) side 36.

¹⁹ Se Prop. 103 L (2012-2013) side 36.

²⁰ Se Prop. 103 L (2012-2013) side 36.

²¹ Se blant annet Økonkrim's tidskrift *”Miljøkrim”* nummer 2/2011 ”En dårlig sak”, gjengitt i Prop. 103 L (2012-2013) side 36-37.

²² Se Prop. 103 L (2012-2013) side 36-37.

I forarbeidene til forvaltningsloven har departementet uttalt:

”I tradisjonell norsk forvaltningsrett og forvaltningsprosess har et vern mot selvinkriminering ikke blitt tillagt nevneverdig betydning.”²³

Departementets uttalelser viser at flere regelverk ikke er tilpasset EMK artikkel 6 og vernet mot selvinkriminering. Lovgiver har tidligere fokusert på effektivitet og kontrollmyndighetens adgang til å reagere raskt ved brudd på lov. Kontrollsubjektene vern etter EMK artikkel 6 har havnet i bakgrunnen til fordel for effektivitetshensyn.

Akvakulturloven, forskriftene i tilknytning til loven, og forarbeidene, er tause om vernet mot selvinkriminering. Utformingen av tilsynsmyndighetenes rett til informasjon og adgang til å kreve informasjon er dermed ikke tilpasset EMK artikkel 6.

Fokuset på EMK artikkel 6 og vernet mot selvinkriminering under kontrollmyndighetenes arbeid har imidlertid økt. Behovet for klarhet har ført til at det har blitt fremmet flere lovforslag som omhandler vernet. Utvalget har blant annet fremmet et lovforslag til forvaltningsloven:

”I sak om administrativ sanksjon eller mulig politianmeldelse har enhver rett til å nekte å svare på spørsmål eller utlevere dokumenter eller gjenstander når svaret eller utleveringen vil kunne utsette vedkommende for administrativ sanksjon eller straff. Forvaltningsorganet skal gjøre vedkommende kjent med denne retten.”²⁴

Forslaget ble imidlertid ikke lovfestet. Begrunnelsen for dette var at bestemmelsen etter departementets syn gikk *”lenger enn det som må antas å følge av EMK artikkel 6 nr. 1”*.²⁵

Departementet har imidlertid fremmet et annet lovforslag som omhandlet vernet mot selvinkriminering. Dette forslaget vil bli nærmere omtalt i oppgavens kapittel 7.

Under arbeidet med den nye skatteforvaltningsloven er det i høringsnotat fremmet lovforslag som angår selvinkrimineringsvernet:

”Skattepliktig og tredjepart som i forbindelse med illeggelse av tilleggsskatt, overtredelsesgebyr eller politianmeldelse blir pålagt å svare på spørsmål

²³ Se Prop. 62 L (2015-2016) side 134.

²⁴ Se NOU 2003:15 punkt 12.7.4.

²⁵ Se Prop. 62 L (2015-2016) side 139.

eller å utlevere opplysninger, skal opplyses av skattemyndighetene om at vedkommende kan ha rett til å nekte å svare på spørsmålene eller utlevere opplysningene, når dette kan utsette vedkommende for tilleggsskatt, overtredelsesgebyr eller straff.”²⁶

Departementet har valgt å opprettholde forslaget i høringsnotatet, men med en annen utforming av lovteksten.²⁷ Departementets lovforslag vil bli nærmere omtalt i oppgavens kapittel 7.

Lovforslagene viser at lovgiver har fått et økt fokus på vernet mot selvinkriminering i forvaltningsretten. Ønsket om å ivareta kontrollsubjektene rettigheter etter EMK artikkel 6 har økt. Vernet mot selvinkriminering på akvakulturrettens område er uavklart. Lovforslagene som er fremmet, vil ha overføringsverdi til akvakulturrettens område. De ulike forarbeidene og deres betydning for kontrollen av næringen, vil bli nevnt og vurdert i denne oppgaven.

Vernet mot selvinkriminering er også behandlet i norsk litteratur. Ørnulf Øyen har skrevet avhandlingen ”*Vernet mot selvinkriminering i straffeprosessen*”.²⁸ Øyen avgrensner seg imidlertid bort fra vernet mot selvinkriminering under forvaltningens kontrollarbeid. Enkelte momenter i avhandlingen vil imidlertid ha overføringsverdi til oppgavens tema.

Jens Edvin A. Skoghøy har skrevet en artikkel, ”Forvaltningssanksjoner, EMK og Grunnloven”, i *Jussens Venner* nr. 05. I artikkelen redegjør Skoghøy kort for vernet mot selvinkriminering på kontrollstadiet. Skoghøys artikkel vil bli omtalt senere i oppgaven der det er relevant.

Redegjørelsen i dette punktet viser at vernet mot selvinkriminering under forvaltningens kontrollarbeid er et aktuelt tema. Det foreligger behov for en avklaring angående akvakulturprodusentenes vern mot selvinkriminering under kontroll av tilsynsmyndighetene.

1.3 Begrepsavklaring

Dette punktet inneholder en nærmere beskrivelse og avklaring av enkelte begrep som benyttes i oppgaven.

²⁶ Se Høringsnotat – Ny skatteforvaltningslov, saknr. 12/767, 21.11.2014 side 394.

²⁷ Se Prop. 38 L (2015-2016) side 224.

²⁸ Bergen (2010).

”Tilsynsmyndighet” eller ”kontrollmyndighet” anvendes som en samlebetegnelse på de forvaltningsorganene som har fått myndighet til å utøve kontroll av akvakulturprodusentene.²⁹

Med ”kontrollsubjekt” menes den akvakulturprodusent som er utsatt for tilsynsmyndighetenes kontroll. Kontrollsubjektet kan også omtales som akvakulturprodusent, produsenten og foretaket.

”Informasjonsplikt” forstås som akvakulturprodusentenes plikt til å sende og oppgi opplysninger til kontrollmyndighetene. Informasjonsplikten er regulert både i akvakulturloven og forskriftsbestemmelser i tilknytning til loven.³⁰

”Administrative sanksjoner” er sanksjoner som ilegges av tilsynsmyndigheten ved brudd på lov, forskrift eller produksjonstillatelse.³¹ Sanksjonen er ikke straff etter norsk rett, men kan være straff etter EMK artikkel 6.³²

”Kontrollstadiet” omfatter tilsynsmyndighetenes kontrollarbeid på det rene forvaltningsstadiet. Det er bare kontrollsaker som omhandler ileggelse av administrative sanksjoner som inngår i definisjonen. Poli- og påtalemyndighetenes kontrollarbeid inngår ikke i definisjonen.

”Retten til taushet” omhandler tilfeller hvor kontrollsubjektet har rett til å nekte å uttale seg om forhold, typisk under politiavhør. Vernet mot selvinkriminering kan imidlertid favne videre. Selvinkrimineringsvernet kan for eksempel også omfatte et kontrollsubjekts rett til å nekte å utlevere dokumenter eller andre fysiske gjenstander.³³ Retten til å forholde seg taus kan dermed ses på som en del av selvinkrimineringsvernet etter EMK artikkel 6.

²⁹ Se oppgavens kapittel 3, punkt 3.2 for nærmere redegjørelse av hvilke myndigheter som utøver kontroll av akvakulturprodusentene.

³⁰ Se oppgavens kapittel 3 for nærmere informasjon om opplysningsplikten etter akvakulturloven og forskriftsbestemmelser i tilknytning til loven.

³¹ Se oppgavens kapittel 2 punkt 2.4 for nærmere redegjørelse av relevante administrative sanksjoner.

³² Se oppgavens kapittel 2 punkt 2.4 for nærmere redegjørelse av hvilke administrative sanksjoner som er straff etter EMK artikkel 6.

³³ Se Ørnulf Øyen, *Vernet mot selvinkriminering*, Bergen (2010) side 25.

1.4 Vernet mot selvinkriminerings rettslige grunnlag etter internasjonal- og norsk rett

Vernets grunnlag i norsk og internasjonal rett er uklar. På bakgrunn av dette er redegjørelsen i dette punktet noe grundig behandlet. Punktet vil klarlegge grunnlag som vil gi kontrollsubjektet et vern mot selvinkriminering på kontrollstadiet.

Vernet mot selvinkriminering fremkommer direkte av SP³⁴ artikkel 14 nr. 3 bokstav g):

”In the determination of any criminal charge against him, everyone shall be entitled to the following minimum guarantees, in full equality: ... (...) ... not to be compelled to testify against himself or to confess guilt.”

Til tross for at selvinkrimineringsvernet fremkommer direkte av SP artikkel 14, anvender EMD³⁵ EMK artikkel 6 første ledd som grunnlag for selvinkrimineringsvernet.³⁶ Etter EMK artikkel 6 første ledd fremkommer det at:

”In the determination of ... (...) ... any criminal charge against him, everyone is entitled to a fair and public hearing within a reasonable time by an independent and impartial tribunal established by law.”

Etter EMK artikkel 6 har en straffesiktet rett til en rettferdig rettergang. I EMDs avgjørelse *Saunders v. The United Kingdom* uttalte domstolen:

”The court recalls that, although not specifically mentioned in Article 6 of the convention (art.6), the right to silence and the right not to incriminate oneself are generally recognised international standards which lie at the heart of the notion of a fair procedure under Article 6 (art.6).”³⁷

Vernet mot selvinkriminering inngår dermed som en naturlig del kravet til en rettferdig rettergang. Denne oppgaven vil dermed benytte EMK artikkel 6 som grunnlag for selvinkrimineringsvernet. I norsk teori er det antatt at vernet etter EMK artikkel 6 ikke går

³⁴ Internasjonal Convenant on Civil and Political Rights, vedtatt 16 desember 1996.

³⁵ Den europeiske menneskerettighetsdomstol (heretter EMD).

³⁶ Se for eksempel EMDs avgjørelse *J.B. v Switzerland*, Application no 31827/96, Judgment 3 May 2001, Court (Second Section), avsnitt 64.

³⁷ Se *Saunders v. The United Kingdom*, Application no. 19187/91, Judgment 17 December 1996, Court (chamber), avsnitt 68.

lenger enn det som følger av SP artikkel 14 nr. 3 bokstav g).³⁸ Hvorvidt vernet etter bestemmelsene faktisk går like langt er uklart, det er lite praksis fra EMD som belyser vernet etter SP artikkel 14 nr. 3 bokstav g).³⁹

Grunnlovsendringen, gjennomført 13. mai 2014, førte også til at enkelte elementer fra EMK artikkel 6 ble tatt inn i Grunnloven. Etter Grunnloven § 96 andre ledd fremkommer det at *”Enhver har rett til å bli ansett som uskyldig inntil skyld er bevist etter loven”*.

Uskyldspresumsjonen og vernet mot selvinkriminering har sterke bindeledd. Grunnlovens uskyldspresumsjon gjelder imidlertid bare for saker som inngår i Grunnlovens straffebegrep.⁴⁰ Administrative sanksjoner som ilegges av kontrollmyndighetene i forvaltningssaker, inngår som utgangspunkt ikke i Grunnlovens straffebegrep.⁴¹ På bakgrunn av dette vil ikke Grunnloven § 96 andre ledd komme til anvendelse i forvaltningens saker om illeggelse av administrative sanksjoner.

Grunnloven § 95 også har flere likhetstrekk med EMK artikkel 6:

”Enhver har rett til å få sin sak avgjort av en uavhengig og upartisk domstol innen rimelig tid. Rettergangen skal være rettferdig og offentlig.”

Bestemmelsen gir i likhet med EMK artikkel 6 enhver rett til en rettferdig rettergang. Skoghøy har uttalt at hva som menes med *”sin sak”* ikke er problematisert i forarbeidene.⁴² Skoghøy uttaler at ordlyden *”sin sak”* formodentlig er *”ment som en fellesbetegnelse på straffesaker og sivile saker”*.⁴³ Denne tolkningen av bestemmelsen legges også til grunn i denne oppgaven. Grunnloven § 95 vil dermed gjelde både i sivile saker og straffesaker.

I forarbeidene til Grunnloven beskrives Grunnloven § 95 forhold til EMK, utvalget uttalte at det;

³⁸ Se blant annet Prop. 62 L (2015-2016) side 135.

³⁹ Se Ørnulf Øyen, *Vernet mot selvinkriminering i straffeprosessen*, Bergen (2010), side 20.

⁴⁰ Se blant annet, Jens Edvin A. Skoghøy, ”Forvaltningssanksjoner, EMK og Grunnloven”, *Jussens Venner*, 2014, Side 336.

⁴¹ Se blant annet Rt 2014 s 620. Retten tar i denne avgjørelsen stilling til om overtredelsesgebyr etter akvakulturloven § 30 omfattes av Grunnlovens straffebegrep. Domstolen kom i denne avgjørelsen frem til at sanksjonen ikke var straff etter Grunnloven.

⁴² Se Jens Edvin A. Skoghøy, ”Forvaltningssanksjoner, EMK og Grunnloven”, *Jussens Venner*, 2014, side 334.

⁴³ Se Jens Edvin A. Skoghøy, ”Forvaltningssanksjoner, EMK og Grunnloven”, *Jussens Venner*, 2014, side 334-335.

”I en grunnlovskontekst ... (...) ... vil være tungrodd og unødvendig å liste opp de ulike elementer som [en] rettferdig rettergang består av. Det bør være tilstrekkelig at Grunnloven benytter uttrykket ”rettferdig rettergang” og deretter forutsetter at dette tolkes i lys av en allment anerkjent internasjonal og nasjonal tolkningspraksis på området”.⁴⁴

Utvalgets uttalelser viser at EMDs praksis og tolkning av EMK artikkel 6 har betydning for tolkningen av kravet til en rettferdig rettergang etter Grunnloven § 95. Utvalgets uttalelser i forarbeidene til Grunnloven fører imidlertid til uklarheter rundt EMDs praksis, og hvor stor vekt EMDs utvikling har for Grunnlovsbestemmelsenes innhold.

I Rt. 2015 side 93 tok Høyesterett stilling til forholdet mellom Grunnlovens menneskerettighetsbestemmelser og EMDs praksis og utvikling av EMK. Høyesterett uttalte i avsnitt 57 at Grunnloven:

”... skal tolkes i lys av de folkerettslige forbildene, men likevel slik at fremtidig praksis fra de internasjonale håndhevingsorganene ikke har samme prejudikatsvirkning ved grunnlovstolkningen som ved tolkningen av de parallelle konvensjonsbestemmelsene: Det er etter vår forfatning Høyesterett – ikke de internasjonale håndhevingsorganene – som har ansvaret for å tolke, avklare og utvikle Grunnlovens menneskerettsbestemmelser.”

Det er dermed Høyesterett som skal tolke og utvikle Grunnloven. EMDs praksis og utvikling av konvensjonen vil være et av flere elementer som inngår i tolkningen av Grunnloven.

Menneskerettsloven⁴⁵ §§ 2 og 3 fører imidlertid til at norsk rett er forpliktet til å sørge for at norske lovbestemmelser er i harmoni med EMK. Ved motstrid vil bestemmelsen i EMK gå foran den norske lovbestemmelsen.

Vernet mot selvinkriminering har også grunnlag i enkelte lovbestemmelser i norsk rett. Etter straffeprosessloven⁴⁶ § 90 fremkommer det at:

⁴⁴ Dok.nr.16 (2011-2012) side 122, moment hentet fra Jens Edvin A. Skoghøy, ”Forvaltningssanksjoner, EMK og Grunnloven”, *Jussens Venner*, 2014, side 336.

⁴⁵ Lov 21 mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (heretter menneskerettsloven).

”Første gang siktede møter for retten, skal han spørres om navn, fødselsår og –dag, stilling og bopel, og gjøres kjent med siktelsen og at han ikke har plikt til å forklare seg.”

Vernet mot selvinkriminering etter straffeprosessloven § 90 er absolutt.⁴⁷ Straffeprosessloven kommer imidlertid bare til anvendelse i saker som regnes som straff etter norsk rett.⁴⁸

Akvakulturlovens administrative sanksjoner er ikke straff etter norsk rett, straffeprosessloven kommer dermed ikke til anvendelse i sak om ileggelse av administrative sanksjoner.⁴⁹

Akvakulturloven og forvaltningsloven har per dags dato ingen lovbestemmelser som omhandler vernet mot selvinkriminering.⁵⁰ Vedtakelsen og inkorporasjonen av EMK fører til at norsk rett er forpliktet til å være lojale med konvensjonen.⁵¹ Den som er straffesiktet i EMK artikkel 6 forstand, vil dermed ha rett til å påberope seg rettigheter etter artikkelen, herunder vernet mot selvinkriminering. Det rettslige grunnlaget for vernet mot selvinkriminering på akvakulturrettens område, vil etter denne redegjørelsen være EMK artikkel 6 og Grunnloven § 95. I denne oppgaven er det bare selvinkrimineringsvernet etter EMK artikkel 6 som vil bli behandlet.

1.5 Avgrensning

Denne oppgaven vil ta for seg vernet mot selvinkriminering på kontrollstadiet. En eventuell straffesak og problemstillinger som oppstår i forbindelse med straffesaken, vil ikke bli behandlet.

Det er bare juridiske personers vern som vil bli behandlet. Eventuell straff for fysiske personer i forbindelse med produksjonen vil ikke bli omtalt. Avgrensningen begrunnes med at akvakulturlovens administrative sanksjoner bare kan ilegges foretaket.⁵²

⁴⁶ Lov 22 mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker (heretter straffeprosessloven).

⁴⁷ Se blant annet Prop. 62 L (2015-2016) side 136.

⁴⁸ Se straffeprosessloven § 1.

⁴⁹ Se også Rt 1994 s 610 hvor Høyesterett på side 614 uttaler at ”*straffeprosesslovens bestemmelser ”gjelder ikke utenfor eller forut for selve straffesaken...”*”

⁵⁰ Dagens dato er 14.04.2016.

⁵¹ Se menneskerettsloven §§ 2 og 3.

⁵² Se Prop. 103 L (2012-2013) s 104. Enkeltpersonforetak uten ansatte eller oppdragstakere kan ikke ilegges overtredelsesgebyr.

Akvakulturdriftsforskriften⁵³ § 3 lister opp en rekke forskjellige typer produksjon av akvatiske organismer. Det vil ikke være anledning til å ta for seg alle de ulike produksjonsvariantene i denne oppgaven. På bakgrunn av dette avgrenses oppgaven til produsenter innen matfisk og stamfisks vern mot selvinkriminering. Matfisk er fisk som produseres med sikte på slakting til konsum og som ikke kommer inn under definisjonene av settefisk eller stamfisk.⁵⁴ Stamfisk er fisk som skal strykes eller produseres på annen måte.⁵⁵

1.6 Veien videre

Denne oppgaven har ført til mange utfordringer i skriveprosessen. Akvakulturnæringen har sine egne særegenheter som fører til at lovverket er omfattende og detaljert utformet. Vernet mot selvinkriminering etter EMK artikkel 6 er sammensatt. Det er vanskelig å beskrive vernets ulike sider uten å miste helhetsperspektivet. På bakgrunn av dette finnes det mange forskjellige måter å disponere oppgaven. I denne oppgaven vil kapitlene behandle ulike problemstillinger i en systematisk rekkefølge. De første kapitlene vil behandle utgangspunkter og vilkår for at vernet skal komme til anvendelse. Deretter vil unntak bli beskrevet og vurdert. Vernet mot selvinkriminering vil ikke bli presentert i et eget kapittel. De ulike kapitlene vil imidlertid beskrive relevante deler av vernet fortløpende. På denne måten vil selvinkrimineringsvernet på akvakulturrettens område bli beskrevet og vurdert på en oversiktlig måte.

Oppgavens kapittel 2 inneholder en redegjørelse av enkelte vilkår som må være innfridd for at vernet mot selvinkriminering skal komme til anvendelse. Kapittelet vil først ta stilling om juridiske personer har et vern mot selvinkriminering etter EMK artikkel 6. Deretter vil EMK artikkel 6 straffebegrep ("*criminal charge*") bli beskrevet. Det vil også bli tatt stilling hvilke av akvakulturlovens administrative sanksjoner som er straff etter EMK artikkel 6.

Produsenter innen matfisk og stamfisks informasjonsplikt er omfattende. En stor del av arbeidet med masteren har gått til å systematisere informasjonsplikten. Oppgavens kapittel 3 vil gi en oversikt over produsenter innen matfisk og stamfisks informasjonsplikt, og hvilke deler av plikten som kan være problematisk etter EMK artikkel 6. Dette kapittelet inneholder nødvendig bakgrunnsinformasjon som vil bli behandlet videre i oppgavens kapitler.

⁵³ Forskrift av 17 juni 2008 nr. 822 om drift av akvakulturanlegg (heretter akvakulturdriftsforskriften).

⁵⁴ Se akvakulturdriftsforskriften § 4 første ledd bokstav q)

⁵⁵ Se akvakulturdriftsforskriften § 4 første ledd bokstav w)

Kapittel 4 inneholder en redegjørelse og vurdering av vernet mot selvinkriminerings inntreden under kontroll av produksjon innen matfisk og stamfisk. Hvilke deler av kontrollsubjektets informasjonsplikter som fører til at selvinkrimineringsvernet kommer til anvendelse, vil bli vurdert i dette kapitlet.

I oppgavens kapittel 5 vil det bli tatt stilling til hvilke opplysninger som inngår i akvakulturprodusentens vern mot selvinkriminering etter EMK artikkel 6.

Selv om vernet mot selvinkriminering kommer til anvendelse, er det ikke slik at akvakulturprodusenten har rett til å nekte å samarbeide eller utlevere opplysninger. Vernet etter EMK artikkel 6 er ikke absolutt. For å finne ut om statens fremgangsmåte ved innhenting av opplysninger er i strid med vernet, må det foretas en helhetsvurdering. Oppgavens kapittel 6 inneholder en redegjørelse av helhetsvurderingen. Deretter vil momentene som inngår i helhetsvurderingen bli anvendt på kontrollmyndighetenes mulige fremgangsmåter ved innhenting av opplysninger på akvakulturrettens område.

Kapittel 7 gir en oppsummering av akvakulturprodusentenes vern mot selvinkriminering. Enkelte lovforslag som omhandler vernet vil bli nevnt og vurdert.

2 Vernets anvendelsesområde etter EMK artikkel 6, noen utgangspunkter

2.1 Innledning

Dette kapittel inneholder en redegjørelse av noen utgangspunkter og vilkår som må være innfridd for at vernet mot selvinkriminering skal komme til anvendelse.

For at vernet mot selvinkriminering skal komme til anvendelse, må det først tas stilling til om akvakulturprodusenter er omfattet av EMK artikkel 6. Artikkelen gir ”*everyone*” rett til en ”*fair and public hearing*”.⁵⁶ Ordlyden ”*everyone*” er i seg selv vid, dette tilsier at akvakulturprodusenter er omfattet av vernet. Vernet mot selvinkriminering skal imidlertid beskytte den straffesiktedes vilje.⁵⁷ På bakgrunn av dette kan det argumenteres for at juridiske personer ikke skal være omfattet av vernet. Dette begrunnes blant annet med at juridiske personer ikke kan anses å ha en egen vilje, eller å kunne utvise skyld på lik linje med fysiske personer.⁵⁸ Oppgavens punkt 2.2 inneholder en vurdering av EMK artikkel 6 rettighetssubjekter, herunder om juridiske personer er omfattet av selvinkrimineringsvernet.

For at vernet skal komme til anvendelse, må det videre foreligge en ”*determination of ...(..)... any criminal charge against him*”. Sanksjonen som akvakulturprodusenten kan bli utsatt for, må regnes som straff (”*criminal charge*”) etter EMK artikkel 6.⁵⁹ Oppgavens punkt 2.3 inneholder en redegjørelse av artikkelens straffebegrep og vil beskrive momentene som inngår i vurderingen av om en sanksjon er straff etter EMK artikkel 6.

⁵⁶ Vernet mot selvinkriminering regnes som en naturlig del av retten til en rettfærdig rettergang, se blant annet EMDs avgjørelse *Saunders v. United Kingdom*, Application nr. 19187/91, Judgment 17 desember 1996, Court (chamber), avsnitt 68,

⁵⁷ Se EMDs avgjørelse *Saunders v. United Kingdom*, Application nr. 19187/91, Judgment 17 desember 1996, Court (chamber), avsnitt 69.

⁵⁸ Se blant annet Jørgen Aall, *Rettsstat og menneskerettigheter*, Bergen (2015), side 462-463. Aall reiser spørsmålet i tilknytning til EMK artikkel 6 andre ledd og uskyldspresumsjonen. Samme argumentasjon gjør seg imidlertid også gjeldende etter vernet mot selvinkriminerings anvendelsesområde for juridiske personer.

⁵⁹ I tillegg må også kontrollsubjektet ha fått status som siktet i saken (”*determination... (...) ... of any criminal charge*”) for at vernet skal komme til anvendelse. Vurderingen av når et kontrollsubjekt får status som siktet vil bli behandlet i oppgavens kapittel 4.

I oppgavens punkt 2.4 vil momentene fra oppgavens punkt 2.3 bli anvendt på akvakulturlovens administrative sanksjoner. Herunder vil det bli tatt stilling til om akvakulturlovens administrative sanksjoner er straff etter EMK artikkel 6.

2.2 Omfattes juridiske personer av vernet mot selvinkriminering?

Dette punkt inneholder en vurdering av om akvakulturprodusenter er omfattet av EMK artikkel 6 og vernet mot selvinkriminering. EMD har ikke tatt direkte stilling til om juridiske personer har et vern mot selvinkriminering etter EMK artikkel 6.⁶⁰

I avgjørelsen *Västberga Taxi Aktiebolag and Vulic v. Sweden* tok imidlertid EMD stilling til om statens fremgangsmåte ved ileggelse av tilleggs�katt til et aksjeselskap og dets direktør, var i strid med EMK artikkel 6.⁶¹ Hvorvidt juridiske personer faktisk har rettigheter etter EMK artikkel 6, ble ikke problematisert i avgjørelsen. EMD kom frem til at det forelå flere brudd på EMK artikkel 6, herunder retten til domstolsprøving og retten til å få avsagt dom innen rimelig tid.⁶² EMDs konklusjoner i avgjørelsen forutsetter dermed at juridiske personer har rettigheter etter EMK artikkel 6.

I Høyesteretts avgjørelse Rt 2011 side 800 var sakens hovedspørsmål om vernet mot selvinkriminering etter EMK artikkel 6 også gjelder for juridiske personer.⁶³ I denne saken hadde politiet pålagt ulike selskaper å levere bevis som kunne brukes i straffesaken mot selskapene. I vurderingen av om vernet mot selvinkriminering etter EMK artikkel 6 også gjelder for juridiske personer uttalte retten at:

”... for det første taler som nevnt generelle rettssikkerhetshensyn for at også juridiske personer er beskyttet. Dernest vil det i praksis alltid være enkeltpersoner som treffer beslutninger og handler på selskapets vegne. Det kan hevdes at den tvang selskapsrepresentantene utsettes for når straffeforfølgning rettes mot selskapet, er markert forskjellig fra den tvang en fysisk person utsettes for når straffeforfølgningen gjelder ham personlig. Men selv om straff som rammer foretaket kan ramme

⁶⁰ Se blant annet Høyesteretts uttalelse i Rt 2011 s 800 avsnitt 28.

⁶¹ Application no 36985/97, Judgment 23 July 2002, Court (First Section).

⁶² Se *Västberga Taxi Aktiebolag and Vulic v Sweden*, Application no. 36985/97, Judgment 23 July 2002, Court (First Section), avsnitt 102 og 107. Enkelte momenter fra EMDs avgjørelse er hentet fra Høyesteretts avgjørelse Rt 2011 s 800 avsnitt 31 til 32.

⁶³ Se Rt 2011 s 800 avsnitt 1.

selskapsrepresentantene mindre hardt, dreier det seg etter mitt syn mer om en gradsforskjell enn en prinsipiell ulikhet som kan begrunne at juridiske personer ikke er omfattet av vernet mot selvinkriminering.

*Selskapsrepresentantene vil i mange tilfeller kunne være i en tvangssituasjon som gjør det naturlig å identifisere dem med selskapet.*⁶⁴

Etter Høyesteretts avgjørelse Rt 2011 side 800 er det dermed klart at vernet mot selvinkriminering etter EMK artikkel 6 også gjelder for juridiske personer.

Hvilke ansatte som har rett til påberope seg selskapets selvinkrimineringsvern er imidlertid uklart. Denne problematikken fremkommer blant annet i forarbeidene til forvaltningsloven:

*”En juridisk person kan bare forklare seg gjennom representanter som opptrer på vegne av selskapet. Et tvilsomt spørsmål er hvilke personer i selskapet som kan nekte å forklare seg på grunn av selskapets taushetsrett.”*⁶⁵

Etter Høyesteretts uttalelse i Rt 2011 side 800 vil ”enkeltpersoner som treffer beslutninger og som handler på selskapets vegne” ha rett til å nekte å forklare seg etter selskapets selvinkrimineringsvern. På bakgrunn av dette vil ansatte med ansvarsoppgaver og beslutningsmyndighet ha rett til å påberope seg vernet. Ledere og styremedlemmer er dermed omfattet av selskapets selvinkrimineringsvern. Hvorvidt ansatte som arbeider med produksjonen på anlegget er omfattet av selskapets vern, er uklart. Dersom en av kontrollmyndighetenes inspektører besøker anlegget for kontroll, bør imidlertid den ansatte som blir utspurt av kontrolløren kunne påberope seg vernet. Ansatte uten beslutningsmyndighet og som arbeider med levering og transport av fiskene på anlegget, blir nok for fjerne i tilknytningen til selskapet til at de kan påberope seg selskapets selvinkrimineringsvern.

På bakgrunn av denne redegjørelsen er det dermed klart at akvakulturprodusenter er omfattet av vernet mot selvinkriminering etter EMK artikkel 6.

⁶⁴ Se Rt. 2011 s 800 avsnitt 42.

⁶⁵ Prop 62 L (2015-2016) side 135.

2.3 Den europeiske menneskerettighetskonvensjon artikkel 6 straffebegrep

Etter redegjørelsen i punkt 2.2 er akvakulturprodusenter omfattet av vernet mot selvinkriminering etter EMK artikkel 6. Dette punktet inneholder en beskrivelse av EMK artikkel 6 vilkår ”*criminal charge*”, som må være innfridd for at vernet skal komme til anvendelse. Videre i oppgavens punkt 2.4 vil det deretter bli tatt stilling til om enkelte av akvakulturlovens administrative sanksjoner er straff etter EMK artikkel 6.

EMK artikkel 6 er taus angående hvilke sanksjoner som er straff (”*criminal charge*”), og hvilke momenter som inngår i vurderingen. Gjennom EMDs praksis har imidlertid EMK artikkel 6 straffebegrep blitt nærmere beskrevet og presisert.

I avgjørelsen *Engel and others v. The Netherlands*⁶⁶ uttalte EMD, for første gang, hvilke momenter som inngår i vurderingen. Følgende momenter skal legges til grunn i vurderingen av om en sanksjon er straff etter EMK artikkel 6: nasjonal kvalifikasjon (”*the characterisation under national law*”), den overtrådte handlingsnorms karakter (”*the nature of the offence*”) og innholdet og alvorret av den sanksjon som lovbrysterer risikerer (”*the nature and degree of severity of the penalty*”).⁶⁷ Momentene er også kjent som ”Engel-kriteriene”.⁶⁸ Vurderingsmomentene er ikke kumulative, dersom en samlet vurdering tilsier at sanksjonen er straff kan momentene kumuleres.⁶⁹

Vurderingsmomentet nasjonal kvalifikasjon tar utgangspunkt i statens definisjon av sanksjonen. Dersom sanksjonen er definert som straff etter nasjonal rett, vil sanksjonen også være straff etter EMK artikkel 6.⁷⁰ Straffebegrepet etter EMK artikkel 6 er imidlertid

⁶⁶Application nr. 5100/71; 5101/71; 5102/71; 5354/72; 5370/72, Judgment, 8. June 1976, Court (Plenary).

⁶⁷Jeg har benyttet Jens Edvin A. Skoghøys oversettelse av ”Engel-kriteriene”, se ”Forvaltningssanksjoner, EMK og Grunnloven”, *Jussens Venner*, 2014 side 302. Vurderingsmomentene fremkommer i EMDs avgjørelse *Engel and others v. The Netherlands*, Application nr. 5100/71; 5101/71; 5102/71; 5354/72; 5370/72, Judgment, 8. June 1976, Court (Plenary), avsnitt 82.

⁶⁸ Se blant annet Jens Edvin A. Skoghøy, ”Forvaltningssanksjoner, EMK og Grunnloven”, *Jussens Venner*, 2014, side 302.

⁶⁹ Se blant annet *Ezeh and Connors v The United Kingdom*, Application nr. 39665/98 and 40086/98, Judgment 9. October 2003, Court (Grand Chamber), avsnitt 86.

⁷⁰ Se *Engel and others v. The Netherlands*, Application nr. 5100/71; 5101/71; 5102/71; 5354/72; 5370/72, Judgment, 8. June 1976, Court (Plenary) avsnitt 82.

autonomt.⁷¹ Dersom sanksjonen ikke er straff etter den enkelte stats interne rett vil EMD "... look behind the national classification and examine the substantive reality of the procedure in question".⁷² EMD beskriver det første vurderingsmomentet som et "starting point".⁷³

Den overtrådte handlingsnorms karakter innebærer en vurdering av reaksjonens hensikt og formål. Dersom reaksjonen har en pønalt karakter og sanksjonens formål er å straffe, fører dette til at sanksjonen er straff etter EMK artikkel 6.⁷⁴ Reaksjoner som angår reparasjon eller økonomisk kompensasjon av det ulovlige forhold, er ikke straff etter EMK artikkel 6, hensikten bak slike sanksjoner vil ikke være å straffe.⁷⁵

Dersom skyld er et vilkår for å kunne ilegge sanksjonen, taler dette for at sanksjonen er straff etter EMK artikkel 6.⁷⁶ Manglende vilkår om skyld fører imidlertid ikke automatisk til at sanksjonen ikke er straff etter EMK artikkel 6.⁷⁷

Etter EMDs avgjørelse *Engel and others v. The Netherlands* skal det legges vekt på om sanksjonen har et bredt eller avgrenset nedslagsfelt.⁷⁸ I denne dommen tok retten stilling til om ulike disiplinærreaksjoner var straff etter EMK artikkel 6. Sanksjoner som retter seg mot en avgrenset krets av personer, vil som utgangspunkt ikke omfattes av artikkelens straffebegrep. Dette begrunnes blant annet med at reaksjonene er av ordensmessig, ikke strafferettslig karakter. Eksempel på disiplinærreaksjoner er den vernepliktiges straff for å komme for sent tilbake fra perm.⁷⁹ Sanksjoner som retter seg mot enhver i kraft av å være

⁷¹ Se *Engel and others v. The Netherlands*, Application nr. 5100/71; 5101/71; 5102/71; 5354/72; 5370/72, Judgment, 8. June 1976, Court (Plenary) avsnitt 81.

⁷² Se "Guide in article 6 – Right to a fair trial (criminal limb)", Utgitt av Council of Europe of Human Rights, 2014, Side 6.

⁷³ Se blant annet *Engel and others v. The Netherlands*, 5100/71; 5101/71; 5102/71; 5354/72; 5370/72, Judgment, 8. June 1976, Court (Plenary), avsnitt 82.

⁷⁴ Se *Engel and others v. The Netherlands*, Application nr. 5100/71; 5101/71; 5102/71; 5354/72; 5370/72, Judgment, 8. June 1976, Court (Plenary) avsnitt 82.

⁷⁵ Se Harrys, O'Boyle and Warbrick, *Law of the European Convention on Human Rights*, Oxford 2009, side 374.

⁷⁶ Se *Benham v. The United Kingdom*, Application no. 19380/92, Judgment 10 June 1996, Court (Grand Chamber), avsnitt 56.

⁷⁷ Se *Västraberga Taxi Aktiebolag og Vulic v Sweden*, Application no. 36985/97, Judgment 23 July 2002, Court (First Section), avsnitt 79, EMD uttaler at "... the lack of subjective elements does not necessarily deprive an offence of its criminal character..."

⁷⁸ Application nr. 5100/71; 5101/71; 5102/71; 5354/72; 5370/72, Judgment, 8. June 1976, Court (Plenary) avsnitt 82.

⁷⁹ Poeng og eksempel hentet fra Jørgen Aall, *Rettsstat og menneskerettigheter*, 4 utgave, Bergen (2015), side 419.

skattebetaler eller trafikant har et bredt nedslagsfelt og regnes dermed som straff etter EMK artikkel 6.⁸⁰

Selv om sanksjonen har et begrenset nedslagsfelt, kan den regnes som straff dersom handlingen alternativt kan straffes etter ordinære straffebestemmelser.⁸¹

Innholdet og alvorret av den reaksjonen lovbrøyteren risikerer å bli ilagt, kan føre til at sanksjonen regnes som straff. Det er den mest alvorlige grad av reaksjon lovbrøyteren risikerer å bli ilagt som skal legges til grunn i vurderingen.⁸² Svært belastende eller inngripende reaksjoner fører normalt til at sanksjonen er straff etter EMK artikkel 6. Reaksjonens alvor ble høyt vektlagt i EMDs avgjørelse *Engel and others v The Netherlands*.⁸³ Enkelte klagere risikerte fra tre til fire måneders frihetsberøvelse.⁸⁴ Selv om disiplinærreaksjoner som utgangspunkt ikke er straff, kan dermed sanksjonen likevel regnes som straff dersom reaksjonen har en alvorlig og inngripende karakter.

2.4 En vurdering av enkelte av akvakulturlovens administrative sanksjoner og om disse omfattes av EMK artikkel 6 straffebegrep

I dette punkt vil det bli tatt stilling til om ileggelse av overtredelsesgebyr, tap av akvakulturtillatelse og tvangsmulkt er straff etter EMK artikkel 6.⁸⁵ De ulike sanksjonene vil bli beskrevet og vurdert hver for seg.

⁸⁰ Jørgen Aall, *Rettsstat og menneskerettigheter*, 4. Utgave, Bergen (2015), side 418-419, se også blant annet EMDs avgjørelse *Janosevic v. Sweden*, Application no. 34619/97, Judgment 23 July 2002, Court (First Section).

⁸¹ Se blant annet EMDs avgjørelse *Demicoli v Malta*, Application no 13057/87, Judgment 27 August 1991, Court (Chamber), avsnitt 33 til 35.

⁸² Se *Engel and others v The Netherlands*, Application nr. 5100/71; 5101/71; 5354/72; 5370/72, Judgment, 8. June 1976, Court (Plenary), avsnitt 82.

⁸³ Application nr. 5100/71; 5101/71; 5102/71; 5354/72; 5370/72, Judgment, 8. June 1976, Court (Plenary).

⁸⁴ Se *Engel and others v The Netherlands*, Application nr. 5100/71; 5101/71; 5102/71; 5354/72; 5370/72, Judgment, 8. June 1976, Court (Plenary), avsnitt 85.

⁸⁵ Begrunnelsen for at disse sanksjonene vurderes, er at det er disse som er mest aktuelle å drøfte.

2.4.1 Overtredelsesgebyr

Akvakulturloven § 30 første ledd gir kontrollmyndighetene adgang til å ilegge overtredelsesgebyr:

”Et foretak kan ilegges overtredelsesgebyr dersom foretaket eller noen som har handlet på foretakets vegne overtrer bestemmelser gitt i eller i medhold av loven. Dette gjelder selv om ansvaret for overtredelsen ikke kan rettes mot noen enkeltperson”

Etter bestemmelsens ordlyd er det bare ”foretaket” som kan ilegges overtredelsesgebyr. I forarbeidene presiseres det også at fysiske personer eller enkeltpersonforetak uten ansatte eller oppdragstakere kan ikke ilegges overtredelsesgebyr.⁸⁶

Ordlyden ”overtrer bestemmelser” tilsier at myndighetenes adgang til å ilegge gebyr oppstår ved konstatering av brudd på bestemmelser i lov eller i forskriftsbestemmelser i tilknytning til loven. På bakgrunn av at bestemmelsen ikke presiserer hvilke brudd som gir myndighetene adgang til å ilegge overtredelsesgebyr, fremstår myndighetens adgang til å ilegge gebyr som vid.

Etter Fiskeridirektoratets hjemmesider presiseres det at direktoratets adgang til å ilegge gebyr etter akvakulturloven § 30 er begrenset til å gjelde brudd på bestemmelsene som er nevnt i forskrift om håndheving av akvakulturloven § 7.⁸⁷ Etter forskrift om håndheving av akvakulturloven § 7 kan det ilegges overtredelsesgebyr for blant annet:

- Brudd på akvakulturdriftsforskriften § 5 om at driften skal være teknisk, biologisk og miljømessig forsvarlig.
- Brudd på akvakulturdriftsforskriften § 37 om plikten til å forebygge og begrense rømming.
- Brudd på akvakulturdriftsforskriften § 38 om meldeplikt ved rømming.
- Brudd på akvakulturdriftsforskriften § 47 om maksimalt tillatt biomasse.

⁸⁶ Se Prop. 103 L (2012-2013) side 104.

⁸⁷ Se fiskeridirektoratets hjemmeside: <http://www.fiskeridir.no/Akvakultur/Drift-og-tilsyn/Reaksjoner-ved-regelbrudd/Overtredelsesgebyr>. (informasjon hentet april 2016).

Mattilsynets adgang til å ilegge overtredelsesgebyr er presisert i egne forskriftsbestemmelser se blant annet forskrift om fangstbasert akvakultur § 44 andre ledd. Mattilsynets adgang til å ilegge overtredelsesgebyr vil midlertid ikke bli videre behandlet i denne oppgaven.

- Brudd på akvakulturdriftsforskriften § 47 a om maksimalt antall fisk.

Etter akvakulturloven § 30 første ledd presiserer det at myndigheten ”kan” ilegge overtredelsesgebyr. Siden bestemmelsen er en ”kan-regel” må kontrollmyndighetene foreta en helhetsvurdering i det konkrete tilfellet for å finne ut om overtredelsesgebyr skal ilegges. De ulike momenter som kan inngå i vurderingen er oppramset i akvakulturloven § 30 andre ledd. De samme momenter anvendes også for utmåling av overtredelsesgebyrets størrelse:

”Ved avgjørelsen av om foretaket skal ilegges overtredelsesgebyr og ved utmålingen av gebyret kan det særlig legges vekt på:

- a) Overtredelsesgebyrets preventive virkning*
- b) Overtredelsens grovhet,*
- c) Om foretaket ved internkontroll, retningslinjer, instruksjon, opplæring eller andre tiltak kunne ha forebygget overtredelsen,*
- d) Om overtredelsen er begått for å fremme foretakets interesser,*
- e) Om foretaket har hatt eller kunne oppnådd noen fordel ved overtredelsen,*
- f) Foretakets økonomiske evne,*
- g) Om det foreligger gjentakelse,*
- h) Hvilke tiltak som er iverksatt for å forebygge eller avbøte virkningene av overtredelsen og*
- i) Om overtredelsen innebærer fare for eller har ført til alvorlig eller uopprettelig miljøskade.”*

I vurderingen av om overtredelsesgebyret skal ilegges gebyr og ved utmåling av gebyrets størrelse, skal det blant annet legges vekt på prevensjonshensyn.⁸⁸ Prevensjonshensyn er et

⁸⁸ Se akvakulturloven § 30 andre ledd bokstav a).

hensyn som ofte benyttes som argument for ileggelse av straff. Den enkelte lovbrøyer og allmennheten skal unngå å bryte loven av frykt for sanksjonene lovbruddet kan medføre.⁸⁹

I forarbeidene til akvakulturloven har departementet videre uttalt:

”Dersom lovbruddet er typisk i akvakulturnæringen kan det av allmennpreventive grunner være grunn til å reagere med et høyt overtredelsesgebyr, slik at næringen som helhet vil skjerpe praksis.”⁹⁰

Departementets uttalelse i forarbeidene viser at sanksjonen har klare pønale elementer. Videre presiserer departementet at skyld ikke er et vilkår for ilegge sanksjonen. Graden av skyld vektlegges imidlertid høyt ved utmålingen av overtredelsesgebyrets størrelse.⁹¹ Formålet bak sanksjonen ved slike tilfeller er dermed ikke bare reparasjonshensyn. I forarbeidene til akvakulturloven uttaler departementet videre at:

”Det er en nær sammenheng mellom vurderingen av om et overtredelsesgebyr skal ilegges og hvor stort det i tilfelle skal være, og vurderingen av om en skal velge å forfølge lovovertrødelse med straff eller overtredelsesgebyr...”⁹²

På bakgrunn av at den nære sammenheng mellom vurderingen av om kontrollsubjektet skal ilegges overtredelsesgebyr eller om det skal iverksettes straffeforfølging, taler også dette for at ileggelse av overtredelsesgebyr har en klar pønalt karakter.

Etter forskrift om gjennomføring av akvakulturloven⁹³ § 8 kan overtredelsesgebyret ikke overstige 15 ganger folketrygdens grunnbeløp. Utmålingen av gebyrets størrelse tar utgangspunkt i folketrygdens grunnbeløp ved overtredelsestidspunktet. Per 8. april 2016 kan overtredelsesgebyret ikke overstige 1.351.020 kroner.⁹⁴ I forarbeidene til akvakulturloven har

⁸⁹ Se blant annet Johs. Andenæs, *Alminnelig strafferett*, Oslo (2010), kapittel 7.

⁹⁰ Se Prop. 103 L (2012-2013) side 105.

⁹¹ Se Prop. 103 L (2012-2013) under punkt ”Til § 30”

⁹² Se Prop. 103 L (2012-2013) side 110.

⁹³ Forskrift 20 desember 2013 nr. 1675 om reaksjoner, sanksjoner med mer ved overtrødelse av akvakulturloven.

⁹⁴ Folketrygdens grunnbeløp (april 2016) er 90.068 kr. Nytt beløp vil komme 1 mai 2016 se blant annet nettsiden:

<https://www.nav.no/no/NAV+og+samfunn/Kontakt+NAV/Utbetaling/Grønnbeløpet+i+folketrygden> for nærmere informasjon om folketrygdens grunnbeløp.

departementet uttalt at beløpet ”*neppe kan sies å være svært tyngende for akvakulturvirksomhetene*”.⁹⁵

Etter redegjørelsen i oppgavens punkt 2.3 har EMD trukket et skille mellom sanksjoner som retter seg mot enhver og sanksjoner som retter seg mot en avgrenset krets av personer. I denne forbindelse har departementet uttalt at overtredelsesgebyr etter akvakulturloven § 30 retter seg mot en ”*svært avgrenset krets*” av virksomheter.⁹⁶ Dette er et argument som taler for at sanksjonen ikke er straff etter EMK artikkel 6.

I Høyesteretts avgjørelse Rt 2004 s 1500 tok imidlertid retten stilling til om statens etterforskning i sak om midlertidig bortfall av kjøpsregistrering av råfisk var en straffeforfølgning etter EMK artikkel 6. I denne forbindelse ble det blant annet påstått av den ene parten at sanksjonen rettet seg mot en avgrenset krets av personer og at forfølgningen dermed ikke var straff etter EMK artikkel 6.⁹⁷ Høyesterett la imidlertid avgjørende vekt på sanksjonens pønale karakter, og konkluderte med at forfølgningen, til tross for sitt begrensede nedslagsfelt, var en straffeforfølgning etter EMK artikkel 6.⁹⁸ På bakgrunn av dette kan dermed administrative sanksjoner med begrenset nedslagsfelt være straff etter EMK artikkel 6.

Høyesterett har også uttalt i Rt 2014 side 620 at:

*”Partene legger til grunn at overtredelsesgebyr etter akvakulturloven § 30 faller inn under begrepet ”criminal charge” i EMK artikkel 6. Straffebegrepet i EMK artikkel 6 er vesentlig videre enn Grunnlovens begrep, og jeg er enig i at gebyret er straff i konvensjonens forstand.”*⁹⁹

Førstvoterendes begrunner imidlertid ikke sin uttalelse i saken. Skoghøy har også uttalt at overtredelsesgebyr etter akvakulturloven § 30 er straff etter EMK artikkel 6 på bakgrunn av ”*sikker rettspraksis*”.¹⁰⁰

⁹⁵ Prop. 103 L (2012-2013) side 53.

⁹⁶ Prop. 103 L (2012-2013) side 53.

⁹⁷ Se Rt 2004 s 1500 avsnitt 25

⁹⁸ Se Rt 2004 s 1500 avsnitt 45 til 49.

⁹⁹ Se Rt 2014 s 620 avsnitt 47.

¹⁰⁰ Jens Edvin A. Skoghøy, ”Forvaltningsstraff, EMK og Grunnloven”, *Jussens Venner*, 2014, side 306.

Departementet har til tross for sin påstand om at overtredelsesgebyr ikke er straff etter EMK artikkel 6, valgt å gi domstolen full prøvelsesrett i sak om ileggelse av overtredelsesgebyr, jf. akvakulturloven § 30.¹⁰¹

I denne oppgaven legges det i vurderingen avgjørende vekt på førstvoterendes uttalelser i Rt. 2014 side 620 og sanksjonens klare pønale elementer. På bakgrunn av dette regnes dermed overtredelsesgebyr etter akvakulturloven § 30 som straff etter EMK artikkel 6.

2.4.2 Tap av akvakulturtillatelse

Akvakulturloven § 9 første ledd gir myndighetene adgang til å trekke tilbake akvakulturtillatelsen. Bestemmelsens første ledd bokstav a) til e) beskriver ulike grunnlag som kan føre til tilbaketrekking. Dette punkt vil bare vurdere om tilbaketrekking etter akvakulturloven § 9 første ledd bokstav c) er straff etter EMK artikkel 6. Avgrensningen begrunnes med at det bare er dette alternativ som er aktuelt å vurdere.¹⁰²

Etter akvakulturloven § 9 første ledd bokstav c) har kontrollmyndighetene adgang til å tilbaketrekke akvakulturtillatelsen ”ved grov eller eller gjentatt overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven”. Myndigheten har også adgang til å gjøre tilbaketrekkingen etter bestemmelsens første ledd tidsbegrenset, jf. akvakulturloven § 9 andre ledd.

I forarbeidene til akvakulturloven presiserer departementet at vurderingen ”... grovt eller gjentatt overtredelse knytter seg til objektive brudd. I hvilken grad overtredelsen skyldes uaktsomhet eller forsett hos innehaveren av tillatelsen har ikke betydning for om endring eller

¹⁰¹ Se Prop. 103 L (2012-2013) s 60. Lovgiver uttaler at ”det er mange gode grunner til at retten ... (...) ... bør kunne prøve alle sider av saken. Blant annet vil en klargjøring av hva domstolen kan prøve innebære økt forutsigbarhet og styrket rettssikkerhet for lovovertrederen...”.

¹⁰² De andre grunnlag for tilbaketrekking etter akvakulturloven § 9 er: dersom det er nødvendig ut fra hensynet til miljøet, dersom vesentlige forutsetninger som ligger til grunn for tillatelsen er endret, dersom tillatelsen ikke benyttes eller bare benyttes i begrenset grad, eller dersom en eller flere nødvendige tillatelser gitt i medhold av lovene nevnt i § 6 første ledd bokstav d er bortfalt. Disse sanksjoner har ikke til formål å straffe kontrollsubjektet. Det er andre hensyn som begrunner at tillatelsen skal trekkes tilbake. F.eks. Praktiske hensyn dersom tillatelsen ikke benyttes.

tilbaketrekking kan skje".¹⁰³ Etter uttalelsene i forarbeidene foreligger det dermed ikke et vilkår om skyld for tilbaketrekking av tillatelsen.

Ordlyden "grov" overtredelse tilsier at overtredelsen har en høy alvorlighetsgrad. Etter akvakulturlovens forarbeider skal det foretas en konkret helhetsvurdering for å finne ut om overtredelsen kan betegnes som grov.¹⁰⁴ Departementet har videre uttalt at det i vurderingen skal legges vekt på om "overtredelsen medfører at produksjonen kommer i strid med sentrale formål med loven, f.eks. hensynet til miljø."¹⁰⁵

I forarbeidene presiseres det videre at:

*"Formålet med bestemmelsen er å hindre at aktører som grovt eller gjentar bryter bestemmelser satt i eller i medhold av loven får fortsette sin aktivitet med de skadevirkninger dette kan ha, for eksempel i forhold til miljø. Formålet med bestemmelsen er ikke å straffe, men å hindre at sentrale hensyn i loven krenkes."*¹⁰⁶

Departementets uttalelse viser at formålet med bestemmelsen ikke er å straffe. Hensynet bak bestemmelsen vil være reparasjon, eller å stoppe produksjonens alvorlige konsekvenser for f.eks. miljøet.

Tilbaketrekking av akvakulturtillatelse beskrives i forarbeidene som et "svært inngripende tiltak", det skal utvises varsomhet ved bruk av sanksjonen.¹⁰⁷ Sanksjonen skal ikke ilegges før andre virkemidler er anvendt eller "vurdert som åpenbart uhensiktsmessig".¹⁰⁸

Tilbaketrekking av akvakulturtillatelse medfører dermed store alvorlige konsekvenser for akvakulturprodusenten.

I Høyesteretts avgjørelse Rt. 2007 side 1217 tok retten stilling til om tidsmessig tilbakekall av to forskjellige fiskekvoter var straff etter EMK artikkel 6. I forbindelse med vurderingen av om tilbakekallelsen var straff etter EMK artikkel 6 uttalte førstvoterende at:

¹⁰³ Se Ot.prp.nr.61 (2004-2005) side 63.

¹⁰⁴ Se Ot.prp.nr.61 (2004-2005) side 63.

¹⁰⁵ Se Ot.prp.nr.61 (2004-2005) side 63.

¹⁰⁶ Se Ot.prp.nr. 61 (2004-2005) side 63.

¹⁰⁷ Ot.prp.nr. 61 (2004-2005) side 62.

¹⁰⁸ Ot.prp.nr. 61 (2004-2005) side 63.

*”... tidsbegrensede tilbakekall av ervervstillatelser på grunn av brudd på fiskerilovgivningen [har] et klart pønalt formål og vil også kunne ha store økonomiske konsekvenser ...(...)... slike tilbakekall må anses som straff etter EMK artikkel 6”.*¹⁰⁹

Høyesteretts uttalelse i saken viser at tilbakekall av rettigheter kan være straff etter EMK artikkel 6. I likhet med tilbakekall av fiskekvoter, vil tilbakekall av akvakulturtillatelser føre til store økonomiske konsekvenser.

Tilbakekall av akvakulturtillatelser retter seg mot en begrenset krets av personer. Dette taler for at sanksjonen ikke er straff etter EMK artikkel 6. I Rt 2007 s 1217 kom imidlertid Høyesterett frem til at tilbakekall av fiskekvoter var straff etter EMK artikkel 6. Tap av fiskekvoter retter seg i likhet med tap av akvakulturtillatelser mot en begrenset krets av personer. For å sikre likhet og enkelthet i vurderingen av straffesanksjonene etter EMK artikkel 6, bør også tap av akvakulturtillatelser være straff i artikkelens forstand.

På bakgrunn av redegjørelsen i dette punkt er det argumenter både for og mot at tilbaketrekking av tillatelse skal regnes som straff etter EMK artikkel 6. Hvorvidt sanksjonen faktisk er straff, er etter gjeldende rett uklart. Reaksjonens alvor og Høyesteretts konklusjon om at tap av fiskekvoter er straff i konvensjonens forstand, taler for at tilbakekallelse av akvakulturtillatelse er straff etter EMK artikkel 6.

2.4.3 Tvangsmulkt

Kontrollmyndighetens har adgang til å ilegge tvangsmulkt etter akvakulturloven § 28:

”For å sikre at bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov blir gjennomført, kan tilsynsmyndigheten fatte vedtak om løpende tvangsmulkt ovenfor den ansvarlige. Det kan også vedtas tvangsmulkt som forfalle for hver overtredelse.”

Tvangsmulkten kan ilegges for å ”sikre” at bestemmelser i lov eller forskrift blir gjennomført. Bestemmelsens ordlyd fører til at myndighetenes adgang til å ilegge tvangsmulkt fremstår som vid.

Akvakulturloven § 28 andre ledd regulerer myndighetens adgang til å ilegge tvangsmulkt:

¹⁰⁹ Se Rt. 2007 side 1217 avsnitt 47

”Tvangsmulkten begynner å løpe dersom den ansvarlige oversitter den frist for retting av forholdet som tilsynsmyndigheten har fastsatt i vedtaket om tvangsmulkt, og løper så lenge det ulovlige forholdet varer. Tvangsmulkt kan ikke fastsettes, og den løper heller ikke, så langt det på grunn av forhold som ikke skyldes den ansvarlige, er umulig å oppfylle eller å etterleve det pålegget som tvangsmulkten er knyttet til.”

Dersom kontrollmyndighetene oppdager et ulovlig forhold, har myndighetene adgang til å fatte vedtak om retting av det ulovlige forhold. Kontrollsubjektet skal gis en frist for retting. Dersom fristen oversittes, kan kontrollsubjektet ilegges tvangsmulkt. Etter akvakulturloven § 28 vil kontrollmyndighetene kunne fatte vedtak under trussel om tvangsmulkt dersom akvakulturprodusentene nekter å etterkomme pålegg om utlevering av informasjon etter akvakulturloven § 24 eller forskriftsbestemmelsene i tilknytning til loven.¹¹⁰

Dersom kontrollsubjektet retter det ulovlige forhold, vil ikke myndigheten ha adgang til å ilegge tvangsmulkt. Dette tilsier at sanksjonen ikke har en pønalt karakter, formålet bak sanksjonen er reparasjon, å fjerne den ulovlige tilstand. Dette standpunkt støttes av departementet uttalelser i forarbeidene til akvakulturloven:

”Formålet med tvangsmulkt er altså ikke å straffe en begått overtredelse av lovgivningen, men å forhindre fremtidige eller fortsatte lovovertridelser. Tvangsmulkten skaper et oppfyllelsespress.”¹¹¹

Etter uttalelsene i akvakulturlovens forarbeider, skal tvangsmulkten virke som et pressmiddel for å bringe den ulovlige tilstand til opphør.

Tvangsmulkt kan heller ikke ilegges dersom lovbruddet ikke skyldes den ansvarlige, eller dersom pålegget er umulig å oppfylle, jf akvakulturloven § 28 andre ledd. Eksempler på slike tilfeller kan være værforhold som fører til at det vil være uforsvarlig å håndtere anlegget.¹¹²

Ileggelse av tvangsmulkt forutsetter ikke at noen må ha utvist skyld. Dette presiseres blant annet i forarbeidene til akvakulturloven:

¹¹⁰ Se oppgavens kapittel 3 for nærmere redegjørelse av informasjonsplikten etter akvakulturloven § 24 og forskriftsbestemmelsene i tilknytning til loven.

¹¹¹ Prop. 103 L (2012-2013) side 101-102.

¹¹² Eksempel hentet fra Fiskeridirektoratets nettside, (informasjon hentet april 2016), <http://www.fiskeridir.no/Akvakultur/Drift-og-tilsyn/Reaksjoner-ved-regelbrudd/Tvangsmulkt>

*”Tvangsmulkt kan fastsettes i tilknytning til alle pålegg om tiltak.
Tvangsmulkt kan således ilegges uavhengig av subjektiv skyld og uavhengig
av omfanget av overtredelsen.”¹¹³*

Tvangsmulktens størrelse er nærmere regulert i forskrift om håndheving av akvakulturloven.¹¹⁴ Etter forskrift om håndheving av akvakulturloven § 3 første ledd utmåles løpende tvangsmulkt til 15 ganger folketrygdens grunnbeløp dividert med 365 per dag. Beløp per dag vil dermed bli (90.068x15:365) ca 3.701,42 kroner.

Etter forskrift om håndheving av akvakulturloven § 3 andre ledd utmåles forhøyet løpende tvangsmulkt til 150 ganger folketrygdens grunnbeløp dividert med 356 per dag. Dette beløp vil per dag bli (90.068x150:356) 37.014,24 kroner. Forhøyet løpende tvangsmulkt kan ilegges dersom det foreligger fare for vesentlige skadevirkninger på miljøet, den som vedtaket retter seg mot har unnlatt å etterkomme minimum to tidligere pålegg innen fristen de siste to år eller ved andre særlige forhold.

I likhet med de andre sanksjoner som er vurdert i dette kapittel, vil også tvangsmulkt etter akvakulturloven § 28 rette seg mot en begrenset krets av personer. Dette taler for at sanksjonen ikke er straff etter EMK artikkel 6. Til tross for dette kan sanksjonen likevel være straff etter EMK artikkel 6.

Tvangsmulktens formål er imidlertid å skape et oppfylleelsespress for å reparere det ulovlige forhold.¹¹⁵ Dersom det ulovlige forhold reparerer, vil ikke tvangsmulkten ilegges. Sanksjonen har dermed ingen pønalt karakter. På bakgrunn av dette vil ikke tvangsmulkt etter akvakulturloven § 28 være straff etter EMK artikkel 6, Skoghøy støtter argumentasjonen og har blant annet uttalt at: *”tvangsmulkt eller forsinkelsesgebyr som ikke har et pønalt formål, men som bare tar sikte på å fremtvinge en ytelse eller handling, kan ikke anses som straff etter EMK”*.¹¹⁶

På bakgrunn av dette er ikke tvangsmulkt etter akvakulturloven § 28 straff etter EMK artikkel 6.

¹¹³ Ot.prp.nr.61 (2004-2005) side 74.

¹¹⁴ Forskrift av 20 desember 2013 nr. 1675 om håndheving av akvakulturloven.

¹¹⁵ Prop. 103 L (2012-2013) side 101 - 102

¹¹⁶ Jens Edvin A. Skoghøy, ”Forvaltningssanksjoner, EMK og Grunnloven”, *Jussens Venner*, 2014, side 306.

2.5 Oppsummering av kapittel 2 og veien videre

Etter redegjørelsen i dette kapittel er det klart at akvakulturprodusenter er omfattet av vernet mot selvinkriminering etter EMK artikkel 6. Vernet kommer til anvendelse i saker som angår ileggelse av overtredelsesgebyr eller tap av akvakulturtillatelse. Tvangsmulkt regnes ikke som straff etter EMK artikkel 6.¹¹⁷

Den videre redegjørelse vil bare ta for seg kontrollsubjektets selvinkrimineringsvern i saker som omhandler ileggelse av overtredelsesgebyr. Begrunnelsen for dette er at tilbakekall av akvakulturtillatelse som utgangspunkt ikke ilegges før andre mindre inngripende sanksjoner er benyttet.¹¹⁸ Akvakulturprodusentene vil dermed ilegges overtredelsesgebyr før akvakulturtillatelsen eventuelt tilbakekalles.

Bevisene kontrollmyndighetene anvender for å konstatere brudd på loven, er ofte sendt inn til myndighetene av kontrollsubjektet selv. Kontrollsubjektets rapporteringsplikt gir kontrollmyndighetene adgang til en rekke opplysninger om driften på akvakulturanlegget. Dersom kontrollmyndighetene ønsker ytterligere informasjon, har myndighetene vid adgang til å kreve opplysninger fra kontrollsubjektet.¹¹⁹ Hvis kontrollsubjektet nekter å etterkomme pålegg om utlevering av informasjon, kan kontrollmyndighetene presse kontrollsubjektet til oppfyllelse gjennom vedtak om ileggelse av tvangsmulkt, jf. akvakulturloven § 28. Flere sider av kontrollsubjektets informasjons- og rapporteringsplikt kan være problematiske etter vernet mot selvinkriminering etter EMK artikkel 6.

Selvinkrimineringsvernet etter EMK artikkel 6 kommer til anvendelse når kontrollsubjektet er utsatt for en ”*determination* (min understreking) of ... (...) *any criminal charge against him*”. Vernet inntreer fra tidspunktet kontrollsubjektet får status som siktet i sak om ileggelse av overtredelsesgebyr.¹²⁰ Før det foretas en vurdering av når kontrollsubjektet får status som siktet, er det nødvendig å redegjøre nærmere for kontrollsubjektets informasjonsplikt.

¹¹⁷ Tvangsmulkt anvendes imidlertid ofte som pressmiddel for at kontrollsubjektet skal oppgi informasjon, dette kan være problematisk etter EMK artikkel 6. Denne problematikken vil bli nærmere behandlet i oppgavens kapittel 6.

¹¹⁸ Se blant annet Ot.prp.nr.61 (2004-2005) side 63.

¹¹⁹ Se oppgavens kapittel 3 for nærmere redegjørelse av kontrollmyndighetenes rett til å kreve ytterligere informasjon etter akvakulturloven § 24 og forskriftsbestemmelsene i tilknytning til loven.

¹²⁰ Se oppgavens kapittel 4 for nærmere redegjørelse og vurdering av når kontrollsubjektet får status som siktet etter EMK artikkel 6.

Herunder hvilke deler av plikten som kan være problematisk etter vernet mot selvinkriminering. Karakteren av opplysningene som oppgis og bakgrunnen for kontrollmyndighetenes informasjonspålegg, er sentrale momenter i vurderingen av når vernet etter EMK artikkel 6 kommer til anvendelse. Oppgavens kapittel 3 vil inneholde en beskrivelse av kontrollsubjektets informasjonsplikt og kontrollmyndighetenes rett til å kreve informasjon. Kapittel 4 inneholder en konkret vurdering angående når kontrollsubjektet får status som siktet etter EMK artikkel 6.

3 Hvilke opplysninger har kontrollsubjektet plikt til å rapportere og oppgi til tilsynsmyndighetene?

3.1 Innledning

Hvilke opplysninger kontrollsubjektet har plikt til å oppgi, kan variere etter de ulike typer produksjon innen matfisk og stamfisk.¹²¹ Kontrollsubjektets informasjonsplikt er detaljert, omfattende og uoversiktlig. På bakgrunn av dette vil kapittel 3 gi en oversikt over hvilke opplysninger kontrollsubjektet har plikt til å sende inn til myndighetene, og kontrollmyndighetenes adgang til å kreve informasjon fra kontrollsubjektet. Det vil også bli presisert hvilke deler av kontrollsubjektets informasjonsplikt som kan være problematiske etter vernet mot selvinkriminering. Dette kapittel gir en nødvendig oversikt over kontrollsubjektets informasjonsplikt. Informasjonen i dette kapitlet vil bli benyttet i en rekke drøftelser og redegjørelser videre i oppgaven.

Akvakulturloven er taus angående hvem som har rett til å drive kontroll og kreve informasjon fra akvakulturprodusentene. Oppgavens punkt 3.2.1 inneholder en presentasjon av hvem som har rett til å drive kontroll etter akvakulturloven. En rekke andre myndigheter har i tillegg adgang til å kreve opplysninger fra akvakulturprodusentene. Oppgavens punkt 3.2.2 inneholder en beskrivelse av andre myndigheter som har rett til å kreve opplysninger fra akvakulturprodusentene. Problemer som kan oppstå mellom de ulike kontrollmyndighetene og selvinkrimineringsvernet vil også bli presentert i punkt 3.2.

Punkt 3.3 vil søke å gi en oversikt over kontrollsubjektets generelle informasjonsplikt. Med generell informasjonsplikt menes kontrollsubjektets plikt til å jevnlig rapportere opplysninger til kontrollmyndighetene. Problemer som kan oppå i forbindelse mellom vernet mot selvinkriminering og kontrollsubjektets generelle informasjonsplikt, vil også bli presentert i oppgavens punkt 3.3.

I oppgavens punkt 3.4 vil kontrollsubjektets spesielle informasjonsplikt bli nærmere beskrevet. Spesiell informasjonsplikt forstås som kontrollmyndighetenes rett til å kreve informasjon fra kontrollsubjektet. En kan dermed skille den spesielle informasjonsplikten fra

¹²¹ Opplysningsplikten kan variere etter hvilken type fisk som produseres, om anlegget er på land, i sjø eller i ferskvann. Praktiske årsaker begrunner blant annet forskjellene i hvilke opplysninger som rapporteres.

den generelle med at tilsynsmyndighetene selv må gå aktivt inn for å kreve informasjonen fra kontrollsubjektet. Akvakulturloven og enkelte forskriftsbestemmelser i tilknytning til loven, gir kontrollmyndighetene vid adgang til å kreve opplysninger fra kontrollsubjektet.

Oppgavens punkt 3.4 vil også beskrive enkelte problemer som kan oppstå i forbindelse med kontrollsubjektets spesielle informasjonsplikt og vernet mot selvinkriminering.

Kontrollsubjektet har ved enkelte tilfeller plikt til å opplyse kontrollmyndighetene dersom ulike situasjoner eller hendelse oppstår. Oppgavens punkt 3.5 inneholder en redegjørelse av kontrollsubjektets varslingsplikt. Dette punktet skiller seg fra kontrollsubjektets generelle- og spesielle informasjonsplikt. Varslingsplikten oppstår dersom en konkret situasjon inntreffer. Ulike problemstillinger som kan oppstå i forbindelse mellom vernet mot selvinkriminering og kontrollsubjektets varslingsplikt, vil også bli beskrevet i punkt 3.5.

3.2 Hvem har rett til å drive tilsyn og kreve informasjon av produsenter innen matfisk og stamfisk?

3.2.1 Nærings- og Fiskeridepartementet

Etter akvakulturloven § 21 har Nærings- og Fiskeridepartementet myndighet til å bestemme hvem som skal være tilsynsmyndighet etter loven. Hvem departementet har delegert myndigheten til, fremkommer imidlertid ikke direkte av akvakulturloven. I forarbeidene til akvakulturloven begrunnes tausheten med at en oppramsing i lov av hvem som har myndighet til å drive tilsyn, vil være *“lite fleksibelt”* med hensyn til muligheten for navneendring eller endring i underliggende etaters strukturer.¹²²

Akvakulturlovens taushet angående hvem som har rett til å drive tilsyn, fører til flere uklarheter. Etter akvakulturloven § 24 første ledd har for eksempel *“tildelings- og tilsynsmyndigheten”* adgang til å kreve opplysninger fra kontrollsubjektet. Siden loven ikke direkte nevner hvem som faktisk er tildelings- og tilsynsmyndighet etter loven, er det uklart hvem som har rett til å kreve informasjon etter bestemmelsen. I tillegg vil andre problemstillinger som hvor informasjonen skal sendes og hvem som har adgang til å ilegge administrative sanksjoner, ikke kunne besvares direkte etter akvakulturloven.

Etter gjeldende ordning, per mars 2016, har Nærings- og Fiskeridepartementet fordelt de ulike tilsynsoppgaver sentralt, kommunalt og regionalt. I tillegg utfører også Mattilsynet enkelte

¹²² Ot.prp. nr. 61 (2004-2005) side 72.

oppgaver. Forskriftene som er utarbeidet i tilknytning til akvakulturloven, gir detaljert veiledning og informasjon angående hvem som har myndighet til å utføre ulike tilsynsoppgaver.¹²³ Hvordan kontrolloppgavene er fordelt internt, vil imidlertid ikke bli nærmere behandlet i denne oppgaven.

3.2.2 Andre myndigheter

Produksjon innen matfisk og stamfisk må drives i samsvar med en rekke regelverk. Forurensningsloven stiller blant annet krav til at produksjonen skal være innenfor en viss miljømessig standard.¹²⁴ Videre stiller lov om havner og farvann krav til at produksjonen ikke må være til skade for en effektiv og sikker sjøtransport.¹²⁵

De ulike regelverkene har egne tilsynsmyndigheter som kontrollerer at produksjonen tilfredsstiller akvakulturprodusentens ulike forpliktelser. Dette fører til at andre myndigheter enn de som er underlagt Nærings- og Fiskeridepartementet har adgang til å kreve informasjon fra produsenter innen matfisk og stamfisk. Eksempler på andre tilsynsmyndigheter er forurensningsmyndigheten, vassdragsmyndigheten og myndigheten som utfører kontroll etter havne- og farvannsloven.¹²⁶

Konsekvensen av at flere tilsynsmyndigheter har adgang til å kreve informasjon, er at kontrollsubjektet må forholde seg til flere tilsynsmyndigheter samtidig. Enkelte kontroller som gjennomføres av de ulike tilsynsmyndighetene kan være sammenfallende. Dette gjelder for eksempel kontroll av miljøet. Både akvakulturloven og forurensningsloven stiller krav til en viss miljømessig standard.¹²⁷ Dersom det konstateres brudd på loven ved sammenfallende kontroller, kan kontrollsubjektet i verste fall bli ilagt sanksjoner for samme produksjonsfeil.

¹²³ De mest sentrale forskrifter for denne oppgaven er: akvakulturdriftsforskriften og Forskrift av 15 desember 2014 nr. 1831 om fangstbasert akvakultur (heretter forskrift om fangstbasert akvakultur) Forskrift av 20 desember 2013 nr. 1675 om reaksjoner, sanksjoner med mer ved overtredelse av akvakulturloven (forskrift om håndheving av akvakulturloven).

¹²⁴ Lov 13. mars 1981 om vern mot forurensninger og om avfall (heretter forurensningsloven) se blant annet § 1.

¹²⁵ Lov 17. april 2009 nr. 19 om havner og farvann (heretter havne- og farvannsloven) se blant annet § 1.

¹²⁶ Se blant annet akvakulturloven § 6 første ledd bokstav d), tillatelser fra myndighetene som er listet opp er nødvendig for at akvakulturprodusenten skal få akvakulturtillatelse. Det fins imidlertid andre myndigheter som kan kreve informasjon enn de som er listet opp i bestemmelsen. Herunder kan blant annet også skattemyndigheten også kreve informasjon i forbindelse med sine kontroller.

¹²⁷ Se blant annet akvakulturloven § 10 og forurensningsloven § 7.

Dette kan være problematisk etter forbudet mot dobbeltstraff etter Den europeiske menneskerettskonvensjon tilleggsprotokoll 7 artikkel 4 nr. 1. Dobbeltstraff faller imidlertid utenfor oppgavens tema, og vil ikke bli nærmere behandlet i denne oppgaven.

Lovgiver har vært oppmerksom på problematikken som kan oppstå når flere kontroller blir utført samtidig. Etter akvakulturloven § 31 a skal de ulike tilsynsmyndigheter ”... så langt det er hensiktsmessig, samordne tilsyn og ileggelse av reaksjoner eller lovbrudd innen akvakulturnæringen”. Departementet har videre uttalt i forarbeidene til akvakulturloven at:

”... det ikke er noe som tyder på at manglende samordning har vært et problem i praksis. Hjemlene for sanksjonsileggelse etter flere omkringliggende lover, som blant annet matloven, dyrevelferdsloven, havne- og farvannsloven m.m., er imidlertid relativt nye og er i liten grad tatt i bruk. Det er derfor grunn til å tro at dette kan bli en utfordring...”¹²⁸

Dersom kontrollsubjektet får status som siktet i sak mellom en kontrollmyndighet, er det usikkert hvordan andre kontrollmyndigheter må forholde seg til siktelsen. En slik uklarhet kan for eksempel oppstå dersom kontrollsubjektet er siktet i sak hos forurensningsmyndigheten, og kontrollsubjektet mottar pålegg om utlevering av informasjon om miljøtilstanden fra en annen myndighet.

Etter akvakulturloven § 25 a kan de ulike kontrollmyndighetene samarbeide og dele informasjon.¹²⁹ I forarbeidene til akvakulturloven uttalte departementet at:

”Fiskeridirektoratet har et tett samarbeid med flere andre tilsynsmyndigheter, som for eksempel toll-, skatte-, miljø- og vannressursmyndigheter samt Mattilsynet og politi- og påtalemyndigheter. Inspeksjoner og revisjoner avslører ofte brudd på regelverk som forvaltes av forskjellige sektormyndigheter, og det er da naturlig at tilsynsmyndighetene samarbeider bl.a gjennom utveksling av informasjon...”¹³⁰

¹²⁸ Prop. 103 L (2012-2013) side 82.

¹²⁹ Se oppgavens kapittel 4 punkt 4.3.6 for nærmere redegjørelse av akvakulturloven § 25 a.

¹³⁰ Prop. 103 L (2012-2013) side 8.

Kontrollmyndighetenes samarbeid og adgang til å dele informasjon, kan være problematisk etter vernet mot selvinkriminering etter EMK artikkel 6. Dersom kontrollsubjektet får status som siktet under kontroll hos forurensningsmyndigheten, kan det oppstå problemer i forhold til selvinkrimineringsvernet dersom andre tilsynsmyndigheter ønsker informasjon om miljøstandarden på anlegget. Hvorvidt vernet kommer til anvendelse ved slike tilfeller, er ikke avklart.¹³¹ Denne problematikken vil bli videre behandlet i oppgavens kapittel 4 under punkt 4.3.6.

3.3 Generell informasjonsplikt

3.3.1 Innledning

Dette punkt inneholder en oversikt over kontrollsubjektets generelle rapporteringsplikt og journalføringsplikt etter forskriftsbestemmelser i tilknytning til akvakulturloven.

Departementets adgang til å regulere informasjonsplikten gjennom forskrift fremkommer av akvakulturloven § 24 tredje ledd:

”Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om opplysnings- og undersøkelsesplikten i første og andre ledd, herunder om at pliktene skal utføres jevnlig.”

Kontrollsubjektets rapporteringsplikt og journalføringsplikt er omfattende og detaljert regulert. Hvilke opplysninger kontrollsubjektet har plikt til å rapportere og journalføre, kan variere noe etter de ulike produksjonsvarianter innen drift av matfisk og stamfisk.¹³²

Opplysningene kontrollsubjektet rapporterer og journalfører, blir ofte anvendt som bevis i sak om ileggelse av overtredelsesgebyr etter akvakulturloven § 30. Dette kan være problematisk etter selvinkrimineringsvernet etter EMK artikkel 6. Punkt 3.3 inneholder dermed også en beskrivelse av hvilke deler av rapporterings- og journalføringsplikten som kan være problematiske etter EMK artikkel 6.

¹³¹ Se blant annet sitatet ovenfor fra Prop. 103 L (2012-2013) side 82 hvor departementet presiserer at det ikke er noen samordning mellom de ulike myndigheter som utfører kontroller av akvakulturproduksjonen.

¹³² Opplysningsplikten kan variere etter hvilken type fisk som produseres, om anlegget er på land, i sjø eller i ferskvann. Praktiske årsaker begrunner blant annet forskjellene i hvilke opplysninger som rapporteres.

Kontrollsubjektets journalføringsplikt vil bli nærmere beskrevet i oppgavens punkt 3.3.2. Oppgavens punkt 3.3.3 inneholder en kategorisering og systematisering av kontrollsubjektets rapporteringsplikt.

3.3.2 Kontrollsubjektets plikt til å føre driftsjournal

Kontrollsubjektet har plikt til å journalføre og oppbevare en rekke opplysninger i akvakulturanleggets driftsjournal i minst fire år, jf. akvakulturdriftsforskriften § 10.

Hvilke opplysninger som journalføres er tilnærmet like for de ulike produksjonstypene innen matfisk og stamfisk. Opplysningene som journalføres er inndelt i lokalitets- og produksjonsenhetsnivå. Eksempler på opplysninger som journalføres er; tidspunkt for utsett av fisk, antall rømninger, uttak av levende fisk, volum, fiskens helse og biomasse.¹³³ Hvor ofte de ulike opplysningene skal journalføres, fremkommer direkte av den enkelte forskriftsbestemmelse. Ved produksjon av stamfisk stiller akvakulturdriftsforskriften § 43 tilleggskrav for journalføringen.

Akvakulturloven § 24 første ledd gir tilsynsmyndighetene adgang til å kreve innsyn i driftsjournalen. Tilsynsmyndighetenes adgang til å kreve informasjon etter akvakulturloven § 24 vil bli nærmere behandlet i oppgavens punkt 3.4.

3.3.3 Kontrollsubjektets rapporteringsplikt

Produsenter innen matfisk og stamfisk har plikt til å rapportere en rekke opplysninger til kontrollmyndigheten. Hvor ofte informasjonen skal sendes inn, kan variere fra å være ukentlig, månedlig eller årlig.¹³⁴ Det vil imidlertid ikke bli fokusert nærmere på hvor ofte informasjonen skal sendes inn til tilsynsmyndighetene.

Kontrollsubjektet har også plikt til å rapportere opplysninger som angår produksjonen og den daglige driften på akvakulturanlegget. Kontrollsubjektet har blant annet plikt til å jevnlig

¹³³ Eksempler hentet fra akvakulturdriftsforskriften §§ 41, 42 og 43.

¹³⁴ Se blant annet akvakulturdriftsforskriften §§ 44 og 45, forskrift om fangstbasert akvakultur §33 og Forskrift av 5 desember 2012 nr. 1140 om lakselusbekjempelse (heretter forskrift om lakselusbekjempelse) § 10.

sende inn opplysninger om biomasse (totalt antall kilo fisk på anlegget), antall døde fisker, hvor mye fôr som er brukt og hvilken fôrtype som benyttes på anlegget.¹³⁵

I tillegg til å drive kontroll av den daglige driften og at denne stemmer overens med de tillatelser som er gitt, skal tilsynsmyndighetene også overvåke miljøet på produksjonsanlegget.¹³⁶ Kontrollsubjektet har plikt til å rapportere en rekke opplysninger av miljømessig karakter. Enkelte driftsvarianter innen matfisk og stamfisk har for eksempel plikt til å jevnlig foreta undersøkelser av miljøtilstanden. Etter endt undersøkelse skal resultatet sendes til kontrollmyndighetene.¹³⁷

Etter forskrift om lakselusbekjempelse § 10 har produsenter av laks i sjø plikt til jevnlig å sende inn ulike opplysninger om akvakulturanlegget. Formålet er å forhindre forekomsten av lakselus og andre negative virkninger lakselusen medfører.

3.3.4 Oppsummering

Den generelle rapporteringsplikten er et viktig element i myndighetenes kontrollarbeid. Rapporteringsplikten fører til at tilsynsmyndighetene effektivt får kontrollert at kontrollsubjektet driver produksjonen i samsvar med lov og konsesjonstillatelse. Opplysningene som sendes inn gjennom kontrollsubjektets generelle rapporteringsplikt, benyttes ofte som bevis for å konstatere brudd på akvakulturloven eller brudd på konsesjonstillatelse. Opplysningene som blir rapportert vil ved slike tilfeller kunne bli brukt som bevis ved ileggelse av overtredelsesgebyr. Som tidligere nevnt i oppgavens kapittel 2, er overtredelsesgebyr straff etter EMK artikkel 6. Den generelle rapporteringsplikten kan dermed komme i konflikt med vernet mot selvinkriminering etter EMK artikkel 6. Det er spesielt kontrollsubjektets plikt til å rapportere om biomasse som har ført til mest fokus på vernet mot selvinkriminering etter akvakulturloven, herunder om en slik rapporteringsplikt vil være i strid med selvinkrimineringsvernet.¹³⁸

¹³⁵ Se blant annet Akvakulturdriftsforskriften §§ 44, 45 og forskrift om fangstbasert akvakultur § 33.

¹³⁶ Se blant annet akvakulturdriftsforskriften § 35.

¹³⁷ Se akvakulturdriftsforskriften § 35 og forskrift om fangstbasert akvakultur § 37.

¹³⁸ Justisdepartementet har blant annet tatt stilling til om akvakulturprodusentenes rapporteringsplikt om biomasse er i strid med vernet mot selvinkriminering etter EMK artikkel 6. Se JDLOV-2008-3135. Departementets uttalelser vil bli nærmere behandlet i oppgavens kapittel 4 punkt 4.3.3.

3.4 Spesiell informasjonsplikt

3.4.1 Innledning

Punkt 3.4 inneholder en oversikt over kontrollsubjektets spesielle informasjonsplikt etter akvakulturloven og forskriftsbestemmelsene i tilknytning til loven. Forskjellen mellom kontrollsubjektets generelle og spesielle informasjonsplikt, er at kontrollsubjektets spesielle informasjonsplikt inntreffer etter pålegg fra tilsynsmyndighetene.

Akvakulturloven § 24 første og andre ledd er generelt utformet og gir tilsynsmyndighetene vid adgang til å kreve opplysninger fra kontrollsubjektet.¹³⁹ Punkt 3.4.2 inneholder en redegjørelse for akvakulturloven § 24 første og andre ledd, herunder hvilken informasjon myndighetene har adgang til å kreve og når de ulike opplysningene kan kreves.

Etter akvakulturloven § 24 tredje og fjerde ledd har departement adgang til å regulere kontrollsubjektets spesielle informasjonsplikt i forskrift. Punkt 3.4.3 inneholder en oversikt over enkelte forskriftsbestemmelser som gir tilsynsmyndigheten adgang til å kreve informasjon fra kontrollsubjektet. Forskriftsbestemmelsene er interessante å behandle. Dette begrunnes med at myndighetenes adgang til å kreve informasjon og hvilken informasjon som kan kreves er konkretisert i bestemmelsene.

3.4.2 Spesiell informasjonsplikt etter akvakulturloven § 24 første og andre ledd

Akvakulturloven § 24 første og andre ledd gir kontrollmyndighetene adgang til å kreve informasjon fra kontrollsubjektet. Bestemmelsens første og andre ledd har følgende ordlyd:

”Etter pålegg fra tildelings- og tilsynsmyndigheten plikter enhver som søker om eller driver aktiviteter som omfattes av denne lov, å gi opplysninger, dokumenter, prøvemateriale eller annet materiale som er nødvendig for at tildelings- og tilsynsmyndigheten skal kunne utføre sine oppgaver etter loven.

Etter pålegg fra tildelings- og tilsynsmyndigheten plikter enhver som søker om eller driver aktiviteter som omfattes av denne lov å gjennomføre

¹³⁹ Lov 19 desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (heretter matloven) § 14 og Lov 19 juni 2009 nr. 97 om dyrevelferd (heretter dyrevelferdsloven) § 19 inneholder liknende bestemmelser som gir Mattilsynet rett til å kreve informasjon. Mattilsynets rett til å kreve informasjon vil imidlertid ikke bli nærmere behandlet i denne oppgaven.

undersøkelser som er nødvendige for at tildelings og tilsynsmyndigheten skal kunne utføre sine oppgaver etter loven.”

Kontrollmyndighetenes rett til å kreve informasjon er noe forskjellig etter bestemmelsens første og andre ledd. På bakgrunn av dette vil bestemmelsens første og andre ledd i den videre redegjørelse bli behandlet hver for seg.

3.4.2.1 Akvakulturloven § 24 første ledd

Akvakulturloven § 24 første ledd gir tilsynsmyndighetene adgang til å kreve ”opplysninger, dokumenter, prøvemateriale eller annet materiale” fra kontrollsubjektet. Etter ordlyden er det klart at listen med informasjon som kan kreves ikke er uttømmende, jf. ordlyden ”eller annet materiale”. Felles for eksemplene som nevnes er at informasjonen er tilgjengelig og kan sendes eller sammenstilles etter kontrollmyndighetenes behov. Tilsynsmyndighetene har adgang til å bestemme hvordan informasjonen skal sendes og hvor detaljert utformet den skal være ved hvert enkelt tilfelle. Myndighetene kan også kreve at kontrollsubjektet sammenstiller informasjonen på en spesiell måte, for eksempel i tabeller og liknende.¹⁴⁰

Myndighetenes adgang til å kreve informasjon er begrenset til å gjelde opplysninger som er ”nødvendig” for at myndighetene skal kunne utføre sine ”oppgaver etter loven”. Ordlyden kan dermed tolkes slik at tilsynsmyndighetene må påvise et reelt behov for informasjonen som kreves ved det konkrete tilfellet. Dersom myndighetene kan utføre sine oppgaver uten informasjonen, vil informasjonen ikke betegnes som ”nødvendig”.

Hvilke oppgaver kontrollmyndighetene utfører, fremkommer ikke direkte av akvakulturloven. Lovens forarbeider beskriver imidlertid enkelte eksempler på noen oppgaver:

”Typiske eksempler på myndighetenes oppgaver etter loven vil være kontroll av den enkelte aktør eller innsamling av informasjon til bruk i overvåking og utvikling av næringen som sådan innenfor lovens ramme.”¹⁴¹

Presiseringen av myndighetenes oppgaver i forarbeidene er generell og omfattende. Akvakulturloven og forskriftsbestemmelsene ses i sammenheng er det imidlertid klart at myndighetene utfører mange og varierte oppgaver. Kontrollen av den enkelte aktør omhandler blant annet myndighetens ansvar for at biomassen på anlegget ikke overstiger maksimalt

¹⁴⁰ Ot.prp. nr. 61 (2004-2005) side 73.

¹⁴¹ Ot.prp. nr. 61 (2004-2005) side 73.

tillatt biomasse fastsatt i konsesjonstillatelsene.¹⁴² I tillegg skal miljøet og fiskehelsen på produksjonsanlegget være innenfor en viss miljømessig standard.¹⁴³ Tilsynsmyndigheten skal arbeide for å fremme akvakulturnæringens lønnsomhet, konkurransekraft og bidra til verdiskaping på kysten.¹⁴⁴ I tillegg har kontrollmyndighetene ansvar for tildeling av akvakulturtillatelser.¹⁴⁵

Kontrollmyndighetenes oppgaver er varierte og fører til at myndighetene har rett til en rekke opplysninger. Informasjonskrav som angår produksjonen og miljøet rundt produksjonsanlegget vil være ”nødvendig” for at myndighetene skal kunne utføre sine ”oppgaver etter loven”. I tillegg vil kontrollmyndighetenes rett til å kreve opplysninger som angår tildeling av konsesjonstillatelser anses å være nødvendig. Myndighetene skal også arbeide for å fremme næringens lønnsomhet og opplysninger som angår dette vil også være nødvendig. Myndighetenes adgang til å kreve opplysninger etter akvakulturloven § 24 første ledd er dermed vid. Slik bestemmelsen er utformet kan det nesten virke som at kontrollmyndighetene har fått ”frie tøyler” til å kreve informasjon fra kontrollsubjektet.

Kontrollmyndighetens vide adgang til å kreve informasjon, kan være problematisk etter vernet mot selvinkriminering etter EMK artikkel 6. Dersom tilsynsmyndighetene har mistanke om brudd på loven vil akvakulturloven § 24 første ledd gi myndighetene adgang til å kreve informasjon utlevert fra kontrollsubjektet. Informasjonen som kreves kan brukes som bevis i sak om illeggelse av overtredelsesgebyr. Dersom kontrollsubjektet nekter å etterkomme informasjonspålegget, kan akvakulturprodusenten presses til oppfyllelse gjennom vedtak om tvangsmulkt.¹⁴⁶ Dette kan være problematisk etter selvinkrimineringsvernet.¹⁴⁷

3.4.2.2 Akvakulturloven § 24 andre ledd

Akvakulturloven § 24 andre ledd gir tilsynsmyndighetene adgang til å kreve at kontrollsubjektet gjennomfører undersøkelser for å innhente opplysninger. Formålet med

¹⁴² Se akvakulturdriftsforskriften § 47. Med biomasse menes den totale mengden av fisk, jf. akvakulturdriftsforskriften § 4 første ledd bokstav g).

¹⁴³ Se blant annet akvakulturloven § 10 og akvakulturdriftsforskriften §§ 5 og 35.

¹⁴⁴ Se akvakulturloven § 1 om lovens formål.

¹⁴⁵ Se blant annet akvakulturloven § 4.

¹⁴⁶ Se akvakulturloven § 28.

¹⁴⁷ Se oppgavens kapittel 4 for nærmere redegjørelse.

undersøkelsesplikten er at kontrollsubjektet skal skaffe til veie opplysninger som ikke allerede er tilgjengelige når informasjonspålegget rettes mot kontrollsubjektet.¹⁴⁸

Hvilke undersøkelser tilsynsmyndighetene har adgang til å pålegge kontrollsubjektet å gjennomføre, fremkommer ikke direkte av loven. Forarbeidene til akvakulturloven har imidlertid beskrevet enkelte eksempler på undersøkelser som kan kreves gjennomført, herunder kan det kreves ”...dykking for å se på bunnforholdene, uttak og analyse av prøver, gjennomgang av biomassen mv.”¹⁴⁹

Adgangen til å kreve at kontrollsubjektet gjennomfører undersøkelser er begrenset til å gjelde “nødvendige” undersøkelser for at kontrollmyndighetene ”skal kunne utføre sine oppgaver etter loven”. Begrensningen i adgangen til å kreve informasjon etter akvakulturloven § 24 andre ledd, har samme ordlyd som begrensningen til å kreve informasjon etter bestemmelsens første ledd. Det henvises dermed til oppgaven ovenfor i punkt 3.4.2.1. for nærmere redegjørelse av begrensningen. Etter redegjørelsen i punktet ovenfor er det klart at myndigheten har en rekke oppgaver etter loven. Myndighetenes adgang til å kreve at kontrollsubjektet gjennomfører undersøkelser vil dermed også være vid.

Dersom kontrollmyndighetene mistenker at kontrollsubjektet har brutt akvakulturloven eller konsesjonstillatelsen, gir akvakulturloven § 24 andre ledd kontrollmyndighetene adgang til å pålegge kontrollsubjektet å skaffe bevis i saken mot seg selv. Opplysningene som kreves innhentet etter akvakulturloven § 24 andre ledd kan brukes som bevis i sak om illeggelse av overtredelsesgebyr etter akvakulturloven § 30. Myndighetens adgang til å presse kontrollsubjektet til å innhente bevis i egen straffesak, kan være problematisk etter EMK artikkel 6 og vernet mot selvinkriminering. Utformingen av akvakulturloven § 24 andre ledd og forholdet til EMK artikkel 6 vil bli nærmere behandlet i oppgavens kapittel 6.¹⁵⁰

3.4.3 Spesiell informasjonsplikt etter forskriftsbestemmelser i tilknytning til akvakulturloven § 24

Dette punktet inneholder en oversikt og redegjørelse av kontrollsubjektets spesielle informasjonsplikt etter forskriftsbestemmelsene i tilknytning til akvakulturloven § 24. Forskriftsbestemmelsene er interessante fordi de angir hvilket grunnlag som gir rett til å kreve

¹⁴⁸ Ot.prp. nr. 61 (2004-2005) side 73.

¹⁴⁹ Ot.prp. nr. 61 (2004-2005) side 73.

¹⁵⁰ Se blant annet kapittel 4 for nærmere redegjørelse.

informasjon, og hvilken informasjon som kan kreves ved ulike tilfeller. Dette er interessant i forhold til vernet mot selvinkriminering etter EMK artikkel 6: Hvilken informasjon som kreves får betydning for om vernet kommer til anvendelse.¹⁵¹ Grunnlaget for myndighetens informasjonskrav har betydning for vernets inntreden.¹⁵²

3.4.3.1 Akvakulturdriftsforskriften § 47 a, maksimalt antall fisk

Akvakulturdriftsforskriften § 47 a gir kontrollmyndighetene rett til å kreve informasjon:

*”Antall fisk per produksjonsenhet i sjø skal ikke overstige 200.000.
Ved mistanke om brudd på første ledd, kan Fiskeridirektoratet kreve telling eller annen måling av antall fisk i produksjonsenheten(e) for innehavers regning. Representant fra Fiskeridirektoratet kan være tilstede under telling eller annen måling.”*

Hvordan krav om telling gjennomføres, fremkommer ikke av bestemmelsen. Normalt telles fisken når den fraktes inn og ut av produksjonsanlegget, systemet er imidlertid ikke helt nøyaktig og tallene kan bli feil.¹⁵³ Det er uklart hvordan tellingen gjennomføres når fisken er plassert i produksjonsanlegget. Uklarheten kan være problematisk etter legalitetsprinsippet, myndigheten må ha tilstrekkelig hjemmel i lov til å kunne kreve at det gjennomføres ulike tiltak.¹⁵⁴ Uklarheten og forholdet til legalitetsprinsippet vil imidlertid ikke bli behandlet nærmere i denne oppgaven.

Dersom det foreligger brudd på akvakulturdriftsforskriften § 47 a har myndighetene adgang til å ilegge overtredelsesgebyr.¹⁵⁵ Myndighetens rett til å kreve telling ved mistanke om brudd på maksimalt tillatt fisk per produksjonsenhet, kan føre til at kontrollsubjektet får status som

¹⁵¹ Se blant annet oppgavens kapittel 5 som omhandler hvilke opplysninger som omfattes av vernet.

¹⁵² Se blant annet oppgavens kapittel 4 som tar for seg en vurdering av når kontrollsubjektet får status som siktet etter EMK artikkel 6.

¹⁵³ Se blant annet: <http://ilaks.no/kan-ikke-telle-fisken-med-100-prosent-sikkerhet/> og <http://www.vaki.is/Media/wellboat-norsk-web.pdf> (informasjon hentet april 2016).

¹⁵⁴ Se blant annet Torstein Eckhoff og Eivind Smith, *Forvaltningsrett*, niende utgave, Oslo (2010), side 359.

¹⁵⁵ Se forskrift om håndheving av akvakulturloven § 7 første ledd bokstav d).

siktet etter EMK artikkel 6.¹⁵⁶ Dersom kontrollsubjektet selv må innhente informasjonen når det har status som siktet, kan dette være problematisk etter vernet mot selvinkriminering.¹⁵⁷

3.4.3.2 Akvakulturdriftsforskriften § 47, biomasse¹⁵⁸

Kontrollsubjektet har som tidligere nevnt i oppgavens punkt 3.3.3 plikt til å rapportere om biomassen på anlegget, jf. akvakulturdriftsforskriften § 44 første ledd bokstav d). Dersom myndighetene mistenker at kontrollsubjektet har brutt grensen for maksimalt tillatt biomasse etter konsesjonstillatelsen, kan myndighetene kreve at det foretas nærmere undersøkelser. Etter akvakulturdriftsforskriften § 47 femte ledd andre og tredje setning fremkommer det at:

”Ved mistanke om brudd på maksimalt tillatt biomasse fastsatt i tillatelsen, kan Fiskeridirektoratet kreve oppveining eller annen fysisk måling av biomassen, for innehavers regning. Representant fra Fiskeridirektoratet skal kunne være tilstede under oppveining.”

Hvordan oppveining eller måling av biomasse gjennomføres, fremkommer ikke av forskriftsbestemmelsen. Det finnes imidlertid hjelpemidler som kan anvendes for måling av biomasse.¹⁵⁹ Den samme problematikken som er presisert i punktet ovenfor om legalitetsprinsippet gjør seg gjeldende ved krav etter akvakulturdriftsforskriften § 47 a. Dette begrunnes med at hvordan måling av biomasse skal gjennomføres fremkommer ikke av bestemmelsen.

Kontrollmyndighetene kan ilegge overtredelsesgebyr ved brudd på maksimalt tillatt biomasse.¹⁶⁰ Myndighetens rett til å kreve informasjon ved mistanke om brudd på konsesjonstillatelsen kan dermed føre til at kontrollsubjektet får status som siktet. Hvorvidt vernet kommer til anvendelse ved pålegg etter akvakulturdriftsforskriften § 47, er nærmere behandlet i oppgavens kapittel 4.

¹⁵⁶ Se oppgavens kapittel 4 for nærmere redegjørelse om kontrollsubjektet får status som siktet etter pålegg fra myndigheten etter akvakulturdriftsforskriften § 47 a.

¹⁵⁷ Problematikken rundt vernet mot selvinkriminering og kontrollsubjektets plikt til å innhente informasjon vil bli blant annet bli nærmere behandlet i oppgavens kapittel 4.

¹⁵⁸ Med biomasse menes den til enhver tid stående mengde av levende fisk (målt i kg eller tonn), jf. akvakulturdriftsforskriften § 4 første ledd bokstav g).

¹⁵⁹ Se blant annet: <http://www.akvagroup.com/produkter/merdbasert-akvakultur/kamerasystemer/biomasse-estimator> og <http://ilaks.no/fra-offshore-til-biomasse-maling-av-fisk/> (informasjon hentet april 2016)

¹⁶⁰ Se forskrift om drift av akvakulturloven § 7 første ledd bokstav d).

3.4.3.3 Akvakulturdriftsforskriften § 36, tiltak ved uakseptabel miljøtilstand

Akvakulturdriftsforskriften § 36 første ledd gir myndighetene adgang til å kreve at det foretas undersøkelser av miljøtilstanden på produksjonsanlegget:

”Dersom trendovervåkingen av bunnforholdene under anlegget (B-undersøkelsen) viser uakseptabel miljøtilstand (etter NS-9419 tilstand 4), skal det foretas et større antall prøver under anlegget (utvidet B-undersøkelse). Fiskeridirektoratets regionkontor kan i samråd med Fylkesmannens miljøvernavdeling ... (...) ... kreve undersøkelse av bunntilstanden under anlegget (nærsonen) og utover i resipienten (fjernsonen) (i NS-9410 kalt C-undersøkelse) i henhold til NS-9410 jf. NS 9423 eller tilsvarende internasjonal standard eller anerkjent norm, som i tilfelle skal utføres av et organ som er akkreditert for å utføre oppgaven.”

Etter ordlyden kan undersøkelse kreves dersom bunnforholdene på anlegget ”viser uakseptabel miljøtilstand”. I motsetning til de tidligere forskriftsbestemmelsene i punkt 3.4.3, vil tiltak som gjennomføres etter akvakulturdriftsforskriften være nærmere beskrevet i NS-9410, herunder hvem som kan utføre undersøkelser og hvordan undersøkelsene gjennomføres.

Dersom kontrollmyndighetene kommer frem til at akvakulturprodusenten ikke har overholdt sin plikt til å drive en miljømessig forsvarlig produksjon, har myndigheten adgang til å ilegge kontrollsubjektet overtredelsesgebyr.¹⁶¹ Informasjonen som innhentes ved kontroll etter undersøkelsen av bunnforholdene, kan anvendes som bevis for ileggelse av overtredelsesgebyr. Kontrollsubjektet kan få status som siktet når myndigheten krever informasjon etter akvakulturdriftsforskriften § 36. kapittel 4.¹⁶²

3.4.3.4 Oppsummering

Forskriftsbestemmelsene i tilknytning til akvakulturloven § 24 gir kontrollmyndighetene adgang til å kreve informasjon ved mistanke om brudd på lov eller konsesjonstillatelse. Bestemmelsene konkretiserer også hvilken type informasjon som kan kreves.

¹⁶¹ Se forskrift om håndheving av akvakulturloven § 7 første ledd bokstav d).

¹⁶² Hvorvidt kontrollsubjektet får status som siktet etter krav om undersøkelse av bunnforholdene vil bli nærmere behandlet i oppgavens kapittel 4.

Myndighetenes rett til å kreve informasjon ved mistanke om brudd på lov eller konsesjonstillatelse, kan som tidligere nevnt føre til at kontrollsubjektet får status som siktet. Oppgavens kapittel 4 vil inneholde en vurdering av om kontrollsubjektet får status som siktet etter pålegg fra forskriftsbestemmelsene. Dersom kontrollsubjektet får status som siktet etter pålegg fra forskriftsbestemmelsene, kan det være problematisk at kontrollsubjektet selv må innhente opplysningene. Problematikken vil bli nærmere behandlet i oppgavens kapittel 5.

3.5 Kontrollsubjektets varslingsplikt

Enkelte forskriftsbestemmelser i tilknytning til akvakulturloven pålegger kontrollsubjektet å varsle tilsynsmyndighetene ved ulike situasjoner. Dette punktet inneholder en kort oversikt over hvilke situasjoner som fører til at kontrollsubjektet får varslingsplikt.

Etter akvakulturdriftsforskriften § 13 femte ledd skal:

”Mattilsynet ... (...) ... varsles umiddelbart ved:

- a) Uavklart forøket dødelighet,*
- b) grunn til mistanke om sykdom på liste 1, 2 eller 3, med unntak av lakselus, eller*
- c) andre forhold som har medført vesentlig velferdsmessige konsekvenser for fisken, herunder om sykdom, skade eller svikt.”*

Kontrollsubjektets plikt til å varsle Mattilsynet om fiskehelsen fremkommer også i andre forskriftsbestemmelser i tilknytning til akvakulturloven.¹⁶³

Dersom fisken rømmer fra akvakulturanlegget, har kontrollsubjektet også plikt til å varsle myndighetene om dette:

”Det skal straks meldes fra på fastsatt skjema til Fiskeridirektoratet dersom det er kjennskap til at fisk rømmer, eller når mistanke om rømming foreligger...”¹⁶⁴

¹⁶³ Se blant annet forskrift om fangstbasert akvakultur § 25 og Forskrift av 17 juni nr. 819 om omsetning av akvakulturdyr og produkter av akvakulturdyr, forebygging og bekjempelse av smittsomme sykdommer hos akvatiske dyr (heretter omsetnings og sykdomsforskriften for akvatiske dyr) § 27 andre ledd. Bestemmelsene har tilnærmet likt innhold som akvakulturdiftsforskriften § 13 femte ledd.

Hvis fiskehelsen på anlegget eller rømmingen skyldes brudd på akvakulturprodusentens plikt til å ha en teknisk, biologisk og miljømessig forsvarlig drift, kan kontrollsubjektet ilegges overtredelsesgebyr.¹⁶⁵ Varslingsplikt er interessant i et selvinkrimineringsperspektiv fordi myndigheten kan bruke informasjonen som sendes for å ilegge kontrollsubjektet overtredelsesgebyr. Unnlatelse av å varsle kan også føre til illeggelse av overtredelsesgebyr.¹⁶⁶ Hvorvidt varslingsplikten er problematisk i forhold til EMK artikkel 6 og vernet mot selvinkriminering, vil bli videre behandlet i oppgavens kapittel 4.

3.6 Oppsummering og veien videre

Etter dette kapitlet er det klart at kontrollmyndigheten har rett til en rekke opplysninger gjennom kontrollsubjektets rapporterings- og varslingsplikt. Myndighetene har også rett til å kreve ytterligere opplysninger etter akvakulturloven § 24 og forskriftsbestemmelser i tilknytning til loven. Opplysningene som myndighetene får tilsendt anvendes ofte som bevis ved ileggelse av overtredelsesgebyr.

Kontrollsubjektets omfattende informasjons- og rapporteringsplikt kan føre til at kontrollsubjektet får status som siktet etter EMK artikkel 6. Dersom kontrollsubjektet får status som siktet, vil vernet mot selvinkriminering komme til anvendelse, herunder kan vernet føre til begrensninger i kontrollmyndighetenes rett til informasjon. Oppgavens kapittel 4 inneholder en redegjørelse og vurdering av kontrollsubjektets ulike informasjonsplikter og hvilke situasjonen som medfører at kontrollsubjektet får status som siktet.

¹⁶⁴ Se akvakulturdriftsforskriften § 38 og forskrift om fangstbasert akvakultur § 35.

¹⁶⁵ Forskrift om håndheving av akvakulturloven § 7 bokstav d) og g).

¹⁶⁶ Se forskrift om håndheving av akvakulturloven § 7 første ledd bokstav d), forskrift om fangstbasert akvakultur § 44 andre og tredje ledd.

4 Når inntreer vernet mot selvinkriminering på kontrollstadiet?

4.1 Innledning

Som tidligere nevnt i oppgavens kapittel 2 er overtredelsesgebyr straff ("criminal charge") etter EMK artikkel 6. Kontrollsubjektet vil dermed ha et vern mot selvinkriminering i sak som omhandler ileggelse av overtredelsesgebyr.

Dette kapittel vil klarlegge tidspunktet for selvinkrimineringsvernets inntreden etter EMK artikkel 6. For at vernet mot selvinkriminering skal komme til anvendelse, må

kontrollsubjektet være utsatt for en "*determination of ... (...) ... any criminal charge*".

Kontrollsubjektet må dermed få status som siktet i sak om ileggelse av overtredelsesgebyr for at vernet skal komme til anvendelse.

Etter redegjørelsen i oppgavens kapittel 3 er det klart at deler av akvakulturproducentenes informasjonsplikt kan være problematiske etter vernet mot selvinkriminering. Dersom kontrollsubjektet får status som siktet, kan vernet mot selvinkriminering føre til begrensninger i kontrollmyndighetenes rett til informasjon. Tidspunktet for selvinkrimineringsvernets inntreden er dermed interessant i et selvinkrimineringsperspektiv.

Opgavens punkt 4.2 inneholder en redegjørelse av hvilke momenter som inngår i vurderingen av når det foreligger en straffesiktelse etter EMK artikkel 6.

Punkt 4.3 inneholder en vurdering av når produsenter innen matfisk og stamfisk får status som siktet etter EMK artikkel 6. De ulike bestemmelsene om kontrollsubjektets informasjonsplikt vil bli vurdert og analysert. Dette punktet vil bringe klarhet i hvilke informasjonspålegg som fører til at kontrollsubjektet får status som siktet etter EMK artikkel 6.

4.2 EMK artikkel 6 straffesiktelsesbegrep

4.2.1 Generelt

Hvilke momenter som inngår i vurderingen av når et kontrollsubjekt får status som siktet, fremkommer ikke direkte av EMK artikkel 6. Praksis fra EMD har imidlertid presisert dette nærmere.

I EMDs avgjørelse *Deweert v. Belgium* uttalte retten hvilke momenter som inngår i vurderingen av om et kontrollsubjekt er straffesiktet i konvensjonens forstand:

*””The charge” could for the purposes of Article 6 per. 1 (art 6. 6-1), be defined as the official notification given to an individual by the competent authority of an allegation that he has committed a criminal offence. In several decisions and opinions the Commission has adopted a test that appears to be fairly close related, namely whether ”the situation of the (suspect) has been substantially affected”.*¹⁶⁷

Kontrollsubjektet får dermed status som siktet fra tidspunktet det mottar formelt varsel om mistanke for brudd på loven.¹⁶⁸ Hvis kontrollsubjektet anses å være ”substantially affected” vil imidlertid kontrollsubjektet få status som siktet før det mottar formelt varsel. Vurderingen av om kontrollsubjektet er ”substantially affected”, er interessant på akvakulturrettens område. Den alternative vurderingen fører til at kontrollsubjektet kan få status som siktet når det har plikt til å oppgi informasjon til kontrollmyndighetene. Oppgavens punkt 4.2.2 vil inneholde en beskrivelse av hvilke momenter som inngår i den alternative vurderingen; om kontrollsubjektet anses å være ”substantially affected”. Punkt 4.3 vil deretter inneholde en vurdering av kontrollsubjektets informasjonsplikt og hvilke situasjoner som fører til at det får status som siktet.

4.2.2 EMDs momenter angående når kontrollsubjekt anses for å være ”substantially affected”

4.2.2.1 Innledning

Dette punkt inneholder en redegjørelse av EMDs alternative vurdering som kan føre til at kontrollsubjektet får status som siktet. Hvilke momenter som inngår i vurderingen, vil bli illustrert gjennom to avgjørelser fra EMD. Begrunnelsen for at disse avgjørelsene er valgt er at de illustrerer godt hvilke momenter som inngår i vurderingen av når et kontrollsubjekt anses å være ”substantially affected”. Avgjørelsene har fire års mellomrom og viser en utvikling av EMDs syn angående når et kontrollsubjektet får status som siktet.¹⁶⁹

¹⁶⁷ Se *Deweere v. Belgium*, Application no. 6903/75, Judgment 27 February 1980, Court (Chamber), avsnitt 46.

¹⁶⁸ Oppgavens punkt 4.3.2 vil inneholde en beskrivelse av når kontrollsubjektet etter intern rett skal motta formelt varsel om mistanke for brudd på lov.

¹⁶⁹ Moment hentet fra Ørnulf Øyen, *Vernet mot selvinkriminering i straffeprosessen*, Bergen (2010) side 148-151.

4.2.2.2 Avgjørelser fra EMD som illustrerer hvilke momenter som inngår i vurderingen av når et kontrollsubjekt anses å være ”substantially affected”

Weh v. Austria¹⁷⁰

I denne avgjørelsen hadde klageren fått pålegg om å oppgi identiteten til den som hadde kjørt bilen hans da den ble tatt under kontroll for brudd på loven. Unnlattelse av å gi informasjon eller gi utilstrekkelig informasjon, ville føre til bøteleggelse. Klageren ble i denne saken ansett for å ikke ha oppgitt tilstrekkelig informasjon, og ble dermed bøtelagt.

Klageren hevdet at statens rett til å pålegge bileiere å oppgi informasjon om hvem som hadde kjørt bilen, var i strid med selvinkrimineringsvernet etter EMK artikkel 6.¹⁷¹ For å ta stilling til om statens rett til å pålegge bileieren å informere om hvem som hadde kjørt bilen var i strid med selvinkrimineringsvernet, måtte EMD først ta stilling til om klageren hadde fått status som siktet da han mottok informasjonspålegget. I vurderingen av om klageren hadde fått status som siktet uttalte EMD at:

”... the link between the applicant’s obligation under section 130 § 2 of the Motor Vehicles Act to disclose the driver of his car and possible criminal proceedings for speeding against him remains remote and and hypothetical (min understreking). However, without a sufficiently concrete link (min understreking) with these criminal proceedings the use of compulsory powers (i.e. the imposition of a fine) to obtain information does not raise an issue with regard to the applicant’s right to remain silent and the privilege against self-incrimination.”¹⁷²

For at et kontrollsubjekt skal anses å være ”substantially affected” må det foreligge en ”sufficiently concrete link” mellom informasjonen som kreves og straffeforfølgningen som kan oppstå som følger av informasjonskravet. I denne avgjørelsen konkluderte rettens flertall

¹⁷⁰ Application no. 38544/97, Judgment 8 April 2004, Court (First Section).

¹⁷¹ *Weh v. Austria*, Application no. 38544/97, Judgment 8 April 2004, Court (First Section), avsnitt 33.

¹⁷² Sitat fra *Weh v. Austria*, Application no. 38544/97, Judgment 8 April 2004, Court (First Section), avsnitt 56.

med at forbindelsen mellom informasjonspålegget og den mulige straffeforfølgningen var ”remote and hypothetical”.¹⁷³

Lückhof og Spanner v. Austria¹⁷⁴

I denne saken hadde to bileiere mottatt pålegg om å oppgi identiteten til dem som hadde kjørt bilene deres da de ble tatt for brudd på loven. Unnlatelse av å gi informasjon eller gi utilstrekkelig informasjon ville, i likhet med avgjørelsen ovenfor, føre til bøteleggelse. I denne saken ble begge klagerne ansett for å ha oppgitt utilstrekkelig informasjon, og klagerne ble dermed bøtelagt.

Klagerne hevdet at statens rett til å kreve informasjon under trussel om bøteleggelse, var i strid med EMK artikkel 6 og vernet mot selvinkriminering. I motsetning til avgjørelsen ovenfor, kom EMD raskt frem til at begge klagerne hadde fått status som siktet etter at klagerne mottok informasjonspåleggene.¹⁷⁵ I denne forbindelse uttalte retten at:

*”Mr. Spanner was clearly ”charged” with a criminal offence, since criminal proceedings for the parking offence were pending against him when he was requested to disclose the identity of the driver... (...) ... Mr Lückhof was ”substantially affected” by the order to disclose the driver in context of the underlying speeding offence and, thus has been ”charged” within the autonomous meaning of that term in Article 6”.*¹⁷⁶

Etter EMDs uttalelser i avgjørelsen kan dermed et kontrollsubjekt få status som siktet etter at det mottar informasjonspålegg. Begge avgjørelsene i punkt 4.2.2 er interessante: faktum i avgjørelsene er tilnærmet likt, og klagerne hadde fått samme informasjonspålegg under trussel om bøteleggelse dersom pålegget ikke ble oppfylt. Til tross for dette kom EMD frem til korskjellige konklusjoner angående om kontrollsubjektet var siktet i konvensjonens forstand.

¹⁷³ Avgjørelsen har dissens fire mot tre. EMD mindretallet kom frem til at klageren hadde fått status som siktet da ha mottok pålegget fra staten. Se dissenterende dommers votum avsnitt 1 for nærmere redegjørelse.

¹⁷⁴ Application no. 58452/00 og 61920/00, Judgment 10 January 2008, Court (First Section).

¹⁷⁵ *Lückhof and Spanner v. Austria*, Application no. 58452/00 og 61920/00, Judgment 10 January 2008, Court (First Section) avsnitt 49.

¹⁷⁶ Se *Lückhof and Spanner v. Austria*, Application no. 58452/00 og 61920/00, Judgment 10 January 2008, Court (First Section) avsnitt 49.

Ørnulf Øyen vurdert om EMD har tatt avstand fra vurderingstemaene ”sufficiently concrete link” og ”remote and hypothetical” i den senere avgjørelsen *Lückhof and Spanner v. Austria*.¹⁷⁷ Øyen kommer imidlertid frem til at vurderingstemaene også ble lagt til grunn i EMDs avgjørelse *Lückhof and Spanner v. Austria*. Likheten mellom de to avgjørelsene og domstolens forskjellige konklusjoner viser bare at ”... domstolene har lagt seg på en mer realistisk linje med hensyn til hva som skal til for at ”... a sufficiently concrete link” foreligger”.¹⁷⁸

Personlig er jeg enig med Øyens tolkning av *Lückhof and Spanner v. Austria* i lys av EMDs tidligere avgjørelse *Weh v. Austria*. Kravet til at det må foreligge en ”sufficiently concrete link” mellom informasjonspålegget og den mulige straffeforfølgningen, vil dermed inngå i vurderingen av om et kontrollsubjekt er ”substantially affected”.

På bakgrunn av redegjørelsen i dette punktet kan dermed kontrollsubjektet få status som siktet etter at det har mottatt pålegg om utlevering av informasjon. Vilkåret for dette er imidlertid at det må foreligge en ”sufficiently concrete link” mellom informasjonen som kreves og straffeforfølgningen som kan oppstå som følger av at informasjonen oppgis. Oppgavens punkt 4.3 vil inneholde en vurdering av produsenter innen matfisk og stamfisks informasjonsplikt og hvilke deler av informasjonsplikten som fører til at kontrollsubjektet får status som siktet. Momentene fra EMDs praksis i punkt 4.2 vil bli anvendt i vurderingen.

4.3 Vurderinger av når produsenter av matfisk og stamfisk får status som siktet på kontrollstadiet

4.3.1 Innledning

Etter redegjørelsen ovenfor vil et kontrollsubjekt være siktet fra det tidspunkt det mottar formelt varsel om at det er mistenkt for brudd på loven.¹⁷⁹ Oppgavens punkt 4.3.2 inneholder en beskrivelse av norsk retts føringer angående når et kontrollsubjekt skal motta formelt varsel om mistanke for brudd på loven. Dette punkt er interessant fordi det gir en beskrivelse av norsk retts vurdering angående når et kontrollsubjekt formelt får status som siktet.

¹⁷⁷ Ørnulf Øyen, *Vernet mot selvinkriminering i straffeprosessen*, Bergen (2010), side 149-150.

¹⁷⁸ Ørnulf Øyen, *Vernet mot selvinkriminering i straffeprosessen*, Bergen (2010), side 150.

¹⁷⁹ Se blant annet EMDs avgjørelse *Deweert v. Belgium*, Application no. 6903/75, Judgment 27 February 1980, Court (chamber), avsnitt 46.

Kontrollsubjektet kan imidlertid få status som siktet før det mottar formelt varsel om mistanke for brudd på lov eller konsesjonstillatelse. Tilsynsmyndighetene får tilsendt, og har rett til å kreve en rekke opplysninger fra kontrollsubjektet.¹⁸⁰ Enkelte informasjonsplikter eller informasjonspålegg kan føre til at kontrollsubjektet blir siktet etter EMDs alternative vurdering ”substantially affected”.¹⁸¹ Oppgavens punkt 4.3 vil inneholde en vurdering av kontrollsubjektets plikter til å oppgi informasjon og om disse fører til at kontrollsubjektet får status som siktet.

Punkt 4.3.3 inneholder en vurdering av om kontrollsubjektet får status som siktet ved jevnlig rapportering av opplysninger til kontrollmyndighetene.

I punkt 4.3.4 vurderer om kontrollsubjektet får status som siktet etter pålegg om utlevering av opplysninger til kontrollmyndighetene etter akvakulturloven § 24 og forskriftsbestemmelsene i tilknytning til loven.

Opgavens punkt 4.3.5 inneholder en vurdering av om kontrollsubjektets plikt til å varsle kontrollmyndighetene om ulike situasjoner kan føre til at kontrollsubjektet får status som siktet.

Punkt 4.3.6 vil inneholde en vurdering av om kontrollsubjektet kan få status som siktet i kraft av at kontrollsubjektet allerede er siktet hos en annen myndighet. Punktet vil også vurdere om myndighetenes adgang til å samarbeide og dele informasjon, fører til at det får status som siktet.

4.3.2 Når skal kontrollsubjektet motta formelt varsel om mistanke for brudd på loven?

Akvakulturloven er taus angående når kontrollmyndighetene skal sende formelt varsel til kontrollsubjektet om at det er mistenkt for brudd på loven. Ulovfestede krav til god forvaltningsskikk fører imidlertid til at kontrollmyndighetene bør ha plikt til å varsle kontrollsubjektet fra det tidspunkt det har fått status som siktet etter EMK artikkel 6.¹⁸²

Etter forvaltningsloven § 16 har en part rett til å uttale seg i saken før kontrollmyndighetene treffer vedtak. Dersom kontrollsubjektet varsles om siktelsen, vil dette blant annet føre til at

¹⁸⁰ Se kapittel 3 for redegjørelse av kontrollsubjektets rapporterings- og informasjonsplikt.

¹⁸¹ Se oppgavens punkt 4.2.2 for nærmere beskrivelse.

¹⁸² Se blant annet Sivilombudsmannens avgjørelse SOMB-2002-50, I denne avgjørelsen kom Sivilombudsmannen frem til at ligningskontoret hadde brutt prinsipper om god forvaltningsskikk ved å unnlate å varsle.

kontrollsubjektets rett til å uttale seg blir ivaretatt. Retten til kontradiksjon fører også til at saken blir tilstrekkelig opplyst etter forvaltningsloven § 17. Varsling vil dermed være til fordel både for kontrollmyndighetene og kontrollsubjektet.

Forvaltningsloven § 16 er imidlertid taus angående når varsel skal sendes til kontrollsubjektet, loven presiserer bare at varselet skal sendes ”før vedtak treffes”.¹⁸³ Forarbeidene til ligningsloven har imidlertid beskrevet når kontrollsubjektet skal motta varsel for mistanke om brudd på loven:

”... ligningsmyndighetene [bør] vente med å varsle skattyter til det forholdet som gir grunnlag for å vurdere opplysningssvikten, er tilstrekkelig avklart. Dette gjelder særlig der faktum er komplisert og uoversiktlig. Tidspunktet for varsel vil blant annet bero på forhold som sakens opplysning, forutgående kommunikasjon med skattyter, tidsfrister og hvilket forhold tillegsskatten gjelder.”¹⁸⁴

Momentene fra ligningslovens forarbeider har overføringsverdi til kontrollmyndighetenes varslingsplikt etter akvakulturloven.¹⁸⁵ Videre presiseres det i forarbeidene at varsel skal sendes når ligningsmyndighetene er ”rimelig sikre” på at en administrativ sanksjon kan ilegges kontrollsubjektet.¹⁸⁶ Hva som menes med ”rimelig sikre” fremkommer imidlertid ikke av forarbeidene. Ordlyden er vid og kan føre til flere uklarheter. Det er for eksempel uklart om vurderingen skal være rent objektiv, eller om subjektive elementer inngår i vurderingstemaet ”rimelig sikre”. Utvalget uttaler imidlertid at:

”Utvalget har vurdert om det bør lovfestes på hvilket tidspunkt under saksforberedelsen en skattyter skal varsles om at ligningsmyndighetene vurderer å ilegge ham tillegsskatt. I en konkret sak vil det som regel være

¹⁸³ Etter Ot.prp.nr. 3 (1976-1977) side 70, begrunner departementet tausheten med at det er vanskelig å lovfeste tidspunktet for når varsel skal sendes.

¹⁸⁴ NOU 2003:7 punkt 12.2.6.3.

¹⁸⁵ Overføringsverdien begrunnes blant annet med at enkelte administrative sanksjoner etter ligningsloven er straff etter EMK artikkel 6. Se blant annet Rt 2000 side 996 hvor Høyesterett konkluderer med at tillegsskatt er straff etter EMK artikkel 6. Momentene som angår varsling på bakgrunn av at kontrollsubjektet er straffesiktet etter EMK artikkel 6 får dermed overføringsverdi til kontrollmyndighetene etter akvakulturlovens varslingsplikt.

¹⁸⁶ Se NOU 2003:7 under overskrift ”tidspunktet for varsel” i punkt 12.2.6.3.

*relativt klart når dette tidspunktet foreligger, men å tidfeste tidspunktet for utsendelse av varselet eksakt i lovteksten, synes vanskelig.*¹⁸⁷

Dersom utvalgets momenter anvendes på akvakulturrettens område, vil det være uklart når kontrollsubjektet skal motta varsel for mistanke om brudd på loven. Momentene fra ligningslovens forarbeider er generelle. I stedet for å komme med konkrete eksempler, uttaler utvalget at det som regel vil være ”relativt klart” når kontrollsubjektet skal varsles. Utvalgets uttalelser i forarbeidene gir dermed liten veiledning angående tidspunktet varsel skal sendes.

Vaghet i vurderingsmomentene kan føre til brudd på prinsippet om at like tilfeller skal behandles likt.¹⁸⁸ Det er imidlertid rom for forskjellsbehandling dersom den er saklig begrunnet.¹⁸⁹ Det er tvilsomt om vage regelverk fører til at ulike saksbehandlere kan praktisere varslingsplikten forskjellig. Hensynet til likebehandling tilsier dermed at det bør presiseres nærmere når kontrollsubjektet skal motta formelt varsel om mistanke for brudd på loven.

Varslingsplikten er et viktig for kontrollsubjektets selvinkrimineringsvern. Dette begrunnes med at det som regel er fra dette tidspunkt kontrollsubjektet blir oppmerksom på at det er mistenkt for brudd på loven. For at vernet mot selvinkriminering ikke skal bli illusorisk, må myndighetene ikke vente for lenge med å varsle kontrollsubjektet om at det er mistenkt for brudd på loven.

Etter redegjørelsen i oppgavens punkt 4.2 kan imidlertid kontrollobjektet også få status som siktet før det mottar varsel. Kontrollsubjektet vil få status som siktet fra det tidspunkt det anses å være ”substantially affected”. Punkt 3.3.3 vil inneholde en vurdering av kontrollsubjektets informasjonsplikt og hvilke deler av informasjonsplikten som fører til at kontrollsubjektet kan anses å være ”substantially affected”.

¹⁸⁷ Se NOU 2003:7 under overskrift ”tidspunktet for varsel” i punkt 12.2.6.3.

¹⁸⁸ Se blant annet Rt 2011 side 111 avsnitt 66.

¹⁸⁹ Se blant annet Rt 2011 side 111 avsnitt 66 til 68.

4.3.3 Kan kontrollsubjektet få status som siktet ved jevnlig rapportering av opplysninger til kontrollmyndigheten?

Etter redegjørelsen i oppgavens kapittel 3 er det klart at kontrollsubjektet har plikt til å rapportere en rekke opplysninger til kontrollmyndighetene.¹⁹⁰ Unnlatelse av å rapportere opplysninger, kan føre til ileggelse av overtredelsesgebyr eller tvangsmulkt.¹⁹¹ Opplysningene som sendes inn til myndighetene anvendes ofte som bevis ved ileggelse av overtredelsesgebyr. På bakgrunn av dette kan dermed kontrollsubjektet presses til å oppgi informasjon som kan føre til ileggelse av overtredelsesgebyr. I dette punktet vil det bli tatt stilling til om kontrollsubjektet kan få status som siktet ved jevnlig rapportering av opplysninger til kontrollmyndighetene.

I 2008 sendte Fiskeri- og kystdepartementet et brev til justisdepartementets lovavdeling.¹⁹² I brevet ble det stilt spørsmål om kontrollsubjektets plikt til å jevnlig rapportere om biomasse var i konflikt med vernet mot selvinkriminering. Fiskeri- og Kystdepartementet ba om en ”... vurdering av om innhenting, og en eventuell bruk av informasjonen som bevis ved ileggelse av overtredelsesgebyr for overskridelse av tillatt mengde biomasse, kan stride mot selvinkrimineringsvernet”.¹⁹³ For å ta stilling til fiskeri- og kystdepartementets spørsmål, måtte justisdepartementets lovavdeling først vurdere om vernet mot selvinkriminering kom til anvendelse ved kontrollsubjektets generelle rapportering av opplysninger. Svaret fra justisdepartementets lovavdeling ble skrevet under forutsetning av at informasjonen ble sendt frivillig, og at kontrollmyndigheten ikke hadde satt i gang etterforskningskritt for mistanke om brudd på loven.¹⁹⁴

Justisdepartementet kom i svarbrevet fort frem til at den generelle informasjonsplikten ikke var problematisk i forhold til vernet mot selvinkriminering etter EMK artikkel 6.¹⁹⁵ Dette ble begrunnet med at kontrollsubjektet ikke får status som siktet når informasjonen om biomasse

¹⁹⁰ Se oppgavens punkt 3.3.3, akvakulturdriftsforskriften § 44 lister blant annet opp en rekke opplysninger som skal rapporteres til kontrollmyndighetene.

¹⁹¹ Se oppgavens kapittel 2 for nærmere beskrivelse av kontrollmyndighetenes adgang til å ilegge overtredelsesgebyr.

¹⁹² JDLOV-2008-3135.

¹⁹³ JDLOV-2008-3135, punkt ”1. Innledning”.

¹⁹⁴ JDLOV-2008-3135, under punkt ”2. Nærmere om sakens bakgrunn”.

¹⁹⁵ JDLOV-2008-3135, punkt ”3.2 Fremtvingelse av bevis forut for en straffesiktelse strider ikke mot selvinkrimineringsvernet”.

ble sendt til kontrollmyndighetene.¹⁹⁶ På det tidspunkt informasjonen rapporteres, vil ikke kontrollsubjektet være mistenkt for brudd på loven. Ved slike tilfeller vil forbindelsen mellom kontrollsubjektets rapporteringsplikt og en mulig straffeforfølgelse fremstå som ”remote and hypothetical”.¹⁹⁷

Dersom kontrollmyndigheten har satt i gang etterforskningskritt for mistanke om brudd på lov, kan imidlertid kontrollsubjektet få status som siktet ved generell rapportering av opplysninger. Dersom kontrollsubjektets rapporteringsplikt angår forholdet etterforskningen omhandler, vil det foreligge en ”sufficiently concrete link” mellom informasjonen som oppgis og den kriminelle etterforskningen. Dette kan for eksempel være tilfellet dersom kontrollsubjektet er mistenkt for brudd på maksimalt tillatt biomasse etter akvakulturdriftsforskriften § 47. Ved slike tilfeller vil generell rapportering av biomasse etter akvakulturdriftsforskriften § 44 første ledd bokstav d) få direkte forbindelse med mistanken om brudd på lov etter akvakulturdriftsforskriften § 47. Vernet vil dermed komme til anvendelse for slike tilfeller ved generell rapporteringsplikt.

Det er uklart om kontrollsubjektet får status som siktet i kraft av at det nekter å oppfylle den generelle rapporteringsplikten. Dersom kontrollsubjektet for eksempel nekter å rapportere informasjon om biomasse, er ikke dette et direkte bevis på at kontrollsubjektet har brutt konsesjonstillatelsen og maksimalt tillatt biomasse. I EMDs avgjørelse *Lückhof and Spanner v. Austria* fikk klagerne status som siktet som følger av at bilene var tatt for brudd på lov under kontroll.¹⁹⁸ Det var dermed satt i gang etterforskning. En slik etterforskning er ikke satt i gang når kontrollsubjektet nekter å rapportere informasjon. Ved slike tilfeller antas det at forbindelsen mellom kontrollsubjektets taushet og mistanken om brudd på loven vil være ”remote and hypothetical”. Kontrollmyndighetene utfører en rekke oppgaver og opplysningene som rapporteres til myndigheten har flere formål enn bare å kontrollere at kontrollsubjektet opprettholder sine forpliktelser etter lov og forskrift.¹⁹⁹

¹⁹⁶ JDLOV-2008-3135, punkt ”3.2 Fremtvingelse av bevis forut fro en straffesiktelse strider ikke mot selvinkrimineringsvernet”.

¹⁹⁷ se punkt 4.2 for nærmere beskrivelse av momentet ”remote and hypothetical”.

¹⁹⁸ *Lückhof and Spanner v. Austria*, Application no. 58452/00 and 61920/00, Judgment 10 January 2008, Court (First Section).

¹⁹⁹ Se blant annet Lovavdelingens uttalelser i JDLOV-2008-3135 punkt 3.4 ”Bruk av ”fremtvunget” bevis i en sanksjonssak kan stride mot retten til en rettferdig rettergang”.

Til tross for dette har EMD kommet frem til at den mistenktes taushet kan brukes mot ham.²⁰⁰ Dersom kontrollsubjektets taushet fører til at kontrollmyndigheten starter etterforskning for brudd på loven, kan kontrollsubjektet anses å være ”substantially affected” fra tidspunktet etterforskningen starter. På bakgrunn av dette vil vurderingen av om og når kontrollsubjektet får status som siktet også være avhengig av hvordan kontrollmyndighetene forholder seg til kontrollsubjektets taushet. Etter denne redegjørelsen er det imidlertid klart at kontrollsubjektet kan få status som siktet ved generell rapportering av opplysninger til kontrollmyndighetene.

4.3.4 Kan kontrollsubjektet få status som siktet etter at det har mottatt pålegg om utlevering av informasjon fra tilsynsmyndighetene?

Akvakulturloven § 24 første og andre ledd gir kontrollmyndighetene adgang til å kreve informasjon fra kontrollsubjektet. Oppgavens del 4.3.3.1 vil inneholde en vurdering av akvakulturloven § 24 første og andre ledd, herunder om kontrollsubjektet får status som siktet ved informasjonspålegg etter lovbestemmelsene.

Akvakulturloven § 24 tredje ledd gir departementet adgang til å regulere informasjonsplikten nærmere i forskrift. I denne forbindelse har departementet utformet en rekke forskriftsbestemmelser som gir kontrollmyndigheten adgang til å kreve informasjon fra kontrollsubjektet.²⁰¹ I oppgavens del 4.3.3.2 vil det bli tatt stilling til om kontrollsubjektet kan få status som siktet etter pålegg fra de ulike forskriftsbestemmelsene.

4.3.4.1 Informasjonspålegg etter akvakulturloven § 24 første og andre ledd

Akvakulturloven § 24 første og andre ledd gir kontrollmyndighetene rett til å kreve en rekke opplysninger fra kontrollsubjektet.²⁰² Kort oppsummert gir bestemmelsens første ledd myndighetene rett til å kreve faktiske opplysninger som er tilgjengelige. Bestemmelsens andre ledd gir myndigheten rett til å kreve at kontrollsubjektet foretar undersøkelser for å

Rapporteringsplikten etter akvakulturdriftsforskriften § 44 er blant annet begrunnet i ”... miljøhensyn og fiskehelse- og velferdshensyn. Rapportens formål er ikke primært å skaffe til veie opplysninger som kan brukes i en sanksjonssak.”

²⁰⁰ Se blant annet *John Murray v. The United Kingdom*, Application no. 18731/91, Judgment 8 February 1996, Court (Grand Chamber).

²⁰¹ Se oppgavens kapittel 3 for nærmere redegjørelse av forskriftsbestemmelsene i tilknytning til akvakulturloven § 24.

²⁰² Se oppgavens punkt 3.4.2 for nærmere redegjørelse av kontrollsubjektets spesielle informasjonsplikt.

innhente opplysninger som ikke er tilgjengelige. Myndighetenes adgang til å kreve opplysninger etter akvakulturloven § 24 første og andre ledd, er vid.

For at kontrollsubjektet skal være omfattet av vernet mot selvinkriminering, må som tidligere nevnt kontrollsubjektet få status som siktet. For at kontrollsubjektet skal få status som siktet må det foreligge en ”sufficiently concrete link” mellom informasjonen som kreves og straffesiktelsen som kan oppstå som følger av informasjonen som oppgis. Myndighetens vide adgang til å kreve opplysninger fører til at det ikke kan svares generelt på om informasjonskrav etter akvakulturloven § 24 første og andre ledd fører til at kontrollsubjektet får status som siktet. For å avgjøre dette må det foretas en helhetsvurdering. Grunnlaget for informasjonspålegget blir avgjørende i vurderingen. Begrunnelsen for kontrollmyndighetens informasjonspålegg etter akvakulturloven § 24 første og andre ledd bør dermed komme klart frem i pålegget når informasjon kreves utlevert eller innhentet ved undersøkelser.

Dersom kontrollsubjektet får pålegg om utlevering av opplysninger hvor begrunnelsen for kravet er at opplysningene skal anvendes til bruk i forskning eller statistikk, er det klart at kontrollsubjektet ikke får status som siktet ved slike tilfeller. Forbindelsen mellom informasjonen som kreves og en mulig straffesiktelse vil ved slike tilfeller være ”remote and hypothetical”.

Hvis kontrollmyndighetene mistenker kontrollsubjektet for brudd på lov eller konsesjonstillatelse og krever informasjon i tilknytning til dette, vil kontrollsubjektet få status som siktet. Dette kan for eksempel være tilfellet dersom kontrollmyndighetene mistenker at driften på anlegget er i strid med akvakulturdriftsforskriften § 5 om at driften skal være teknisk, biologisk og miljømessig forsvarlig. Ved slike tilfeller vil det foreligge en ”sufficiently concrete link” mellom informasjonen som kreves og etterforskningen som er satt i gang mot kontrollsubjektet.

På bakgrunn av denne redegjørelsen er det klart at kontrollsubjektet kan få status som siktet etter at det mottar pålegg om utlevering av informasjon etter akvakulturloven § 24 første og andre ledd.

4.3.4.2 Informasjonspålegg etter forskriftsbestemmelser i tilknytning til akvakulturloven § 24

Dette punktet inneholder en vurdering av om kontrollsubjektet kan få status som siktet ved informasjonspålegg etter forskriftsbestemmelsene tilknytning til akvakulturloven § 24.²⁰³ Forskriftsbestemmelsene er interessante å vurdere fordi bestemmelsene angir konkret hvilket grunnlag som gir myndighetene rett til informasjon og hvilken informasjon som kan kreves.

4.3.4.2.1 Mistanke om brudd på maksimalt tillatt biomasse

Etter akvakulturdriftsforskriften § 47 femte ledd har tilsynsmyndighetene adgang til å kreve oppveining eller annen fysisk måling av biomassen:

”Ved mistanke om brudd på maksimalt tillatt biomasse fastsatt i tillatelsen, kan Fiskeridirektoratet kreve oppveining eller annen fysisk måling av biomassen, for innehavers regning.”

Etter forskriftsbestemmelsens har myndighetene adgang til å kreve måling dersom det foreligger ”mistanke om brudd på maksimalt tillatt biomasse” fastsatt i konsesjonstillatelsen. Ved brudd på maksimalt tillatt biomasse fastsatt i akvakulturtilletelsen, har tilsynsmyndighetene adgang til å ilegge kontrollsubjektet overtredelsesgebyr, jf. forskrift om håndheving av akvakulturloven § 7 bokstav d). Som tidligere nevnt i oppgavens kapittel 2, er overtredelsesgebyr straff etter EMK artikkel 6. Dersom kontrollsubjektet nekter å etterkomme pålegget kan kontrollsubjektet presses til oppfyllelse gjennom ileggelse av tvangsmulkt.²⁰⁴

Grunnlaget for kontrollmyndighetenes informasjonspålegg vil dermed være å skaffe bevis i sak om mistanke om brudd på loven. På bakgrunn av dette er det klart at det foreligger en ”sufficiently concrete link” mellom informasjonen som kreves og en mulig straffeforfølgning som følger av informasjonen som oppgis.

Kontrollsubjektet vil dermed få status som siktet etter informasjonspålegg etter akvakulturdriftsforskriften § 47 femte ledd.

²⁰³ Se oppgavens punkt 3.4.3 for nærmere redegjørelse av kontrollsubjektets informasjonsplikt etter forskriftsbestemmelser i tilknytning til akvakulturloven § 24.

²⁰⁴ Se akvakulturloven § 28.

4.3.4.2.2 Mistanke om overskridelse av maksimalt antall fisk per produksjonsenhet

Etter akvakulturdriftsforskriften § 47 a første ledd kan antall fisk per produksjonsenhet ikke overstige 100.000 fisk. Etter bestemmelsens andre ledd fremkommer det at:

”Ved mistanke om brudd på første ledd, kan Fiskeridirektoratet kreve telling eller annen måling av antall fisk i produksjonsenheten(e) for innehavers regning.”

Kontrollmyndighetene kan dermed kreve telling eller måling av fisk ved ”*mistanke om brudd*” på maksimalt antall fisk per produksjonsenhet. Brudd på maksimalt antall fisk gir kontrollmyndighetene adgang til å ilegge overtredelsesgebyr.²⁰⁵ Dersom kontrollsubjektet nekter å etterkomme pålegget, har kontrollmyndigheten adgang til å presse kontrollsubjektet til oppfyllelse under trussel om løpende tvangsmulkt.²⁰⁶

Myndighetenes rett til å kreve opplysninger etter akvakulturdriftsforskriften § 47 a, er basert på mistanke om brudd på lov. På bakgrunn av dette vil det også for informasjonskrav etter denne bestemmelsen foreligge ”sufficiently concrete link” mellom informasjonen som kreves og mulig illeggelse av overtredelsesgebyr som følger av brudd på loven.

Kontrollsubjektet vil dermed få status som siktet etter pålegg om informasjon etter akvakulturdriftsforskriften § 47 a andre ledd.

4.3.4.2.3 Informasjonspålegg ved uakseptabel miljøtilstand

Etter akvakulturdriftsforskriften § 36 første ledd fremkommer det at:

”Dersom trendovervåkingen av bunnforholdene under anlegget (B-undersøkelsen) viser uakseptabel miljøtilstand (etter NS-9410 tilstand 4), skal det tas et større antall prøver under anlegget (utvidet B-undersøkelse). Fiskeridirektoratets regionkontor kan i samråd med Fylkesmannens miljøvernnavdeling i tillegg kreve undersøkelse av bunntilstanden under anlegget (nærsonen) og utover i resipienten (fjernsonen) ...”

Etter bestemmelsen har kontrollmyndighetene adgang til å kreve undersøkelse av bunnforholdene dersom trendovervåkingen ”viser uakseptabel miljøtilstand”. Opplysningene

²⁰⁵ Se forskrift om håndheving av akvakulturloven § 7 første ledd bokstav d).

²⁰⁶ Se akvakulturloven § 28.

som innhentes ved pålegg etter akvakulturdriftsforskriften § 36, kan føre til ileggelse av overtredelsesgebyr for brudd på kontrollobjektets plikt til å ha en teknisk, biologisk og miljømessig forsvarlig drift.²⁰⁷ Informasjonspålegg etter akvakulturdriftsforskriften § 36 kan dermed føre til at kontrollmyndigheten setter i gang etterforskning som kan føre til sanksjoner som regnes som straff etter EMK artikkel 6. Ved slike tilfeller vil det være en sammenheng mellom informasjonen som kreves og en mulig ileggelse av overtredelsesgebyr.

Kontrollsubjektet vil på bakgrunn av dette anses å være ”substantially affected” etter krav om informasjon etter akvakulturdriftsforskriften § 36 første ledd.

4.3.4.3 Oppsummering

På bakgrunn av redegjørelsen i punkt 4.3.4 er det ikke mulig å gi et generelt svar på om kontrollsubjektet får status som siktet etter at det har mottatt informasjonsopplegg etter akvakulturloven § 24 første og andre ledd. Begrunnelsen for myndighetenes pålegg blir som tidligere nevnt avgjørende for om kontrollsubjektet får status som siktet. Dersom myndighetene krever informasjonen ved mistanke om brudd på lov eller konsesjonstillatelse vil kontrollsubjektet få status som siktet. Dersom informasjonen innhentes på annet grunnlag, som for eksempel forskning eller statistikk, er det klart at kontrollsubjektet ikke får status som siktet.

Forskriftsbestemmelsene i tilknytning til akvakulturloven § 24 er imidlertid begrenset til tilfeller hvor kontrollsubjektet er mistenkt brudd på lov eller konsesjonstillatelse. Ved slike tilfeller kan informasjonen benyttes for å ilegge kontrollsubjektet overtredelsesgebyr. Kontrollsubjektet vil dermed få status som siktet etter pålegg om utlevering av informasjon etter forskriftsbestemmelsene i tilknytning til akvakulturloven § 24.

4.3.5 Kan kontrollsubjektet få status som siktet når det har plikt til å rapportere om konkrete tilfeller?

Enkelte forskriftsbestemmer i tilknytning til akvakulturloven pålegger kontrollsubjektet å varsle myndighetene dersom ulike situasjoner eller hendelser oppstår.²⁰⁸ Denne del inneholder en vurdering av om kontrollsubjektets plikt til å varsle myndighetene fører til at det får status som siktet .

²⁰⁷ Se forskrift om håndheving av akvakulturloven § 7 første ledd bokstav d).

²⁰⁸ Se redegjørelsen i oppgavens punkt 3.5 for nærmere redegjørelse av kontrollsubjektets varslingsplikt.

Etter akvakulturdriftsforskriften § 13 femte ledd og forskrift om fangstbasert akvakultur § 25, har kontrollsubjektet plikt til å varsle tilsynsmyndighetene dersom ulike situasjoner av fiskehelsemessig årsak oppstår. Kontrollsubjektet har for eksempel plikt til å rapportere om uavklart forøket dødelighet. Kontrollsubjektet har også plikt til å melde fra til myndigheten når fisken rømmer eller ved mistanke om at fisken rømmer fra produksjonsanlegget, jf. akvakulturdriftsforskriften § 38.

Kontrollsubjektets varslingsplikt kan føre til at kontrollmyndighetene kommer frem til at driften ikke er teknisk, biologisk eller miljømessig forsvarlig. Ved slike tilfeller vil kontrollmyndighetene ha adgang til å ilegge kontrollsubjektet overtredelsesgebyr.²⁰⁹

Selv om oppfyllelse av kontrollsubjektets varslingsplikt kan føre til ileggelse av overtredelsesgebyr, vil ikke vernet mot selvinkriminering komme til anvendelse.

Begrunnelsen for dette er at det ikke foreligger mistanke om brudd på loven når informasjonen sendes til myndigheten. Varslingsplikten skal ivareta miljøet rundt anlegget og sikre at myndigheten har oversikt over fiskehelsen og rømming på anlegget. Fiskerømming kan føre til alvorlige konsekvenser for den naturlige fiskebestanden i havet.²¹⁰

Kontrollmyndigheten har et ansvar for å ivareta miljøet og begrense skader som kan oppstå i forbindelse med fiskerømming.²¹¹ Forbindelsen mellom kontrollsubjektets oppfyllelse av varslingsplikten og mulig ileggelse av overtredelsesgebyr fremstår som ”remote and hypothetical”. Ved slike tilfeller vil dermed kontrollsubjektet ikke anses å være ”substantially affected”.

På bakgrunn av dette vil ikke kontrollsubjektet få status som siktet når det har plikt til å varsle kontrollmyndighetene om ulike situasjoner.

4.3.6 Kan kontrollsubjektet få status som siktet på bakgrunn av adgangen til samarbeid og deling av informasjon mellom de ulike kontrollmyndighetene?

Etter oppgavens punkt 3.2.2 ble det redegjort for andre kontrollmyndigheter som også har rett til å utøve kontroll av akvakulturnæringen. Videre ble også myndighetenes adgang til å dele

²⁰⁹ Forskrift om håndheving av akvakulturloven § bokstav d) og g) gir tilsynsmyndigheten adgang til å ilegge overtredelsesgebyr ved brudd på akvakulturdriftsforskriften § 5 og forskrift om fangstbasert akvakultur § 11.

²¹⁰ Se blant annet akvakulturloven § 1 lovens formål.

²¹¹ Se blant annet akvakulturloven § 1 lovens formål.

informasjon under utøvelse av kontrollarbeid beskrevet. I forarbeidene til akvakulturloven uttaler departementet i denne forbindelse blant annet at:

”Fiskeridirektoratet har tett samarbeid med flere andre tilsynsmyndigheter, som for eksempel tollmyndigheter, skattemyndigheter, forurensningsmyndigheter, matmyndigheter og vassdragsmyndigheter.”²¹²

Etter akvakulturloven § 25 a har lovgiver tilrettelagt for et samarbeid og deling av informasjon mellom kontrollmyndighetene:

”Tildelings- og tilsynsmyndigheter etter denne loven kan uten hinder av taushetsplikt gi opplysninger til kontroll-, politi-, eller påtalemyndigheter dersom angivelsen har sammenheng med deres oppgaver etter loven.

Taushetsplikt for andre kontroll-, politi- eller påtalemyndigheter hindrer ikke at disse gir tilsynsmyndigheter etter denne loven opplysninger som har naturlig sammenheng med deres oppgaver etter denne loven”

Bestemmelsens første ledd slår fast at akvakulturlovens kontrollmyndigheter kan gi opplysninger til andre kontrollmyndigheter. I bestemmelsens andre ledd har andre kontrollmyndigheter også adgang til å samarbeide og sende opplysninger til kontrollmyndighetene etter akvakulturloven. Opplysningene kan deles dersom informasjonen har ”sammenheng med deres oppgaver” etter loven. Hva som nærmere menes med dette vilkåret, fremkommer ikke direkte av ordlyden. Når det kommer til hvilke opplysninger som kan deles etter akvakulturloven § 25 a, uttaler departementet at:

”Når det gjelder i hvilke konkrete tilfeller opplysninger om enkeltbedrifter bør utveksles, vil det være naturlig å utveksle opplysninger om virksomheter hvor det er uregelmessigheter, eller hvor det er en begrunnet mistanke om uregelmessigheter. Et utgangspunkt må være at kontrollopplysninger som står i naturlig sammenheng med akvakulturloven bør kunne utveksles.

²¹² Se Prop. 103 L (2012-2013) side 8.

*Informasjonen som utveksles kan likevel være innhentet med hjemmel i annet regelverk slik som i skatte- og tollregelverk eller matregelverk.*²¹³

Dersom akvakulturlovens kontrollmyndigheter oppdager forhold som angår skatt, kan dermed opplysningene oppgis til skattemyndigheten. Dette kan føre til problemer i forhold til vernet mot selvinkriminering etter EMK artikkel 6. Dersom de ulike kontrollmyndigheter kan samarbeide og dele informasjon, vil det bli krevende å fastslå når kontrollsubjektet får status som siktet.

Dersom kontrollsubjektet får status som siktet hos forurensningsmyndigheten, bør imidlertid også vernet gjelde dersom kontrollsubjektet i tillegg mottar informasjonspålegg om miljøtilstanden etter akvakulturlovens kontrollmyndigheter. Hvis ikke kan vernets inntreden bli omgått av myndighetene, konsekvensen av omgåelsen blir ved slike tilfeller at vernet blir illusorisk.

Dersom kontrollsubjektet har flere produksjonsanlegg og kun ett av anleggene er mistenkt for brudd på forurensningsloven, bør imidlertid ikke kontrollsubjektets vern omfatte pålegg som angår miljøtilstanden på et annet produksjonsanlegg fra en annen myndighet. Ved slike tilfeller vil ikke kontrollsubjektet være ”substantially affected” i forholdet mellom den andre kontrollmyndigheten.

På bakgrunn av at informasjon kan deles mellom myndighetene, bør kontrollsubjektet dermed få status som siktet fra det tidspunkt en myndighet oppdager et ulovlig forhold. Hvis ikke kan vernet unngås ved at alle inkriminerende opplysninger blir oppgitt til et organ som utøver kontroll for et annet forhold. Dersom opplysningene kan deles og sendes til myndigheten som kan ilegge administrative sanksjoner, bør kontrollsubjektet anses å være ”substantially affected” fra det tidspunkt det ulovlige forhold oppdages.

4.4 Oppsummering og veien videre

Kontrollsubjektet får som utgangspunkt ikke status som siktet ved oppfyllelse av generell rapporteringsplikt og varslingsplikt.²¹⁴ Til tross for dette kan det oppstå situasjoner som medfører at vernet kommer til anvendelse ved kontrollsubjektets generelle rapporteringsplikt.

²¹³ Se Prop. 103 L (2012-2013) side 101.

²¹⁴ Se blant annet JDLOV-2008-3135.

Akvakulturloven § 24 første og andre ledd er vidt utformet og grunnlaget for informasjonspålegget kan være variere. På bakgrunn av dette vil det som utgangspunkt være vanskelig å fastslå når kontrollsubjektet får status som siktet. Kontrollmyndighetene bør dermed klart uttrykke formålet bak informasjonspålegget når opplysninger kreves utlevert. Begrunnelsen og formålet for den aktuelle informasjonsplikt får avgjørende betydning for om vernet mot selvinkriminering kommer til anvendelse.

Pålegg etter forskriftsbestemmelsene i tilknytning til akvakulturloven § 24 fører til at kontrollsubjektet får status som siktet. Dette begrunnes med at informasjonen som kreves forutsetter konkret mistanke om brudd på lov eller konsesjonstillatelse. Det vil dermed foreligge en direkte forbindelse mellom informasjonen som kreves og straffeforfølgningen.

Kontrollsubjektet får ikke status som siktet når det har plikt til å varsle kontrollmyndighetene om ulike hendelser eller situasjoner. Ved slike tilfeller fremstår en mulig straffesiktelse som ”remote and hypothetical”.

Samarbeidet mellom de ulike kontrollmyndighetene kan føre til at det blir vanskelig å konstatere når et kontrollsubjekt får status som siktet. Dersom kontrollsubjektet får status som siktet hos en kontrollmyndighet, bør også siktelsen gjelde ved informasjonspålegg om samme forhold fra andre myndigheter.

Til tross for at kontrollsubjektet har fått status som siktet, vil enkelte informasjonspålegg ikke være omfattet av vernet mot selvinkriminering. EMD har foretatt en avgrensning av hvilke opplysninger som er omfattet av selvinkrimineringsvernet etter EMK artikkel 6.²¹⁵ Dersom kontrollmyndighetene krever opplysninger som ikke omfattes av vernet vil kontrollsubjektet ha plikt til å levere opplysningene. Unntaket gjelder også dersom bevisene kan anvendes mot kontrollsubjektet i saken. Oppgavens kapittel 5 inneholder en redegjørelse og vurdering av hvilke bevis som inngår i kontrollsubjektets selvinkrimineringsvern og hvilke bevis som faller utenfor vernet.

²¹⁵ Se oppgavens kapittel 5 for nærmere redegjørelse.

5 Hvilke opplysninger omfattes av kontrollsubjektets vern mot selvinkriminering?

5.1 Innledning

Dette kapittel inneholder en redegjørelse av hvilke opplysninger som omfattes av vernet mot selvinkriminering. Praksis fra EMD har presisert hvilke opplysninger som inngår i selvinkrimineringsvernet. I stedet for å liste opp hvilke bevis som er inngår i vernet, har EMD tatt utgangspunkt i en negativ avgrensning. Den negative avgrensningen får betydning for akvakulturproducentenes vern mot selvinkriminering. Oppgavens punkt 5.2 inneholder en redegjørelse av EMDs utgangspunkt angående hvilke opplysninger som omfattes og ikke omfattes av vernet.

Oppgavens punkt 5.3 inneholder en vurdering av kontrollsubjektets informasjonsplikt på akvakulturrettens område. Punktet vil herunder vurdere hvilke opplysninger som vil inngå og ikke inngå i selvinkrimineringsvernet.

5.2 EMDs utgangspunkt angående hvilke bevis som inngår og ikke inngår i selvinkrimineringsvernet

EMK artikkel 6 er taus angående hvilke opplysninger som omfattes av vernet mot selvinkriminering. Hvilke bevis som kan kreves og anvendes mot kontrollsubjektet, er primært et spørsmål som skal reguleres av den enkelte stats interne rett.²¹⁶ På bakgrunn av dette har EMD vært tilbakeholden med å uttale generelt hvilke bevis som kan og ikke kan innhentes og brukes mot den straffesiktede. Til tross for EMDs tilbakeholdenhet, uttalte EMD i avgjørelsen *Saunders v. The United Kingdom* at:

”The right not to incriminate oneself is primarily concerned, however, with respecting the will of an accused person to remain silent.”²¹⁷

EMD uttalte videre at selvinkrimineringsvernet etter EMK artikkel 6:

²¹⁶ Se blant annet *Allan v. The United Kingdom*, Application no. 48539/99, Judgment 5 November 2002, Court (Fourth Section), avsnitt 42.

²¹⁷ Se *Saunders v. The United Kingdom*, Application no. 19187/91, Judgment 17 Desember 1996, Court (Chamber), avsnitt 69.

”... does not extend to the use in criminal proceedings of material which may be obtained from the accused through the use of compulsory powers but which has an existence independent of the will of the suspect such as, inter alia, documents acquired pursuant to a warrant, breath, blood and urine samples and bodily tissue for the purpose of DNA testing.”²¹⁸

Etter EMDs uttalelser i saken vil ikke bevis som eksisterer uavhengig av den siktedes vilje være omfattet av vernet mot selvinkriminering. Etter norsk rett kan slike bevis kategoriseres som reelle bevismidler. Pålegg om utlevering av reelle bevismidler vil dermed som utgangspunkt ikke være omfattet av selvinkrimineringsvernet.

Etter redegjørelsen i oppgavens kapittel 3, har kontrollsubjektet plikt til å sende kontrollmyndighetene en rekke opplysninger. Kontrollmyndighetene har blant annet rett til å kreve at kontrollsubjektet utleverer dokumenter og annet materiale som er tilgjengelig på anlegget, jf. akvakulturloven § 24 første ledd. Etter EMDs uttalelser i avgjørelsen *Saunders v. The United Kingdom* vil dokumenter og annet materiale som utgangspunkt ikke inngå i selvinkrimineringsvernet.

I EMDs avgjørelse *J.B. v. Switzerland* kom imidlertid retten frem til at pålegg om utlevering av dokumenter var omfattet av vernet mot selvinkriminering.²¹⁹ I denne saken var klageren mistenkt for å ha unnlat å opplyse om enkelte av sine inntekter til staten. Som følger av dette var klageren mistenkt for skatteunndragelse. For å skaffe bevis mot klageren, krevde staten utlevert alle dokumenter som angikk de utenlandske selskapene klageren hadde investert penger i. Klageren nektet imidlertid å etterkomme pålegget. Som pressmiddel for å få klageren til å oppgi informasjonen, ble han ilagt tilsammen fire overtredelsesgebyr. I vurderingen av om informasjonen som staten krevde var omfattet av vernet, uttalte EMD at:

”In the Court’s opinion, however, the present case does not involve material of this nature which, like that considered in Saunders, has an existence independent of the person concerned and is not, therefore ,

²¹⁸ Se *Saunders v. The United Kingdom*, Application no. 19187/91, Judgment 17 Desember 1996, Court (chamber), avsnitt 69.

²¹⁹ *J.B. v. Switzerland*, Application no. 31827/96, Judgment 3 May 2001, Court (Second Section).

*obtained by means of coercion and in defiance of the will of that person...*²²⁰

Etter denne avgjørelsen vil pålegg som er for generelt utformet kunne føre til brudd på vernet mot selvinkriminering etter EMK artikkel 6. I denne avgjørelsen visste ikke staten om dokumentene faktisk eksisterte, men påla likevel klageren å oppgi alle dokumenter om selskapene han hadde investert penger i. EMD kom frem til at et slikt generelt pålegg var i strid med EMK artikkel 6 og vernet mot selvinkriminering. På bakgrunn av dette må staten konkretisere hvilke opplysninger som kreves ved pålegg om utlevering av informasjon. Myndighetenes vide adgang til å kreve opplysninger etter akvakulturloven § 24 første og andre ledd kan dermed være problematisk dersom påleggene er for generelt utformet.

Et annet moment som kan trekkes ut av avgjørelsen *J.B. v. Switzerland* er at det vil være i strid med selvinkrimineringsvernet å pålegge kontrollsubjektet selv å innhente informasjonen. Dersom bevisene ikke er tilgjengelige, kan ikke staten tvinge kontrollsubjektet til å få tak i opplysningene eller lage dokumentasjon på dette.²²¹ Øyen har i denne forbindelse tolket avgjørelsen slik at vernet ikke gjelder for reelle bevismidler "... med mindre tilgangen til materiale avhenger av mistenktes vilje til å medvirke aktivt til sakens opplysning".²²² Jeg slutter meg til Øyens tolkning av dommen. Avgjørelsen *J.B. v. Switzerland* viser at reelle bevismidler kan omfattes av vernet, dersom tilgangen til materialet avhenger av den mistenktes vilje. Momentet kan få betydning for kontrollmyndighetenes adgang til å kreve at kontrollsubjektet foretar undersøkelser for å skaffe til veie opplysninger etter akvakulturloven § 24 andre ledd. Momentet kan også få betydning for kontrollsubjektets plikt til å rapportere opplysninger for tilfeller hvor det har fått status som siktet i saken. Hvorvidt kontrollsubjektets plikt til å jevnlig rapportere opplysninger eller foreta undersøkelser for å skaffe til veie opplysninger inngår i selvinkrimineringsvernet, er usikkert. Oppgavens punkt 5.3 vil inneholde en vurdering av hvilke deler av kontrollsubjektets opplysningsplikter som omfattes av selvinkrimineringsvernet.

²²⁰ *J.B. v. Switzerland* Application no. 31827/96, Judgment 3 May 2001, Court (Second Section), avsnitt 68.

²²¹ Se Ørnulf Øyen, *Vernet mot selvinkriminering i straffeprosessen*, Bergen (2010) side 144-146.

²²² Ørnulf Øyen, *Vernet mot selvinkriminering i straffeprosessen*, Bergen (2010) side 145.

5.3 Hvilke deler av kontrollsubjektets informasjonsplikt omfattes av vernet mot selvinkriminering?

5.3.1 Innledning

Denne del forutsettes det kontrollsubjektet har fått status som siktet etter EMK artikkel 6.²²³ De ulike underpunktene i denne del vil inneholde en vurdering av kontrollsubjektets informasjonsplikt, og hvilke opplysninger som inngår i selvinkrimineringsvernet.

Punkt 5.3.2 inneholder en vurdering av kontrollsubjektets rapporteringsplikt.

Oppgavens punkt 5.3.3 vil ta stilling til kontrollsubjektets informasjonsplikt etter akvakulturloven § 24 forskriftsbestemmelsene i tilknytning til loven og hvilke opplysninger som inngår i vernet.

5.3.2 Kontrollsubjektets rapporteringsplikt

Etter redegjørelsen i oppgavens kapittel 4 kan kontrollsubjektets plikt til å rapportere om biomasse og antall fisk være problematisk når kontrollsubjektet har fått status som siktet.²²⁴ Denne del vil inneholde en vurdering av om plikten til å rapportere om biomasse og antall fisk per produksjonsenhet er opplysninger som inngår i kontrollsubjektets vern mot selvinkriminering

I EMDs avgjørelse *Saunders v. The United Kingdom* uttalte domstolen at blod- og urinprøver som utgangspunkt ikke omfattes av selvinkrimineringsvernet.²²⁵ Antall fisk på produksjonsanlegget kan sammenliknes med situasjoner hvor det tas prøver for å finne ut om personen er beruset eller påvirket av narkotika. Dersom den enkeltes promille eksisterer uavhengig av den mistenktes vilje, kan også opplysninger om biomasse og antall fisker på akvakulturanlegget være bevis som eksisterer uavhengig av kontrollsubjektets vilje.

²²³ Se oppgavens kapittel 4 for nærmere redegjørelse av når kontrollsubjektet får status som siktet.

²²⁴ Se blant annet kontrollsubjektets plikt til å rapportere om antall fisk og biomasse etter akvakulturdriftsforskriften § 44 første ledd bokstav b) og d), Dette kan være problematisk, se status som siktet kapittel 4

²²⁵ *Saunders v. The United Kingdom*, Application no. 19187/91, Judgment 17 Desember 1996, Court (Second Section), avsnitt 69.

Opplysninger om biomasse og antall fisk skal journalføres og myndighetene kan kreve innsyn i kontrollsubjektets journaler.²²⁶ Journalene på anlegget er dokumenter som vil eksistere uavhengig av kontrollsubjektets vilje. Til tross for at kontrollmyndighetene kan kreve innsyn i journalene, vil likevel oppfyllelse av kontrollsubjektets rapporteringsplikt være avhengig av kontrollsubjektets vilje. Rapporteringsplikten skal oppfylles jevnlig uten at kontrollmyndighetene har pålagt kontrollsubjektet konkret å oppgi informasjon. Det må dermed settes et skille mellom kontrollsubjektets rapporteringsplikt og kontrollmyndighetenes adgang til å kreve innsyn i journalene.

På bakgrunn av dette blir dermed konklusjonen at kontrollsubjektets plikt til å rapportere om biomasse og antall fisk per produksjonseenhet er opplysninger som inngår i selvinkrimineringsvernet.²²⁷

5.3.3 Kontrollsubjektets informasjonsplikt etter akvakulturloven § 24 og forskriftsbestemmelsene i tilknytning til loven

5.3.3.1 Pålegg etter akvakulturloven § 24 første ledd

Etter akvakulturloven § 24 første ledd har kontrollmyndighetene rett til å kreve ”opplysninger, dokumenter, prøvemateriale eller annet materiale”. Myndighetenes adgang til å kreve opplysninger etter bestemmelsen er vid.²²⁸

I avgjørelsen *Saunders v. The United Kingdom* uttalte EMD at dokumenter eller annet materiale eksisterer uavhengig av kontrollsubjektets vilje, ikke vil omfattes av vernet.²²⁹ Kontrollsubjektets plikt til å oppgi dokumenter og andre prøvematerialer som eksisterer på anlegget etter konkret pålegg, vil dermed ikke inngå i selvinkrimineringsvernet.

²²⁶ Se akvakulturloven § 24.

²²⁷ Vernet mot selvinkriminering er imidlertid absolutt, det kan likevel hende at kontrollsubjektet har plikt til å rapportere opplysningene. Se oppgavens kapittel 6 for nærmere redegjørelse.

²²⁸ Se oppgavens kapittel 3 for nærmere redegjørelse.

²²⁹ *Saunders v. The United Kingdom*, Application no.19187/91, Judgment 17 December 1996, Court (Chamber), avsnitt 69.

Pålegg om forklaringer eller spørsmål som stilles under kontroller eller inspeksjoner som gjennomføres på anlegget, vil imidlertid inngå i vernet. Ved slike tilfeller vil tilgangen til informasjonen være avhengig av kontrollsubjektets vilje.²³⁰

På bakgrunn av dette vil dermed pålegg om muntlige forklaringer under kontroll eller inspeksjoner inngå i vernet. Pålegg om utlevering av dokumenter eller materiale som er tilgjengelig på anlegget vil imidlertid ikke inngå i vernet mot selvinkriminering.

5.3.3.2 Pålegg etter akvakulturloven § 24 andre ledd og enkelte forskriftsbestemmelser

Akvakulturloven § 24 andre ledd gir kontrollmyndighetene rett til å pålegge kontrollsubjektet å gjennomføre undersøkelser for å skaffe til veie opplysninger som ikke er tilgjengelige.²³¹

Pålegg etter bestemmelsen forutsetter at opplysningene ikke er tilgjengelige og at kontrollsubjektet må gjennomføre undersøkelser for å innhente opplysningene. Siden det er kontrollsubjektet som gjennomfører undersøkelsene, vil informasjonens tilgjengelighet være avhengig av kontrollsubjektets vilje.

På bakgrunn av dette vil dermed kontrollsubjektets plikt til å foreta undersøkelser for å skaffe til veie opplysninger etter akvakulturloven § 24 andre ledd være opplysninger som inngår i vernet mot selvinkriminering.

Forskriftsbestemmelsene i tilknytning til akvakulturloven gir også kontrollmyndighetene rett til å kreve at kontrollsubjektet gjennomfører undersøkelser for å skaffe til veie opplysninger.

Akvakulturdriftsforskriften § 36 første ledd gir kontrollmyndighetene adgang til å kreve undersøkelser av bunntilstanden på akvakulturanlegget. Forskriftsbestemmelsen presiserer at undersøkelsen skal gjennomføres av et organ som er ”akkreditert” for å utføre oppgaven. På bakgrunn av dette kan undersøkelsen gjennomføres av andre enn kontrollsubjektet selv. Ved slike tilfeller vil dermed tilgjengeligheten til opplysningene ikke være avhengig av kontrollsubjektets vilje. Pålegg om undersøkelse av bunntilstanden etter akvakulturdriftsforskriften § 36 vil dermed ikke være opplysninger som inngår i selvinkrimineringsvernet.

²³⁰ Forutsetningen for denne påstand er imidlertid at den ansatte som får spørsmålene omfattes av akvakulturprodusentens selvinkrimineringsvern, se oppgavens punkt 2.2 for nærmere redegjørelse.

²³¹ Se oppgavens punkt 3.4 for nærmere redegjørelse.

Akvakulturdriftsforskriften §§ 47 og 47 a gir kontrollmyndighetene adgang til å kreve telling av fiskene og måling av biomasse på produksjonsanlegget. Dersom kontrollsubjektet selv pålegges å gjennomføre undersøkelsene, vil tilgangen til informasjonen være avhengig av kontrollsubjektets vilje. På bakgrunn av dette vil utgangspunktet være at slike pålegg om gjennomføring av undersøkelser inngår i selvinkrimineringsvernet. Ørnulf Øyen har imidlertid uttalt at:

”Det kan ikke utelukkes at EMD vil oppstille unntak der en på forhånd har stor sikkerhet om gjenstandens eksistens, dens tilstand eller innhold, og mistenktes tilknytning til og kontroll over den.”²³²

Unntaket Øyen foreslår er snevert. Herunder må både gjenstandens eksistens og den mistenktes tilknytning og kontroll til gjenstanden, være klar. Et slikt unntak vil imidlertid kunne passe på akvakulturrettens område.

Det er klart at det vil være fisk på produksjonsanlegg for produsenter innen matfisk og stamfisk. Det er også stor sikkerhet rundt akvakulturprodusentens tilknytning og kontroll til fiskene på anlegget. Adgangen til å kreve informasjon er begrenset til tilfeller hvor det foreligger mistanke om brudd på loven, og undersøkelsene knytter seg bare til fiskene på anlegget. Unntaket Øyen oppstiller vil dermed passe til situasjonen hvor det kreves informasjon etter akvakulturdriftsforskriften §§ 47 og 47 a. Øyen uttaler imidlertid videre at:

”Faren ved å oppstille et unntak ... (...) ... er at rettstilstanden lett kan bli uklar og komplisert. I tillegg kan det reises spørsmål om det er behov for å oppstille unntak.”²³³

Jeg er enig med Øyen i at et slikt unntak kan føre til at rettstilstanden blir uklar. Vernet mot selvinkriminering er ikke absolutt.²³⁴ Selv om kontrollsubjektet har fått status som siktet, og opplysningene omfattes av vernet, må det foretas en helhetsvurdering for å finne ut om statens fremgangsmåter ved innhenting av opplysninger er i strid med selvinkrimineringsvernet.²³⁵

²³² Ørnulf Øyen, *Vernet mot selvinkriminering i straffeprosessen*, Bergen (2010) side 145.

²³³ Ørnulf Øyen, *Vernet mot selvinkriminering i straffeprosessen*, Bergen (2010) side 145.

²³⁴ Se blant annet *O’Halloran and Francis v. The United Kingdom*, Application no. 15809/02 and 25624/02, Judgment 29 June 2007, Court (Grand Chamber), avsnitt 53.

²³⁵ Se oppgavens kapittel 6 for redegjørelse av helhetsvurderingen etter EMK artikkel 6.

På bakgrunn av dette blir konklusjonen at pålegg hvor kontrollsubjektet selv må gjennomføre undersøkelser for å skaffe til veie opplysninger, inngår i vernet mot selvinkriminering etter EMK artikkel 6.

5.3.4 Oppsummering

Etter redegjørelsen i punkt 5.3 til vil kontrollsubjektets plikt til å rapportere om antall fisk og biomasse være opplysninger som inngår i vernet. Informasjon som kreves etter akvakulturloven § 24 andre ledd og akvakulturdriftsforskriften §§ 47 og 47a vil også være opplysninger som inngår i vernet. Muntlige forklaringer som kreves etter akvakulturloven § 24 andre ledd vil i tillegg være opplysninger som inngår i vernet. Dokumenter og andre gjenstander som kreves utlevert etter akvakulturloven § 24 andre ledd vil imidlertid ikke være opplysninger som inngår i vernet.

5.4 Oppsummering og veien videre

Etter redegjørelsen i dette kapittel vil enkelte informasjonspålegg ikke være omfattet av vernet mot selvinkriminering. Pålegg om utlevering av dokumenter som er tilgjengelig på anlegget vil herunder ikke inngå i vernet.

Selv om informasjonen som kreves er omfattet av vernet, kan kontrollsubjektet likevel ha plikt til å utlevere opplysningene. Vernet mot selvinkriminering er ikke absolutt.²³⁶ For å finne ut om statens fremgangsmåter ved innhenting av opplysninger er i strid med vernet, må det foretas en konkret helhetsvurdering. Oppgavens kapittel 6 inneholder en redegjørelse av momentene som inngår i helhetsvurderingen. De ulike momentene vil deretter bli anvendt på kontrollmyndighetenes rett til informasjon etter akvakulturloven.

²³⁶ Se blant annet *O'Halloran and Francis v. The United Kingdom*, Application no. 15809/02 and 25624/02, Judgment 29 June 2007, Court (Chamber), avsnitt 53.

6 Nærmere om den avsluttende helhetsvurderingen etter EMK artikkel 6

6.1 Innledning

Vernet mot selvinkriminering etter EMK artikkel 6 er ikke en absolutt rettighet.²³⁷ Dersom kontrollsubjektet har fått status som siktet, må det foretas en helhetsvurdering for å finne ut om kontrollmyndighetenes fremgangsmåter ved innhenting av opplysninger er i strid med selvinkrimineringsvernet.²³⁸ EMK artikkel 6 gir ingen veiledning angående hvilke momenter som inngår i helhetsvurderingen, praksis fra EMD har imidlertid presisert dette nærmere. I avgjørelsen *Allan v. The United Kingdom* uttalte retten blant annet:

*”In examining whethet a procedure has extinguished the very essence of the privilege against self-incrimination, the Court will examine the nature and degree of the compulsion, the existence of any relevant safeguards in the procedures and the use to which any material so obtained is put ... ”*²³⁹

I norsk litteratur er momentene i helhetsvurderingen oversatt til at det skal legges vekt på:

*”graden og karakteren av den tvang som er benyttet, om det foreligger noen sikkerhetsgarantier i den forbindelse og bruken av det ervervede bevis ”.*²⁴⁰

Opgavens punkt 6.2 inneholder en beskrivelse av de ulike vurderingsmomentene, og hvordan EMD nærmere har presisert disse. Punktet vil beskrive hvilke av EMDs presiseringer som vil være relevante på akvakulturrettens område. Selv om de ulike momentene inngår i en samlet helhetsvurdering, vil punkt 6.2 beskrive vurderingsmomentene hver for seg.

Oppdelingen fører til at innholdet i hvert moment blir beskrevet på oversiktlig måte.

Punkt 6.3 vil inneholde en vurdering av kontrollmyndighetenes rett til informasjon og fremgangsmåter ved innhenting av opplysninger. Punktet vil fokusere på fordeler og ulemper

²³⁷ Se blant annet *O’Halloran and Francis v. The United Kingdom*, Application no. 15809/02 and 25624/02, Judgment 29 June 2007, Court (Grand Chamber), avsnitt 53.

²³⁸ Se blant annet *Allan v. The United Kingdom*, Application no. 48539/99, Judgment 5 November 2002, Court (Fourth Section), avsnitt 44.

²³⁹ Se *Allan v. The United Kingdom*, Application no. 48539/99, Judgment 5 November 2002, Court (Fourth Section), avsnitt 44.

²⁴⁰ Har brukt Jørgen Aalls oversettelse av vilkårene se, *Rettsstat og menneskerettigheter*, fjerde utgave, Bergen (2015) side 449.

som kan oppstå i forbindelse med kontrollsubjektets informasjonsplikt og selvinkrimineringsvernet.

6.2 En nærmere beskrivelse av momentene som inngår i helhetsvurderingen etter EMK artikkel 6

6.2.1 Graden og karakteren av den tvang som er benyttet

Vernet skal som tidligere nevnt beskytte den straffesiktedes vilje.²⁴¹ For at kontrollmyndighetenes fremgangsmåter ved innhenting av informasjon skal være problematisk, må myndighetene dermed ha utøvet en form for press.

I EMDs avgjørelse *J.B. v. Switzerland* hadde klageren fått pålegg om å oppgi dokumentasjon om alle utenlandske selskaper han hadde investert penger i.²⁴² Staten antok at klageren hadde dokumenter som kunne brukes som bevis mot ham, men kunne ikke konkretisere hvilke dokumenter som skulle utleveres. Dersom pålegget ikke ble etterkommet, truet staten med ileggelse av overtredelsesgebyr. I denne saken ble statens vide informasjonspålegg, og ileggelsen av overtredelsesgebyret, ansett å være i strid med EMK artikkel 6.

I avgjørelsen *Funke v. France* hadde klageren mottatt informasjonspålegg under trussel om løpende tvangsmulkt.²⁴³ Staten hadde heller ikke i denne saken konkretisert hvilke dokumenter som skulle utleveres. Staten antok imidlertid at det fantes dokumenter som kunne brukes som bevis mot klageren. EMD kom også frem til at staten ikke hadde adgang til å pålegge kontrollsubjektet selv å skaffe informasjonen under trussel om løpende tvangsmulkt.

Selv om avgjørelsene *J.B. v. Switzerland* og *Funke v. France* kom frem til at det forelå brudd på EMK artikkel 6, var det ikke tvangsmulkten og overtredelsesgebyret alene som førte til at det ble konstatert brudd. Domstolen la også vekt på at påleggene ikke var tilstrekkelig konkretisert. Omfanget av informasjonen som kreves har også betydning i vurderingen av graden og karakteren av tvangen som benyttes. I EMDs avgjørelse *O'Halloran and Francis v. The United Kingdom* hadde to bileiere fått pålegg om å oppgi identiteten på hvem som hadde

²⁴¹ Se blant annet *Allan v. The United Kingdom*, Application no. 48539/99, Judgment 5 November 2002, Court (Fourth Section), avsnitt 44.

²⁴² Se *J.B. v. Switzerland*, Application no. 31827/96, Judgment 3 May 2001, Court (Second Section).

²⁴³ *Funke v. France*, Application no. 10828/84, Judgment 25 February 1993, Court (Chamber).

kjørt bilene da de ble tatt for brudd på loven.²⁴⁴ Statens informasjonspålegg var konkret utformet. Pålegget var begrenset til å gjelde informasjon om identiteten på sjåførene på de aktuelle tidspunktene.²⁴⁵ I denne saken kom EMD frem til at det ikke forelå brudd på EMK artikkel 6.

I avgjørelsen *Lückhof and Spanner v. Austria* tok også EMD stilling til om to bileieres plikt til å oppgi identiteten på hvem som hadde kjørt bilene da de ble tatt for brudd på loven, var i strid med selvinkrimineringsvernet.²⁴⁶ EMD uttalte i denne forbindelse at:

*”Like in O’Halloran and Francis ... (...) ... it can be said that the compulsion flowed from the fact that owners or drivers of motor vehicles subject themselves to a regulatory regime involving certain responsibilities and obligations. In Austria, like in the United Kingdom, those obligations include the obligation, in the event of suspected commission of road traffic offences, to inform the authorities of the identity of the driver on that occasion”*²⁴⁷

Etter EMDs uttalelser i saken kan dermed kontrolls subjektet ved enkelte tilfeller anses å ha akseptert informasjonsplikten.

På bakgrunn av redegjørelsen i dette punktet har altså EMD kommet frem til at statens bruk overtredelsesgebyr og tvangsmulkt kan være i strid med EMK artikkel 6. I vurderingen skal det legges vekt på om informasjonspålegget er konkretisert. Informasjonspålegg som ikke er konkretisert og er vidt utformet, har ført til brudd på EMK artikkel 6. Graden og karakteren av den tvang som er benyttet, er imidlertid bare ett element i vurderingen. For å finne ut om statens fremgangsmåter ved innhenting av opplysninger oppfyller EMK artikkel 6 krav til en rettfærdig rettergang, må også de andre vurderingsmomentene tas med i helhetsvurderingen.

²⁴⁴ *O’Halloran and Francis v. The United Kingdom*, Application no. 15809/02 and 25624/02, Judgment 29 June 2007, Court (Grand Chamber).

²⁴⁵ *O’Halloran and Francis v. The United Kingdom*, Application no. 15809/02 and 25624/02, Judgment 29 June 2007, Court (Grand Chamber), avsnitt 58.

²⁴⁶ *Lückhof and Spanner v. Austria*, Application no. 58452/00 and 61920/00, Judgment 10 January 2008, Court (First Section).

²⁴⁷ *Lückhof and Spanner v. Austria*, Application no. 58452/00 and 61920/00, Judgment 10 January 2008, Court (First Section), avsnitt 53.

6.2.2 Eksistensen av prosessuelle garantier

Dersom kontrollsubjektets interesser er beskyttet gjennom prosessuelle garantier, kan dette føre til at statens fremgangsmåter ved innhenting av opplysninger ikke er i strid med selvinkrimineringsvernet. EMD har blant annet lagt vekt på om kontrollsubjektet har fått anledning til å imøtegå bevisene som blir innhentet.²⁴⁸ En slik rett til imøtegåelse av bevis kan være oppfylt dersom kontrollsubjektet har fått anledning til å komme med motbevis, avhøre vitner, eller uttale seg om bevisets troverdighet.²⁴⁹

Staten må også sørge for at bevisene ikke blir innhentet på en måte som fører til at det oppstår tvil om troverdigheten til beviset.²⁵⁰ I EMDs avgjørelse *Allan v. The United Kingdom* hevdet klageren at beviset som var innhentet ved bruk av avlytting ville være et mindre troverdig bevis.²⁵¹ Ved slike tilfeller vil kontrollsubjektets rett til å imøtegå bevisene være et viktig moment i helhetsvurderingen.²⁵²

Dersom kontrollsubjektet ikke har fått anledning til å rådføre seg med advokat, kan dette være et moment som fører til at saken er i strid med EMK artikkel 6. Dette var blant annet tilfellet i EMDs avgjørelse *Allan v. The United Kingdom*.²⁵³ I denne saken konkluderte EMD med at politiets bruk av angiver på den mistenktes celle måtte likestilles med normale avhørssituasjoner. På bakgrunn av dette hadde ikke klageren fått rettighetene som fulgte med et formelt avhør, herunder retten til å rådføre seg med en advokat.²⁵⁴

²⁴⁸ Se blant annet *Allan v. The United Kingdom*, Application no. 48539/99, Judgment 5 November 2002, Court (Fourth Section), avsnitt 43.

²⁴⁹ Se blant annet *Allan v. The United Kingdom*, Application no. 48539/99, Judgment 5 November 2002, Court (Fourth Section), avsnitt 43.

²⁵⁰ Se blant annet *Allan v. The United Kingdom*, Application no. 48539/99, Judgment 5 November 2002, Court (Fourth Section), avsnitt 43.

²⁵¹ *Allan v. The United Kingdom*, Application no. 48539/99, Judgment 5 November 2002, Court (Fourth Section), avsnitt 47.

²⁵² *Allan v. The United Kingdom*, Application no. 48539/99, Judgment 5 November 2002, Court (Fourth Section), avsnitt 47.

²⁵³ *Allan v. The United Kingdom*, Application no 48539/99, Judgment 5 November 2002, Court (Fourth Section),

²⁵⁴ *Allan .v The United Kingdom*, Application no. 48539/99, Judgment 5 November 2002, Court (Fourth Section), avsnitt 52.

6.2.3 Bruken av det ervervede bevis

Dette momentet inneholder vurdering av det selvinkriminerende bevis og hvordan dette har blitt vektlagt i saken. Dersom beviset er det eneste eller avgjørende bevis, kan dette føre til brudd på selvinkrimineringsvernet etter EMK artikkel 6.²⁵⁵

Dersom kontrollmyndighetene har innhentet andre bevis som ikke er problematiske etter selvinkrimineringsvernet, er dette et moment som kan føre til at det ikke foreligger brudd på vernet. Dette var blant annet tilfellet i EMDs avgjørelse *O'Halloran and Francis v. The United Kingdom*.²⁵⁶ I denne saken uttalte retten at klagerens opplysning angående hvem som hadde kjørt bilen på det aktuelle tidspunkt, bare var ett element i vurderingen. Staten hadde andre bevis som også ble brukt mot ham.

6.3 Momentene i den avsluttende hetsvurdering anvendt på akvakulturrettens område

6.3.1 Innledning

Denne del vil anvende momentene som inngår i selvinkrimineringsvernets avsluttende helhetsvurdering på akvakulturrettens område. Helhetsvurderingen er delt opp i ulike underpunkter. De ulike underpunktene i denne del inneholder en vurdering momentene som er beskrevet i oppgavens punkt 6.2. Disponeringen av denne del fører til at helhetsvurderingen blir noe ”oppdelt”, oppdelingen vil imidlertid føre til at helhetsvurderingen blir mer oversiktlig.

Kontrollmyndighetenes fremgangsmåter ved innhenting av opplysninger er løst regulert. Akvakulturloven § 24 første og andre ledd er generelt utformet og gir liten veiledning angående hvilke opplysninger som kan kreves og hvordan opplysninger innhentes. Akvakulturdriftsforskriften §§ 47 og 47 a beskriver heller ikke hvordan informasjon om antall fisk og biomasse skal innhentes. De ulike vurderingsmomentene inngår som tidligere nevnt i en konkret helhetsvurdering i den enkelte situasjon. Det er dermed vanskelig å komme med en konklusjon angående om myndighetenes fremgangsmåter ved innhenting av informasjon er i strid med vernet mot selvinkriminering. Hovedfokuset i denne del vil være på å vise styrker og svakheter som kan oppstå i forbindelsen mellom kontrollmyndighetens rett til

²⁵⁵ Se *Jalloh v. Germany*, Application no. 54810/00, Judgment 11 July 2006, Court (Grand Chamber).

²⁵⁶ Se *O'Halloran and Francis v. The United Kingdom*, Application no. 15809/02 and 25624/02, Judgment 29 June 2007, Court (Grand Chamber).

informasjon og vernet mot selvinkriminering. Punkt 6.3.5 vil imidlertid gi en konklusjon på om statens fremgangsmåter ved innhenting av opplysninger er i strid med EMK artikkel 6.

6.3.2 Graden og karakteren av den tvang som benyttes ved innhenting av opplysninger

Etter akvakulturloven § 28 har tilsynsmyndighetene adgang til å ilegge kontrollsubjektet tvangsmulkt *”for å sikre at bestemmelser gitt i eller i medhold av loven blir gjennomført”*. Dersom kontrollsubjektets rapporterings- eller informasjonsplikt ikke blir oppfylt kan kontrollmyndighetene dermed ilegge kontrollsubjektet løpende tvangsmulkt

Etter forskrift om håndheving av akvakulturloven § 3 første ledd utmåles ordinær tvangsmulkt til 15 ganger folketrygdens grunnbeløp dividert med 365 per dag.²⁵⁷ Etter forskrift om håndheving § 3 andre ledd utmåles forhøyet tvangsmulkt til 150 ganger folketrygdens grunnbeløp dividert med 365 per dag.²⁵⁸ Som tidligere nevnt i oppgavens punkt 6.2, har EMD ved enkelte tilfeller kommet frem til at ileggelse av tvangsmulkt som pressmiddel har vært i strid med EMK artikkel 6 og selvinkrimineringsvernet. Andre momenter enn tvangsmulkten hadde imidlertid også betydning for EMDs konklusjoner. Det at staten har adgang til å ilegge en løpende mulkt for å presse kontrollsubjektet å oppgi informasjon, fører altså ikke automatisk til at det konstateres brudd på EMK artikkel 6.

EMD har også vurdert omfanget av opplysningene som kreves. Dersom informasjonspålegget ikke er konkretisert og kontrollsubjektet selv må innhente informasjonen, har EMD kommet frem til at dette har vært i strid med EMK artikkel 6.²⁵⁹ Den vage og løse lovreguleringen av akvakulturloven § 24, fører til en rekke usikkerheter. Akvakulturloven § 24 er blant annet taus angående hvilke undersøkelser som kan kreves gjennomført og hvilken informasjon som kan kreves. Pålegg som ikke er tilstrekkelig konkretisert av tilsynsmyndighetene, kan dermed føre til brudd på EMK artikkel 6. Dersom kontrollmyndighetene konkretiserer hvilke undersøkelser som skal gjennomføres og hvilken informasjon som skal utleveres, vil dette føre til at pålegget blir mindre problematisk etter EMK artikkel 6.

Pålegg etter akvakulturdriftsforskriften §§ 47 og 47 a har et mer begrenset omfang enn den akvakulturloven § 24. Hvordan informasjonen innhentes, fremkommer imidlertid ikke av forskriftsbestemmelsene. Graden og karakteren av tvangen vil likevel ikke være like

²⁵⁷ Per 29. april 2016 vil den ordinære tvangsmulktens størrelse per dag være på 3.701 kr.

²⁵⁸ Per 29. april 2016 vil den forhøyede tvangsmulktens størrelse per dag være på 37.014 kr.

²⁵⁹ Se oppgavens punkt 6.2.1 for nærmere redegjørelse.

omfattende som ved generelle undersøkelsespålegg etter akvakulturloven § 24 andre ledd. Dette begrunnes med at informasjonspålegg etter forskriftsbestemmelsene er konkretisert til å gjelde én type informasjon som kan kreves.²⁶⁰

EMDs argumentasjon om at bileiere må anses å ha akseptert deler av informasjonsplikten har overføringsverdi til akvakulturrettens område.²⁶¹ Kontrollsubjektet må søke om særskilt tillatelse for å kunne drive produksjon innen akvakultur.²⁶² Dette taler for at kontrollsubjektet må anses å ha akseptert forpliktelsene som akvakulturproduksjonen medfører, herunder at det har akseptert informasjonsplikten.

I norsk rett er det trukket et skille mellom tvang som utøves mot juridiske personer og tvang som utøves mot fysiske personer.²⁶³ Høyesterett har blant uttalt at terskelen er ”relativt høy” for at juridiske personers plikt til å oppgi selvinkriminerende realbevis fører til brudd på selvinkrimineringsvernet.²⁶⁴ På bakgrunn av dette skal det mye til for at pålegg om utlevering av tilgjengelig informasjon fører til brudd på selvinkrimineringsvernet. Opplysninger som er tilgjengelig på anlegget kan være dokumenter og journaler.

Pålegg etter akvakulturloven § 24 andre ledd og akvakulturdriftsforskriften §§ 47 og 47 a skiller seg imidlertid fra situasjonen hvor kontrollsubjektet har fått pålegg om å oppgi informasjon som tilgjengelig på anlegget. Pålegg etter akvakulturloven § 24 andre ledd og akvakulturdriftsforskriften §§ 47 og 47 a forutsetter at informasjonen ikke er tilgjengelig når kontrollsubjektet mottar pålegget. Det er dermed usikkert hvordan den ”relativt” høye terskelen forholder seg til myndighetenes rett til å kreve at kontrollsubjektet foretar undersøkelser for å skaffe til veie opplysninger.

Problematiske sider mellom kontrollmyndighetenes rett til informasjon og selvinkrimineringsvernet kan imidlertid repareres. Dersom kontrollsubjektet har prosessuelle rettigheter som ivaretar kontrollsubjektets interesser vil problematiske sider kunne repareres. I oppgavens neste punkt vil det bli nærmere redegjort for kontrollsubjektets prosessuelle rettigheter på akvakulturrettens område.

²⁶⁰ Akvakulturdriftsforskriften §§ 47 og 47 a gir kontrollmyndighetene rett til å kreve telling av antall fisk per produksjonsenhet og måling av biomasse.

²⁶¹ Se blant annet *O'Halloran and Francis v. The United Kingdom*, Application no. 15809/02 and 25624/02, Judgment 29 June 2007, Court (Grand Chamber), avsnitt 57.

²⁶² Se blant annet akvakulturloven § 4.

²⁶³ Se blant annet Rt 2011 s 800 avsnitt 56.

²⁶⁴ Se blant annet Rt 2011 s 800 avsnitt 60.

6.3.3 Kontrollsubjektets prosessuelle garantier

Som tidligere nevnt er akvakulturloven og forskriftsbestemmelsene i tilknytning til loven utformet uten at vernet mot selvinkriminering har vært i fokus.²⁶⁵ Kontrollsubjektets prosessuelle garantier fremkommer dermed ikke direkte av akvakulturloven. Akvakulturloven § 24 er generelt utformet og gir liten veiledning angående hvilken informasjon som kan kreves og hvordan informasjonen innhentes. Akvakulturdriftsforskriften §§ 47 og 47 a konkretiserer heller ikke hvordan informasjonen skal innhentes. Dette svekker kontrollsubjektets forutberegnelighet. Noe som også er problematisk er myndighetenes adgang til å dele informasjon etter akvakulturloven § 25 a. Bestemmelsen presiserer ikke tydelig hvilke myndigheter som omfattes av bestemmelsen.²⁶⁶

Forvaltningsloven og ulovfestede prinsipper for god forvaltningsskikk setter imidlertid føringer for myndighetenes fremgangsmåter ved innhenting av opplysninger.²⁶⁷ Som tidligere beskrevet i oppgavens punkt 4.2.1 skal kontrollsubjektet motta varsel dersom kontrollmyndighetene mistenker at kontrollsubjektet har brutt loven.²⁶⁸ På denne måten får kontrollsubjektet mulighet til å imøtegå anklager fra kontrollmyndighetene. Kontrollsubjektet kan imidlertid få status som siktet før det har mottatt formelt varsel om mistanke for brudd på loven.²⁶⁹ Kontrollsubjektet har imidlertid også rett til å uttale seg før kontrollmyndighetene fatter vedtak i saken.²⁷⁰ På bakgrunn av dette vil dermed forvaltningsloven føre til at kontrollsubjektet får rett til å uttale seg i saken og komme med motbevis før vedtak treffes i saken.

Dersom kontrollsubjektet er uenig eller misfornøyd med vedtaket har det i tillegg adgang til å klage.²⁷¹ Etter forvaltningsloven § 34 andre ledd har klageinstansen myndighet til å prøve alle sider av saken. Videre skal klageinstansen ”vurdere de synspunkter kontrollsubjektet kommer med”. Dersom kontrollsubjektet klager på vedtak om overtredelsesgebyr, må dermed kontrollmyndighetenes klageinstans ta stilling til og vurdere kontrollsubjektets innsigelser.

²⁶⁵ Se oppgavens punkt 1.2 for nærmere redegjørelse.

²⁶⁶ Se oppgavens punkt 3.2.2 og 4.3.6 for nærmere redegjørelse.

²⁶⁷ Se forvaltningsloven §§ 1 og 2, loven kommer til anvendelse ved kontrollmyndighetenes innhenting av informasjon. Se oppgavens punkt 4.3.2 for nærmere redegjørelse.

²⁶⁸ Se blant annet forvaltningsloven § 16.

²⁶⁹ Se oppgavens kapittel 4 for nærmere redegjørelse.

²⁷⁰ Se forvaltningsloven § 16

²⁷¹ Se forvaltningsloven § 28.

Kontrollsubjektet har også adgang til å få overprøvd vedtaket for domstolene.²⁷² Etter akvakulturloven § 30 fjerde ledd vil retten ved slike tilfeller kunne "... *prøve alle sider av saken. Retten kan avsi dom for realitet i saken, dersom den finner det hensiktsmessig og forsvarlig.*" Dersom saken blir prøvd for domstolen, vil dermed retten ha full prøvelsesrett. Skoghøy har imidlertid uttalt at:

*"Hvis siktede taper en sivil sak, skal han etter tvisteloven § 20-2 pålegges å betale motpartens saksomkostninger. Det saksomkostningsansvar som siktede risikerer i en straffesak, er langt mindre, jf. straffeprosessloven § 346, jf. § 437. For siktede kan det således være en ulempe at domstolsprøving av forvaltningssanksjoner etter norsk rett skjer i sivilprosessuelle former. Vår ordning må likevel antas å være konsesjonsmessig."*²⁷³

Til tross for at saken for domstolen ikke regnes som en straffesak og dette kan få betydning for saksomkostnadene, vil domstolens prøvelsesrett ivareta kontrollsubjektets prosessuelle interesser i saken.

Kontrollsubjektet har rett til å la seg bistå av advokat.²⁷⁴ Advokatutgiftene må imidlertid dekkes av kontrollsubjektet selv.²⁷⁵ I forarbeidene til forvaltningsloven begrunnes dette med at: "*Utgifter til juridisk bistand må anses som en naturlig og påregnelig kostnad ved virksomheten...*".²⁷⁶

På bakgrunn av redegjørelsen i dette punkt er det uklart hvordan kontrollmyndighetene faktisk innhenter informasjon og at dette kan få betydning for selvinkrimineringsvernet. Til tross for dette har kontrollsubjektet har en rekke prosessuelle rettigheter som vil ivareta kontrollsubjektets interesser i sak om ileggelse av administrative sanksjoner.

²⁷² Domstolenes prøvelsesrett av forvaltningsvedtak fremkommer av sikker praksis på over 100 år. Se blant annet Torstein Eckhoff og Eivind Smith, *Forvaltningsrett*, niende utgave, Oslo (2010) side 539.

²⁷³ Jens Edvin A. Skoghøy, "Forvaltningssanksjoner, EMK og Grunnloven", *Jussens Venner*, 2014, side 314.

²⁷⁴ Se blant annet forvaltningsloven § 12 første ledd.

²⁷⁵ Se Lov 13 juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp (heretter rettshjelploven) § 4.

²⁷⁶ Prop. 62 L (2015-2016) side 160.

6.3.4 Bruken av det ervervede bevis

Bruken av det ervervede bevis et moment som må vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle. Til tross for dette er det naturlig å regne med at informasjonen som oppgis fra kontrollsubjektet blir vektlagt høyt. Dette begrunnes med at kontrollsubjektet er har god og oppdatert kunnskap om produksjon innen akvakultur. Bevisene som sendes inn og undersøkelsene som gjennomføres av kontrollsubjektet vil dermed være troverdige. På bakgrunn av dette er det stor sannsynlighet for at kontrollmyndighetene vektlegger opplysningene som sendes inn fra kontrollsubjektet høyt.

Dersom beviset kontrollsubjektet oppgir er det eneste eller avgjørende bevis, taler dette for at bruken av beviset er i strid med vernet. Hvis bevisets troverdighet er høy, vil imidlertid behovet for støttende bevis være svakere.²⁷⁷ Selv om myndighetene har adgang til å innhente bevis selv, er dermed sannsynlig myndigheten ikke gjennomfører tiltak for å innhente støttende bevis. For de tilfeller at støttende bevis faktisk innhentes, vil dette være et moment som kan føre til at saken som helhet er rettfærdig.

6.3.5 Oppsummering og konklusjon på helhetsvurderingen

Kontrollmyndighetenes rett til informasjon etter akvakulturloven § 24, akvakulturdriftsforskriften §§ 47 og 47 a er uklar. Myndighetenes rett til informasjon etter bestemmelsene kan være problematisk etter selvinkrimineringsvernet. Dersom kontrollmyndighetene ikke har konkretisert sine pålegg om utlevering av informasjon, vil dette være problematisk etter selvinkrimineringsvernet. Dersom informasjonspåleggene er konkret og begrenset utformet, vil den enkelte sanksjonssak ikke være like problematisk etter EMK artikkel 6.

Et annet problem er myndighetenes adgang til å dele informasjon. Akvakulturloven § 25 er uklar angående myndighetenes rett til å dele informasjon. Bestemmelsens omfang og hvilke myndigheter som har rett til å dele informasjon fremkommer ikke klart av bestemmelsen. Det er imidlertid klart at prosessuelle garantier må føre til begrensninger på myndighetenes rett til å dele informasjon.

²⁷⁷ Se blant annet EMDs uttalelse om dette i *Jalloh v. Germany*, Application no. 54810/00, Judgment 11 July 2006, avsnitt 96.

Kontrollsubjektets interesser er ivaretatt ved at det har anledning til å imøtegå bevisene som innhentes i saken, jf. forvaltningsloven § 16. I tillegg har kontrollsubjektet rett til å klage på vedtaket og å få prøvd vedtaket for domstolene. Kontrollsubjektet har også rett til å benytte seg av advokat på alle stadier i saken. De prosessuelle garantiene kan dermed føre til at det ikke konstateres brudd på vernet.

Informasjonen kontrollsubjektet oppgir har høy troverdighet. Det er dermed stor sannsynlighet for at beviset blir vektlagt høyt i saken. For de tilfeller at kontrollsubjektet selv må innhente informasjonen og opplysningene brukes som hovedsakelig bevis, taler dette for at det foreligger brudd på selvinkrimineringsvernet.

Produksjon innen akvakultur er ikke en rett som tilkommer alle. Akvakulturproduksjon krever særskilt tillatelse. Dette taler for at kontrollsubjektet har akseptert forpliktelsene driften medfører, herunder at kontrollsubjektet har akseptert informasjonsplikten.

På bakgrunn av denne oppsummering er det flere deler av akvakulturloven og forskriftsbestemmelsene i tilknytning til loven som kan være problematiske etter selvinkrimineringsvernet. Til tross for dette er det flere momenter som taler for at myndighetenes fremgangsmåter ved innhenting av opplysninger, etter en generell helhetsvurdering, ikke er i strid med selvinkrimineringsvernet etter EMK artikkel 6. På bakgrunn av dette blir konklusjonen på helhetsvurderingen at kontrollmyndighetenes fremgangsmåter ved innhenting av opplysninger ikke er i strid med selvinkrimineringsvernet.

Opgavens kapittel 7 vil inneholde en oppsummering av akvakulturprodusentenes selvinkrimineringsvern etter gjeldende rett. Videre vil enkelte lovforslag som omhandler vernet bli tatt opp og vurdert. I vurderingen av lovforslagene vil det bli tatt stilling til om forslagene kan få noen betydning for akvakulturprodusentenes vern mot selvinkriminering.

7 Avslutning

7.1 Innledning

Oppgavens punkt 7.2 inneholder en beskrivelse av kontrollsubjektets vern mot selvinkriminering etter gjeldende rett.

I oppgavens punkt 7.3 vil enkelte lovforslag som omhandler selvinkrimineringsvernet bli beskrevet og vurdert. Det vil bli tatt stilling til om forslagene vil få noen betydning for akvakulturproducentenes vern mot selvinkriminering.

7.2 Akvakulturproducentenes vern etter gjeldende rett

Etter redegjørelsen i oppgaven er det klart at akvakulturprodusenter har et vern mot selvinkriminering etter EMK artikkel 6.²⁷⁸ Til tross for dette, er vernets omfang på akvakulturrettens område begrenset. En rekke av opplysningene som kontrollsubjektet pålegges å utlevere, er reelle bevismidler. Terkelsen for at krav om utlevering av reelle bevismidler skal være i strid med selvinkrimineringsvernet for juridiske personer, er høy.²⁷⁹

Akvakulturloven og forskriftsbestemmelsene i tilknytning til loven bærer preg av at lovgiver ikke har fokusert på selvinkrimineringsvernet.²⁸⁰ Konsekvensen av dette er at deler av regelverket er problematisk i forhold til selvinkrimineringsvernet.²⁸¹ Kontrollsubjektets plikt til å foreta undersøkelser for å innhente bevis er blant annet problematisk. Problematikken kan blant annet løses ved at et uavhengig organ gjennomfører undersøkelsene og innhenter opplysningene. Til tross for dette vil blant annet kontrollsubjektets prosessuelle garantier føre til at deler av problematikken blir løst. I tillegg kan også kontrollsubjektet på akvakulturrettens område bli ansett for å ha akseptert de forpliktelsene som driften medfører. Etter gjeldende rett vil dermed vernet mot selvinkriminering føre til begrensninger i kontrollmyndighetenes rett til å kreve informasjon fra kontrollsubjektet.

²⁷⁸ Se blant annet kapittel 2, punkt 2.2.

²⁷⁹ Se blant annet Jens Edvin A. Skoghøy "Forvaltningssanksjoner, EMK og Grunnloven", *Jussens Venner*, 2014, side 320-321.

²⁸⁰ Se blant annet oppgavens kapittel 3.

²⁸¹ Se blant annet oppgavens kapittel 4 og 6.

7.3 Vurderinger av lovforslag som omhandler selvinkrimineringsvernet

Per dags dato er det ikke fremmet noen lovforslag som omhandler selvinkrimineringsvernet på akvakulturrettens område.²⁸² I forbindelse med andre myndigheters kontrollarbeid er det imidlertid fremmet enkelte forslag som omhandler vernet. Dette punktet inneholder en vurdering av de ulike lovforslagene og hvilken betydning disse kan få for akvakulturproducentenes selvinkrimineringsvern.

I oppgavens kapittel 1 ble et tidligere lovforslag som var fremmet til forvaltningsloven beskrevet.²⁸³ Lovforslaget ga kontrollsubjektet en absolutt rett til å forholde seg taus etter at det hadde fått status som siktet. Bestemmelsen gikk lenger enn det som følger av EMK artikkel 6.²⁸⁴ På bakgrunn av dette ble ikke forslaget lovfestet.²⁸⁵ Departementet har imidlertid utarbeidet et nytt lovforslag. Lovforslaget har en ny innfallsvinkel til selvinkrimineringsvernet. Etter lovforslaget vil orientering om vernet inngå i kontrollmyndighetenes veiledningsplikt:

*”I sak om administrativ sanksjon skal forvaltningsorganet gjøre parter som det er aktuelt for, oppmerksom på at det kan foreligge en rett til ikke å svare på spørsmål eller utlevere dokumenter eller gjenstander når svaret eller utleveringen vil kunne utsette vedkommende for administrativ sanksjon eller straff. Orienteringsplikten gjelder ikke når parten må antas å være kjent med at det foreligger en slik rett”.*²⁸⁶

Det nye lovforslaget er betydelig mer begrenset utformet enn det tidligere lovforslaget. Departementet har i forarbeidene tydelig presisert at kontrollsubjektets selvinkrimineringsvern *”langt fra er absolutt”*.²⁸⁷ Myndighetenes veiledningsplikt gjelder bare for parter det vil være *”aktuelt”* å opplyse om vernet.²⁸⁸ Myndighetene vil således ikke ha plikt til å orientere om selvinkrimineringsvernet i enhver situasjon hvor kontrollsubjektet har fått status som siktet. Videre presiseres det at myndighetene skal gjøre kontrollsubjektet

²⁸² Dagens dato er 01.05.2016

²⁸³ Se oppgavens punkt 1.2.

²⁸⁴ Se Prop. 62 L (2015-2016) side 139-140.

²⁸⁵ Se Prop. 62 L (2015-2016) side 139-140.

²⁸⁶ Se Prop. 62 L (2015-2016) side 213.

²⁸⁷ Se Prop. 62 L (2015-2016) side 202.

²⁸⁸ Se Prop. 62 L (2015-2016) side 202.

oppmerksom på at det ”kan” ha rett til å forholde seg taus.²⁸⁹ For å oppfylle veiledningsplikten vil det være tilstrekkelig å gi en ”kort” og ”generell veiledning” om selvinkrimineringsvernet.²⁹⁰ Veiledningspliktens omfang er dermed betydelig mer begrenset enn det tidligere lovforslag som ga kontrollsubjektet en absolutt rett til å forholde seg taus etter at det hadde fått status som siktet.

I forarbeidene til skatteforvaltningsloven er det også fremmet et lovforslag som omhandler selvinkrimineringsvernet:

”I sak om tilleggsskatt eller overtredelsesgebyr skal skattemyndighetene, så langt det er nødvendig for at en part kan ivareta sine interesser i saken, veilede skattepliktig og tredjepart om rekkevidden av retten til ikke å svare på spørsmål eller utlevere dokumenter eller gjenstander når svaret eller utleveringen kan utsette vedkommende for tilleggsskatt, overtredelsesgebyr eller straff.”²⁹¹

Lovforslaget til skatteforvaltningsloven pålegger skattemyndighetene å ”veilede” kontrollsubjektene om ”rekkevidden av retten til ikke å svare på spørsmål”. Lovgiver har dermed valgt samme innfallsvinkel til vernet som i lovforslaget til forvaltningsloven. Etter redegjørelsen i oppgavens kapittel 6 må vernets rekkevidde vurderes konkret ved det enkelte tilfellet.

I forarbeidene til skatteforvaltningsloven presiseres det at det i dag er ”... praksis for å omtale rettighetene etter EMK i varsel...”.²⁹² Hvorvidt vernet mot selvinkriminering nevnes konkret i varselet fremkommer ikke av forarbeidene. Etter bestemmelsens ordlyd er imidlertid plikten til å veilede om vernet begrenset til ”så langt det er nødvendig”. På bakgrunn av dette vil ikke kontrollmyndighetene ha plikt til å opplyse om selvinkrimineringsvernet i ethvert varsel.

Begge lovforslagene om myndighetenes veiledningsplikt har likhetstrekk. Lovforslagene gir ikke kontrollsubjektene bedre rettigheter enn det som følger av EMK artikkel 6. Til tross for dette vil en lovfesting av vernet på forvaltningsrettens område føre til et større fokus på

²⁸⁹ Se Prop. 62 L (2015-2016) side 202.

²⁹⁰ Se Prop. 62 L (2015-2016) side 202.

²⁹¹ Se Prop. 38 L (2015-2016) side 325.

²⁹² Se Prop 38 L (2015-2016) side 266.

selvinkrimineringsvernet i forvaltningsretten. På denne måten vil en lovfesting være positivt for akvakulturprodusentenes selvinkrimineringsvern.

Kontrollmyndighetenes plikt til å opplyse om vernet i lovforslagene er imidlertid begrenset. Lovforslagene er uklare angående når myndighetene konkret har plikt til å informere om vernet og begge presiserer tydelig at vernet ikke er absolutt.

Siden selvinkrimineringsvernet har et begrenset omfang på akvakulturrettens område, vil lovforslagene neppe føre til noen endringer for kontrollmyndighetenes fremgangsmåter ved innhenting av informasjon. Dersom kontrollmyndighetene imidlertid får plikt til å opplyse om at kontrollsubjektet ”*kan*” ha rett til å forholde seg taus, vil ikke dette føre til at kontrollsubjektet får et bedre vern enn det som allerede følger av EMK artikkel 6.

8 Kildeliste

8.1 Lov

Kongeriket Norges Grunnlov 17 mai 1814.

Lov 10 februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker.

Lov 13 juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp.

Lov 13 mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall.

Lov 22 mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker.

Lov 21 mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett.

Lov 19 desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet.

Lov 17 juni 2005 nr. 79 om akvakultur.

Lov 17 april 2009 nr. 19 om havner og farvann.

Lov 20 mai 2005 nr. 28 om straff.

Lov 17 juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister.

Lov 19 juni 2009 nr. 97 om dyrevelferd.

8.2 Internasjonale kilder

Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, vedtatt 4 november 1950.

International Covenant on Civil and Political Rights and Fundamental Freedoms, vedtatt 4 november 1950.

8.3 Forskrift

Forskrift av 17 juni 2008 nr. 822 om drift av akvakulturanlegg.

Forskrift av 17 juni 2008 nr. 819 om omsetning av akvakulturdyr og produkter av akvakulturdyr, forebygging og bekjempelse av smittsomme sykdommer hos akvatiske dyr.

Forskrift av 20 desember 2013 nr. 1675 om håndheving av akvakulturloven.

Forskrift av 5 desember 2012 nr. 1140 om bekjempelse av lakselus i akvakulturanlegg.

Forskrift av 15 desember 2014 nr. 1831 om fangstbasert akvakultur.

8.4 Forarbeider

Høringsnotat – Ny skatteforvaltningslov, saksnr. 12767, 21.11.2014.

Ot.prp. nr. 3 (1976-1977) ”Om lov om endringer i lov 10 februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (regler om taushetsplikt m.m.)”.

NOU 2003:7 ”Tilleggsskatt m.m.”.

NOU 2003:15 ”Fra bot til bedring”.

Ot.prp.nr. 61 (2004-2005) ”Om lov om akvakultur (akvakulturloven”.

Dok. nr. 16 (2011-2012) ”Rapport fra Menneskerettighetsutvalget om menneskerettigheter i Grunnloven”.

Prop. 103 L (2012-2013) ”Endringer i akvakulturloven”.

Prop. 38 L (2015-2016) ”Lov om Skatteforvaltning (skatteforvaltningsloven)”.

Prop. 62 L (2015-2016) ”Endringer i forvaltningsloven mv. (administrative sanksjoner mv.)”.

8.5 Norsk rettspraksis

Rt. 1994 side 610.

Rt. 2000 side 996.

Rt. 2004 side 1500.

Rt. 2007 side 1217.

Rt. 2011 side 111.

Rt. 2011 side 800.

Rt. 2014 side 620.

Rt. 2015 side 93.

8.6 Praksis fra Den europeiske menneskerettighetsdomstol

Engel and others v. The Netherlands, Application no. 5100/71; 5101/71; 5102/71; 5354/72; 5370/72, Judgment 8 June 1976, Court (Plenary).

Deweer v. Belgium, Application no. 6903/75, Judgment 27 February 1980, Court (Chamber).

Demicoli v. Malta, Application no. 13057/87, Judgment 27 August 199, Court (Chamber).

John Murray v. The United Kingdom, Application no. 18731/91, Judgment 8 February 1996, Court (Grand Chamber).

Benham v. The United Kingdom, Application no. 19380/92, Judgment 10 June 1996, Court (Grand Chamber).

Saunders v. The United Kingdom, Application no. 19187/91, Judgment 17 Desember 1996, Court (Chamber).

Funke v. France, Application no. 10828/84, Judgment 25 February 1993, Court (Chamber).

Västberga Taxi Aktiebolag and Vulic v. Sweden, Application no 36985/97, Judgment 23 July 2002, Court (First Section).

Janosevic v. Sweden, Application no. 34619/97, Judgment 23 July 2002, Court (First Section).

Allan v. The United Kingdom, Application no. 48539/99, Judgment 5. November 2002, Court (Fourth Section).

Ezeh and Connors v. The United Kingdom, Application no. 39665/98 and 40086/98, Judgment 9 October 2003, Court (Grand Chamber).

Weh v. Austria, Application no. 38544/97, Judgment 8 April 2004, Court (First Section).

Jalloh v. Germany, Application no. 54810/00, Judgment 11 July 2006, Court (Grand Chamber).

O'Halloran and Francis v. The United Kingdom, Application no. 15809/02 og 25624/02, Judgment 29 June 2007, Court (Grand Chamber).

Lückhoff and Spanner v. Austria, Application no, 58452/00 and 61920/00, Judgment 10 January 2008, Court (First Section).

J.B. v. Switzerland, Application no. 31827/96, Judgment 3 May 2011, Court (Second Section).

8.7 Litteratur

Aall, Jørgen, fjerde utgave, *Rettsstat og menneskerettigheter*, (Bergen 2015).

Andenæs, Johs, *Alminnelig strafferett*, 5.utgave (Oslo 2010)

Council of Europe on Human Rights, *Guide in article 6 – Right to a fair trial (criminal limb)*, 2014

Eckhoff, Torstein, og Eivind Smith, *Forvaltningsretten*, 9.utgave (Oslo 2010).

Harris, O'Boyle og Warbrick, *Law of the European Convention on Human Rights*, tredje utgave (Oxford 2014).

Skoghøy, Jens Edvin A., "Forvaltningssanksjoner, EMK og Grunnloven", *Jussens Venner* 2014 side 297-399.

Øyen, Ørnulf *Vernet mot selvinkriminering i straffeprosessen*, (Bergen 2010).

8.8 Andre kilder

Økokrims tidsskrift "*Miljøkrim*" nummer 2/2011 "En dårlig sak", gjengitt i blant annet Prop. 103 L (2012-2013) side 36-37.

JDLOV-2008-3135.

SOMB-2002-50.

<http://www.fiskeridir.no/Akvakultur/Drift-og-tilsyn/Reaksjoner-ved-regelbrudd/Overtredelsesgebyr>. (april 2016)

<http://www.fiskeridir.no/Akvakultur/Drift-og-tilsyn/Reaksjoner-ved-regelbrudd/Tvangsmulkt> (april 2016)

<http://ilaks.no/kan-ikke-telle-fisken-med-100-prosent-sikkerhet/> (april 2016)

<http://www.vaki.is/Media/wellboat-norsk-web.pdf> (april 2016)

<http://www.akvagroup.com/produkter/merdbasert-akvakultur/kamerasystemer/biomasse-estimator> (april 2016)

<http://ilaks.no/fra-offshore-til-biomasse-maling-av-fisk/> (april 2016)

Antall ord i oppgaven (uten forside, innholdsfortegnelse og kildeliste): 26498.